

ತೆಲಿಪ್ಪಲೆ ಯಿಕ್ಕಯ್ಯ

శ్రీ పార్వతీ విజయము

*

1305

గ్రంథకర్త -

విద్వాం దువ్వూరు బసవినాయుడు
(బోధున్నత పాఠశాల ప్రధానాధిపత్యములు,
శ్రీ సాయిబాబా మాహాత్మ్యది (గ్రంథకర్తలు.)

130 E

L. P. HALL ; : NELLORE.

Sri

1. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

శ్రీ పార్వతీ విజయము

This book is presented to

Thukkana Library by the Author

Dr. Subrahmanya

1.2.68

*

130వ

4237

The National Library, Tiruchirappalli

శ్రీ పార్వతీ విజయము

గ్రంథకర్త

విద్యా దువ్వూరు బసవినాయుడు

బొర్డునుత పాఠశాల ప్రధానాధిపతి

శ్రీ సాయిబాబా మాహాత్మాది గ్రంథకర్తలు.)

అన్ని హక్కులు
గ్రంథకర్తది

మూల్యము 2-0-0

మంచాకీసీ ప్రెస్

మే-59

Copy of the Proceedings of the Director of Public Instruction,
Andhra Pradesh, Hyderabad R. C.No. 766-M, 4/59dated 12-12-'59.

The following book is commended for use in all the
Libraries of Schools and Public Libraries in the State.

Name: **PARVATHI VIJAYAMU.**

Name of the author: **Sri D. Basavi Naidu.**

Copies can be had from:

SRI D. BASAVI NAIDU
Vidwan, Retired Telugu Pandit,
DUVVUR
Duvvur P. O. Nellore Dist.

(Sd) S. K. Raghava Reddy
for director of Public Instruction.

٥٠٠

గ్రంథకర్త

ఉపోద్ఘాతము

సంహృతికిఁ బదునైదుమైళ్ల దూరమునంగల దుష్టులు దుర్వాస పురమనియు, సందలి శ్రీ కోటిశ్వరలింగంబు దుర్వాస ఈశ్వరుడనియు నామాంతరంబులఁ బూర్వయుగాదిఁ బ్రాచీనులచే వక్షాణింపఁబడుచుండె. ఇటుల నాపురియునందలిశ్వరుఁడును నామాంతరంబుల నొందుటను గుఱుచు. దుర్వాసనామశబ్దనంబుండుబెట్లు కలిగెనని చాలకాలముగ విచారించెడిని. పరంపరబనాగతగాఘననునరించి, సుమారిదువది సంవత్సరముల క్రిందఁబడి, నాకుఁబెలిసినంతవఱకు గమ్యరూపమున వ్రాసితిని. కాని యుయ్యది ప్రమాణములులేనిచే ప్రజాపరణ మొందఁపని యాకార్యమంతటితో విరమించితిని. అయిన నా ప్రయత్నము నశింపలేదు. అపల బ్రహ్మాండపురాణాంతర్గతముగు దీర్ఘమాహాత్యుంబున, నిమిషశిష్టాదులు తీర్థసేవానక్తులయిచను దెంచి, దుర్వాస ఈశ్వరుని దర్శించిరనిగలదు. తదనుగుణ్యంబుగ నా పురియు దుర్వాసపురమని పేర్కొనఁబడియుండెను. పినాకినీమహాత్యుము కంఠమూరి శ్రీ లక్ష్మీనరసింహసామయాజిగారాంధ్రంబున ద్విపదకావ్యంబుగ రచియించియుండెను. అందుఁ—

“ పినాకినీ మహాత్యుము పు ౧౪. అటఁ దల్లి దూ
ర్వాసు నాశ్రయాధీశు, కుటిలవన్నగభూషు కు
జనాళిశోషు, గంభీరభాషు యాగమశిఖా
భూషు, సంభశ్చిరోభూషు నమనంఘశోషుడై
న దుర్వాసేశునందంధఁగొల్చి ”

యని యుండెను. దుర్వాసునిచే లింగంబు ప్రతిష్ఠింపఁబడుటచేతనే “దుర్వాసునాశ్రయాధీశు దుర్వాసేశు ” ననియిందుంబేర్కొనఁబడినది. ఈవాక్యంబులు మదీయసంశయ నివారణకంబులై యీ కావ్యరచనకు

సచికారము (authority) దొనంగుటయేగాక, దుర్వాసపురముని, దుర్వాస ఈశ్వరుడని పూర్వులచే వచింపఁబడుచుండెననుట యవార్థమైనది.

2. పరంపరాగతముగ నీపురవాసులిప్పటికినీశ్వరుని దుర్వాస ఈశ్వరుడనికూడఁ విలుచుచునే యున్నారు. సామాన్యముగఁ గోటిశ్వరుడని పిలుచుటకుఁ బార్వతీకన్యదేవినిఁ బ్రార్థించి వరంబులందినపుడు కొలిచూర్జుపభావానుడగుటచేఁ గోటిలింగంబులచే వెలయుటచేఁ గోటిభక్తులచేఁ గెల్వఁబడుటచేఁ గోటిశ్వరుడని నామాంతరమిడుటచేఁ దదాది కోటిశ్వర నామము ప్రధానమై ప్రశస్తమునకు రాఁగలిగియుండును. దుర్వాసమహర్షి పినాకిని తటమునఁ బ్రతిదినంబును దాదాపు మూఁడామడల దూరంబుఁ బ్రయాణంబుసేసి, యెచట మధ్యాహ్నసమయంబగునో యచట నదీసైక తంబుచే నీశ్వరలింగంబుఁ బ్రతిష్ఠించుచుండెననుటకుఁ దూర్పు కడలి నుండి పశ్చిమ నాగరమునకుంబోవుచు (1) గోడూరు (2) దుర్వాసపురము (3) తూర్పుకంభంపాడు (4) సోమశిల ప్రదేశములలో దుర్వాస ఈశ్వర ప్రతిష్ఠలింగంబులుగానవచ్చుట నిదర్శనము. పినాకినిపాంత మహర్షి పయనించే ననుటయు, లింగంబుసైకతంబుచే నిర్మించెననుటయు యవార్థంబునుటకుఁ బినాకినిస్రవంతి యిప్పటి యాలయ దక్షిణపార్శ్వమునఁ బ్రవహించియుండెనని “ ఏటికి నుత్తరపుత్రులుననుండు నీశ్వరునికి విక్రమ సంహపురాధీశుఁడు శ్రీ గండ గోపాలదేవుఁడు దానంబిచ్చినట్లు ” దానశాసనములో లిఖింపఁబడియుండుటయే యాధారము - కాలక్రమమున నదీ పృవాహము లిటకు రెండుమైళ్లు దక్షిణపార్శ్వమునకు మఱలిపోయి యీ భాగము మిట్టయేయుండును. దానశాసనమునందు:-

(1)

(2) మహారాజ గండగోపాలః, విక్రమసంహపురేంద్రః విక్రమ-విక్రమేనను

(3) మైచిత్రమ వృష్కలవివక్షి కర్మేవనంసకమలమ్
(తరువాతి ద్రావిడమున కాలద్రానుబాదము)

(4) పెన్నానదికి నుత్తరములో

(5) పటున విజయనంపత్తురత్

(6) సమామిపదకంజలాని

సూర్యచంద్రాదులుండువఱకు

పై శాసన విస్తృతభాగములంబట్టిచూడఁగ నీశాసనమిప్పటికిఁ దాదాపు 665 సంవత్సరముల కాలమున రచింపబడినది గాన నా కాలమునకుఁ బెన్నానది దేవాలయమున కానుకొని దక్షిణమునఁ బ్రవహించియున్నది. ఈ శాసన ముద్రావిడాక్షరలిఖితముటచే శ్రీ. సి. ఆర్. కృష్ణమాచారిగారు B. A., ఎఫ్ గ్రెజుయ్, ఇండియా, గారు దేవాలయమునకు 1943 సం॥లో విజయము చేసి, శాసనమును బరిశీలించి తెలిపియుండిరి.

ఇంతవఱకు గృంధావలోకన శాసనవిషయ గ్రహణాద్విప్రత్యక్షాధారముల లభించుటచే నిన్నందేహముగ నిర్వివాదముగ దేవుని ప్రతిష్ఠాద్యంతములకథ సంపూర్ణముగఁ బద్యరూపమునఁ గావ్యభేరణితో ప్రాయఃగలిగితిని.

3. ఈశ్వరలింగావిష్కరణమునకు (1) గొల్లతేఁడు రామునికథ (2) ఎఱుకలవిడారు వారికథ ప్రాముఖ్యము వహించినవి. (3) గ్రామశక్తి ప్రభావం బెఱుగుట నెఱుకలవారి మౌఢ్యభావము హేళువైద్రువపఱచినది (4) ఈశ్వరమహత్తర తేజోవిలాసములు రాముని దృఢభక్తిచే వెల్లిడికాఁబడినవి. (5) దేవాలయ మంటప గోపుర, పాకారాయలను బ్రకవర్తుల హృదయాచంచలభక్తి విశ్వాసములు గావింపజేసినవి. (6) దేవీ మహాత్మ్యము పార్వతీకన్యచే స్థిరీకరింపఁబడినది. ఈ విధముగ భగవంతుని మహిమాతిశయము, పూర్వకాలమున వెల్లివిరిసినది. ఈ చరిత్రాంశము లన్నియు నధికార పూరితములు (Full of authorities) కాకున్నను గవి కల్పనాంశములుకావు. ప్రకృతదృశ్యవిహ్నమయ జనపరంపర క్రమాగత విషయ ప్రామాణికార్థములైనవియే.

4. కావున ని కావ్యాంశములు పండిత పామరుల కావంతయు నందే హస్తప్రమియ్యఁజాలక భక్తిపారవశ్యమును గలిగించునని నా నమ్మకము. శ్రీ. సి. ఆర్. కృష్ణమాచార్యులు. B. A., గారి దేవాలయమును విజయము

చేసి నపుడందలి నివర్తింగము దర్శించినపుడు లింగము చాల పొడవైన మనియు స్వభావసిద్ధ కళాపరిపూర్ణతనొందియున్నదనియు జ్ఞాపించిరి. పార్వతీదేవీ దర్శనమున నామెయొక్క చైతన్యసంకాశనర్వాంగ సౌందర్యమును వర్ణించి ముగ్ధులైరి. గోపురప్రాకారాదులఁజూచి యుగ యుగాంతర నిర్మితములనిరి. యవసనాయక నివాసమునకుఁ బ్రకృతము కొటమిట్ల యునుట సార్థకమయినదనిరి. అచటి పురాతన శిథిలీకృతకుడ్యములయొక్క యిటుకజాలను, గుండపెంకులను, ఫిరంగులకువయొగించు రాతిగుండ్లను జూచి యప్పటికాలపు పనితనమునకు మెచ్చికొనిరి.

5. సనాతన పురాతనస్మృతి ప్రతిష్ఠలనందిన యీ జగదీశుని (దుర్వాస ఈశ్వరుని) చారిత్రాత్మక మాహాత్మ్యము యుగ యుగాంతరములుగ రచింపఁ జూపిన పండితకవి శ్రేష్ఠులాయా ప్రాంతమున నింతకుఁబూర్వమేరుగఁజువై యుండుటచే నీ కావ్యమితః పూర్వము వెలయకయుండుటకాదు; గ్రంథావలోకన, శాసన విషయ గ్రహణ నమర్దత వారియందులేకుండుటకాదు. ఏ కార్యమునకుఁగాని పరిణామదశావసరము ముఖ్యముకాదా!

భక్తులకు శ్రవణానందదాయకమై యోగులకు మార్గదర్శికమై, ముముక్షువులకు మోక్షసామ్రాజ్యమై సాగరంబున రత్నంబులు, నదీగర్భంబునఁ గనకవంకంబు, గండశిలలమాణిక్యంబులఁగినట్లు దీర్ఘకాలంబుగ రహస్యగర్భితంబైన యీకథ రచించుటకు భగవానుండెవరికిఁ నంకల్పావశాకములు కల్పింపక, నా పూర్వపుణ్యభాగ్యంబున నా కొనగూర్చెనని నా దృఢవిశ్వాసము. కావుననే శ్రీ వెంకటేశ్వరుఁడు స్వప్నంబున నీ యుద్యమము కొనసాగింపుమని తాగృతినందికొని నన్నుద్దరించెను. నర్వజ్ఞుండగు బరమేశ్వరునిసంత విష్ణులీలావిశేషంబులవర్ణించి తీర్చిదిద్దుటకునాలోచి యజ్ఞుండు నమర్దండుగనా? ఈ కథారచన సుధార్థవాతరణమునకు నాదిదేవుఁడే నాకుఁ జేతైనాడని, యీ రచనయే దేవదేవునకానంతదాయకమని నాయొక్క నమ్మకమైనపుడు నాకికే నందేశహములంకురించును.

6. పండితకవి వరేణ్యులందలి దోషంబులనాయందనుగ్రహమున నందించి ద్వితీయ ముద్రణకాలంబునఁ బరిష్కరించుకొనగల నవకాశ మొనంగుదురని హృదయ పూర్వకముగ విజ్ఞప్తి చేయుచున్నాను.

శ్రీ సి. ఆర్. కృష్ణమాచారిగారు నా విన్నపమాలగించి, దేవాలయ శాసనాలు బయటికించి, యందలి విషయములఁ జెల్పినందులకు వారికెంతయో కృతజ్ఞుఁడను.

శ్రీ బ్రహ్మవాడ రామచంద్రారెడ్డిగారు శ్రీ వారినిచటికి రప్పించుటలో సాయపడినందుకు వీరును శ్రీ మేనకూరు బలరామిరెడ్డిగారు మొదలగు ప్రభుత్వలీ కథారచనమునకెంతయో యాప్లవముగనఁబఱచినందులకు వారల కెంతయో కృతజ్ఞుఁడను.

ఈ గ్రంథమువ్యవహారము వహించిన దువ్వూరు, మల్లాపురము, అన్నారెడ్డిపాళెము, తదితర గ్రామస్థులు నా యానంకల్పము నెఱవేర్చినందులకు వారికెంతయో కృతజ్ఞుఁడను.

మువ్వణకార్యము శ్రద్ధతో నిర్వహించిన శ్రీ మరువూరు కోదండరామ రెడ్డిగారికి నేనెంతయో కృతజ్ఞుఁడను.

ఇట్లు,

దువ్వూరు.

విద్యాన్ దువ్వూరు బసివినాయుడు.

9-2-59

శ్రీ పార్వతీ విజయము

ప్రథమాశ్వాసము

౬౬౫

మం గ శ ము

శ్రీ వీలావతి దామరీమణి సభా సింహాసనతొక్తుభా
వేలా భాసతిబింబదర్శనమున స్వేరోక్కతందాలెచ్చె, నీ
వేసం జక్రియటంచుఁ దాఁడలఁపఁగా వేవేమణిన్దాచి, యీ
బాలారత్నముఁ గొంగలించు హరి యిప్పట్ల న్ననున్దాచుతున్ 1

శ్రీనత్సాంకుఁడు శేషశాయియగుచున్ జెన్నుండఁగానంతలో
సేవానక్తిని లక్ష్మీ, తచ్చరణముల్ శీఘ్రంబుగాఁబట్టఁగా
రావే! నాముదితంపుముద్దయని, యారాజీవప్రతేక్షణన్
మోవిన్లోలెడు దేవుఁడిచ్చుత మహామోదంబు నాకియ్యెడన్ 2

ఘరసిజచుండు నిల్చుటను సారసపత్రిమువోలెఁ బాదముల్
కరములఁ బద్మపండుములు గల్లుట నట్టులనయ్యె హస్తముల్
నిరతము పంకజేక్షణత నీరజనేత్రపుగావె! నేనినున్
గరము నుతించు చుంటి, నను గాంక్షితసిద్ధినొనర్చుమీరమా!

పంశదేవతా పార్థనము

కొండలతోనఁ ద్రిమ్మరుట, గోతులగుంపును గారవించుటఁ
దండిగఁజేవసాచలను దాపునఁజేర్చుటఁ, గెల్పువారలఁ
రండనిపిల్చి కాచుటను, రామునిపొల్కిని నీవుదోచె, నీ
యండను గోరితద్ధర, దయాకర! శ్రీకర! వెంకటేశ్వరా! 4

తొలుతను మళ్ళి, కూర్మములు దొడ్డనరాహుము, సంతనెంతయో
బలయుతుఁడౌ నృసింహుఁడును, వామన, భార్గవ రామ
రాములుఁ

బొలుపుగ రామకృష్ణులును, బుద్ధుఁడవుఁడగ నెతివీన యీ
యిలనిక గల్కిఁగూప మెటులై తగనుంటివో? దేవ! శేడెడఁ

గ్రంథనాయకుండగు శ్రీ పార్వతీశ్వరు పార్థనము

సర్వాంభోనిధులఁ మునుంగుటకునై సన్నొని దుర్వాసు డం
తర్వాణీశుఁ, డిలఁ బినాకిని దరిఁ దాఁబోవు చామార్గమం
దుర్విఁ నెకతలింగ మేర్పఱచి, మెప్పొందంగఁ బూజాదులన్
నిర్వర్తింపఁగఁ బ్రోవనే! హరి! యటుల్ నిత్యంబు న్నఁ గావుమీ.

కమలాదేవిని జేర్చె మాధవుఁడు వక్షసానమందుఁ దయఁ,
గమలాసీనుఁడు భారతింగొనియె వాక్సానంబులో, నీవనన్
సమవాయంబున నీబతిఁగలసి, యిచ్చార్క్తిగ్రీశింపవే?
కమనీయోజ్జ్వలశక్తి! విశ్వజననీ! గౌరీ! నినుంగొల్చెదఁ 7

శ్రీ పార్వతీ విజయము

భక్తదేవరాది ప్రార్థనము

దేవి! ప్రసాదించువాని! నీయందునుగోచరము లేనిదేవుని మునుముకు
నీ పీఠకలో వెలసితి, కావునను నన్నెల్లప్పుడు నేనీ నలునూశము 8

భారతియుక్కనమొగ్గము పార్వతీదేవి ప్రసాదించుచుండ, వి
స్తారసిద్ధిపడము పన్నుగ పీఠనాయును, యుక్తియే
పార్వతి భారతీనతిని గాయనిశేషుని సీతాస్వపంతనా
భాము శోభితులను విభావను గొల్చునభిక్తిమూలగౌరవ 9

శ్రీ సరస్వతీ ప్రార్థనము

వాణీ! భారతి! యజ్ఞ రాణీ!

పరమేష్ఠిహృదయరంజిని జనునీ

వీణామోదిని! యలికుల వేణీ!

నాడహ్వయంమనిన్ను వెలయగడలతలు 10

శ్రీ గవేళ ప్రార్థనము

గురులింగమైన పోజ్జ, గడుగుజ్జగునూపము, హస్తమూర్ధమున,
సురుచిరదేహకాంతి, గడుసుందరరత్నవిభూషణదులక, 11

గరమువెలుంగుగా, సకలకార్యమాల నైజవేర్పునట్టి యా
పరగణనాయకునొ, మదినిభక్తిని వేడెదనిష్ఠనిదితి 12

శ్రీ సూర్యదేవతా ప్రార్థనము

ఆదిత్య ! సవిత ! భాస్కర !

మేదినిఁ బోషించునామి ! మించినభక్తి

మోదముతోనినుఁగొలిచెద;

సాదరమతిసన్నఁ బ్రోవుసతతము దేవా ! 12

అరుణోదయమున బ్రహ్మగ,

హరుఁడుగ మధ్యాహ్నమందు, హరిగా సుధ్యౌ,

బరగెదవీవు త్రిమూర్తిగఁ

గరమరుదుగసూర్యదేవ ! కాపుము గొల్తు 13

సుకవిస్తుతి

శ్రీ మదాదికవి వాల్మీకిమహర్షి ప్రార్థనము

క్రొంచమిథునంబునందు నొక్కటిని బోయఁ

డెంచకయె, పడప్రేయఁగ నెవఁడుపలికి

నది యనుష్టుష్టుశ్లోకమై యమరుచుండె,

నట్టి వాల్మీకి గొలుతు నే ననవరతము. 14

కవితాశాఖనుజేరి, రాముకథలఁ గానంబులోమేళనం

బువునట్టుల్ దగఁబొడుచుకొ, జనులకత్యానందసంమోహనం

భవముల్గొల్పి ప్రశాంత మానసుల నొప్పారంగ గావించి కాం

బవకీర్తింగనినట్టి, యోగిగొలుతుకొ వాల్మీకియన్లోకలక్ 15

శ్రీ వ్యాసమహర్షి ప్రార్థనము

సలఁమోధ రోష్ట్రుల వినిర్మలదేహుని, దండధారు, నా
 బాలశశాంకమాన్ పదపంకజప్రాజు, మృగాజినాంబరుక
 శీలనమన్వితుక, సిగమసిద్ధసమస్తపదార్థతత్త్వవా
 గ్జాలుని, భారత్వాసయ రసాలతహర్జిత వ్యాసు దత్తుడక 16
 శ్రీ మహాకవి కాళిదాసాది గీర్వాణకవుల ప్రార్థనము

కాళిదాస, మయూర, శంకర, వరరుచి,
 నంశీ, భవభూతి, బాణ ద్వఖండకవుల
 మదినిడలచి నేఁ బెక్కునమనస్కృతులొన
 రించెద, వాక్కుది నాకొనరించుకొఱకు

శ్రీ నన్నయభట్టాద్యంధ్ర కవుల స్తుతి

నన్నయభట్టు, దిక్కనను, నాచనసోముని, నన్నెచోడునికొ,
 బన్నుగ నెఱునార్యు, వరపాల్కురిసోముని, బోతనార్యుఁ బె
 ద్దన్నను, భట్టమూర్తి, బహుహాస్యవచస్కుని రామలింగు, సూ
 రన్నను, బెక్కురాండ్రకవి రాజులఁ దల్చెద నామనంబునకొ 18

* పూచిమంచివంశంబుధ సముదబంధుఁ
 దిమ్మనార్యు సభినుతింతు నెమ్మనమున

* ఇతఁడు పితావుగము జమిందారిలోని కందురాడకుఁ గరణము, ఇతఁడు
 గుక్మిణీపరిణయము, సింహాచలమహాశ్మ్యము, నీలాసుందరీపరిణయము, రాజ
 శేఖరవిలాసము, అచ్చతెనుఁగురామాయణము, సారంగచరిత్ర, సాగరసంగ
 మాహాత్మ్యము, రసిక జనమనోభిరామము, లక్ష్మణసారసంగ్రహము మొదలగు
 గ్రంథములఁచించి, రావుమాధవభూపతిచేఁ గవిసార్వభౌమ బిరుదమంపెను.

నాదు జీవిత పరివర్తనంబునకును
మార్గదర్శకుడౌటను మంజులముగ

17

గు ర్మ స్తు తి

సకలశాస్త్రపారీణుడు, సద్గుణుడు,
కరుణానిష్ఠమద్గురుడగు కాలిదాస
వంశజాతు, వెంకటసుబ్బ పండితార్చ్య
దివ్యపదములఁ బూజింతుఁ దిరముగాను

సంస్కృతాంధ్రాంగ్లములునేర్చి, శక్తిగనిన
ఘనుఁడు దుర్భసుబ్రహ్మణ్యకవివరుఁడు
అరసి పద్యంబులిందుల నభిలషించె
వారికే నొనర్చెదను వందనములు

గ్రంథకర్త వంశావళి

ఆదివెలమః వంశమందు, గొండంగళు

గోత్రజాతుండు కొమరుగనిన,
యూచినారాయణుం, డాతని సహచరి,
సునిశితవ్రతయగు సుబ్బమాంబ,
నాగినే నేవురు వరుసజన్మించిరి,
యందుఁ బుత్రులు మువ్వరథియశులు;
అగ్రజు, ఉందులో నతులితగుణు డౌచు
సుబ్బయ్యాయ్యుండు నా సొంపుదనరె;

నాచికి నాచియగుచు ననుజూపి సరిగెఁ

రాచిపుష్పము ల్రెక్కరిం బసన, శంక,
రాచినారాయణుల నంగ నతులగరిమ,
సంమనగ్రహం జైతి నేసరసిచూడ.

నాదు పినతండ్రులందఱి, నయగుఁబండు

రామయాభ్యుఁ జాంధాంగ భాషామనీసి,
గణితశాస్త్రంబు రచియించి గణుతికెక్కి,
రసములొలుకంగ వ్రాసెను రాముకథను.

23

నాదుసోదరులిరువురు నయముమెఱయ

నాంగ భాషను జక్కగా నభ్యసించి,
నడసిరిటఁ బ్రభుత్వోద్యోగ, పదవులఁ జిలు
తండు వీరిలోఁ బట్టభద్రతను బొందె.

24

బాల్యమునందె త్రొక్కి నను బాసిచనంగ గడువాంగ్లవిద్య సా
నల్యముగాఁగడిగిప ననకాశమునొందమి, నాంధ్రమందు సా
ఫల్యమునొందఁ గావ్యములఁ భక్తి సత్పించుచునుండ, నా యవాం
చల్యమనంబున బొదవె జక్కఁగనాంగ్లముగూడఁ బొందఁగఁ,

కరణపువృత్తి నే బడసి కాలము పుచ్చితి, నంతఁ దెల్లబా

సరచన మింపుగొల్పఁగను జల్లుచు నాంధ్రమునందుఁ బొండితీ

గరిమ గడించి, యాగమునఁ గాంచితి నున్నతవిద్యఁబూర్తిగఁ,
జఙ్గిపిఠిఁ బాఠశాలలను జయ్యనబోధకవృత్తి నంతటఁ 26

ఈచారిత్రము నేరచించుటకుగా నీశుండునాకిట్లులఁ
ధీచాతుర్యమొనంగెనంచుమదిలోఁ దీర్చిపినేఁబూని, యా
యాచోట్లంగల శాసనాదుల విశేషాసక్తితోఁగాంచి, నేఁ
దూచాతప్పక వ్రాయఁబూనితిగ, నెంతోభక్తిదీపింపగఁ 27

ఈచరితంబు నంకితము నేరికిఁ జేసెదనంచు నే మహా
యోచననుండ, శ్రీహరియె యొప్పుగనమ్మతిఁజూపి యట్టులే
ప్రోచి, రయంబునఁ గృతికిఁ బూనుము, కావ్యమువ్రాయ
మంచు, నా
కీచతురత్వముం గరుణనిచ్చి, తొలంగె నదృశ్యుడై కలఁ. 28

కృతిపతి నిర్ణయము

శ్రీ వెంటేశ ననుమతి
నేవిపులముగా రచించు నీశ్వరుకథ నా
దేవునకు నంకితమ్మును
గావింపఁగ దలంచినాఁడ గమలాక్షు దయఁ 29

శేషాచలమున నెలకొని
పోషించుచు నెల్లజనులఁ బొల్పుగుదయతో
భీషణ భాషణ తత్పర
దూషకులెడ దోషమణచు దోషహరునకుఁ 30

* కానరపుర బీద తోనల

దేవకయ నకమన్నె జెగలిమూడక

దోపమునుండి పోవుచు,

దాసులుగోలేము కనము దానియ్యుకొన

31

అలి న్ముగాదేని

గోలుట నిదినుండిమహిసి దోరపుగినుక

దోలనలె నామెనిల్పుట,

దేని పునూయెనున్న ప్రతిలుహరికి

32

నర్మముబాయక చుష్కర

నర్మము మరి జేయుచుండు కఠినాత్ములకు,

మర్మమున జగతిమెలగుచు

నిర్మలముగ వెలుగుచుండు నేర్పరిహరికి

33

సమర్పితంబుగ నా రచియింపంబూనిన శ్రీ పార్వతీవిజయమను

శ్రీ దుర్వాస ఈశ్వర మాహాత్మ్య కథాప్రారంభ మెట్టిదనిన:-

* కానరపురబీద = దున్నపోతుయొక్క మడము,

శ్రీ పార్వతీ విజయము

ప్రథమాశ్వాసము

కథాప్రారంభము

శ్రీశేషచలపతి నే

నాశించితి నధికభక్తి సనిశముగొల్తున్

ధీశక్తి నొసంగి ప్రోవుము

ఈశుని చరితంబు వ్రాయ నిందిరరమణా!

శివ

శ్రీ నైమిశారణ్యంబను శ్రీ విష్ణుక్షేత్రంబునందు శౌనకాది
మహామునులు యాగంబుసేయుచు, సందొక్కనాఁడు నిత్య
నైమిత్తిక హోమంబులూచరించి సత్కృతుండై సుఖానీనుఁ
డైయున్న సూతుంజూచి పూర్వంబు శ్రీ దుర్వాసమహా
వశానిశ్రేష్ఠుఁడు మోక్షార్థియై సప్తసాగర నిమజ్జనోత్సాహుఁ
డగుచు మహేశులింగంబుఁ బ్రతిష్ఠించి పూజించిన కథావిశే
షంబెట్టిదియో వినవలతుమని ప్రార్థింప, నారలకుఁ బూర్వము
శ్రీ మహావిష్ణువు ప్రీతుండై యిందిరాదేవికింజెప్పంబడి, శ్రీ
వేదవ్యాసమహర్షి ప్రణీతంబైన బ్రహ్మాండపురాణాంతర్గతం

బగు పినాకినీమాహాత్మ్యఖండమునందలి శ్రీమర్వాస ఈశ్వర
మాహాత్మ్యము నావలి పార్వతీవిజయమును జెప్పందొడం
'గెను.

36

సకలనిగమాగమజ్ఞుడు సచ్చరిత్రుఁ
డగు మునీంద్రుఁడు మర్వాసుఁ డవనిలోన
నీశు నిల్పుటయును, బార్వతీశుమహిమ
నేను రచియింపఁబూనితి నియత్రిత్రోఁడ

37

పినాకినీ నదీ జననము

జంబువ్వీసమునందు వింధ్యగిరికీ సవ్యానువక్త ప్రదే
శంబూప్పారెడు సర్వధాన్యముల సస్యశ్యామలంబై మఱిక
జంబీరామల కామ్రవృక్షతతులక సంపన్నమై యెప్పు డా
సంబంధంబున గ్రాలుచుండు ఘనసహ జంబాలినీపూజ్యయైకిరి

* ఈనదీదత్తప్రకారం బట్టిదనెను

38

* పినాకినీనదీజననము బ్రహ్మాండపురాణంబున, దీర్ఘమాహాత్మ్యఖండమున
పినాకినీమాహాత్మ్యమున గలదు. ఆంధ్రీకరణకర్త - కందనూరి శ్రీ లక్ష్మీనృ
సింహ గోవిందసోమయాజి; ద్వీపదకావ్యము గా రచియించెను.

పు. ౧౯. ఆ. ౧ పనీష్ఠుండు నిమిషక్రవర్తికిఁ బినాకినీ జన్మకథనంబుఁ
చెప్పెను.

శివుడు పార్వతిభూమిని జేరివేడె-

సంచరించుచునొక్కెడ మించి దనరు

నందిపర్వతశ్రేష్ఠు నానాడు గాంచి

యచటిపుష్కరమున గ్రీడనందంగోరి

40

దుష్టసంసరమెదియు దోపకుండ

ఘనపినాకము నడంబు గాంగఁ జుట్టి

“పాపంబులనియెడి ఒహయరణ్యముల, నేపు మాపగనోపనిది యన
లంబు జననమరణములనడవిధికౌర్వ మనఁదగి శివుచాపమందు జనించి వర
పినాకీని సహస్రాయుమును బొంది,”

శివుని జటాపటలీయందుఁ బినాకీని జన్మంబునొందుట పుట ౨౨

“గమణీయ నందిపర్వతరాజు గాంచి వేడుకమీరంగ వెలఁదితోఁగూడి
గ్రీడసల్పఁగఁగోరి గిరివరాగ్రమున,”

“తులవలపసులను దుష్టసంసరములు గానరావండ ముందుఁబినాక ముల
పరించియు నడఁపూసట్లుజుట్టి యలమహోత్సహహాస్యతచేతనలరి నందిపుష్కర
మున సయముదీపింప కందువజలకేళి గావించుటకును తన జటాపటలముల్
దద్దయవిప్పి వనజాలములకును వలయుముజేసి మునిగియుఁ దేలియు ఘుదమున
దేచి,”

“పేరునుఁ బాదు వాచిప్రగల్భయుగ వారిపరంపరలో ఘననజల్లుచును
ఈతీతి నుత్సాహమింపొంద స్నాన మాదూర్ధిజేయ నాయంబువులోపొంగె కమ
లంబులన్నియు గాండంబులయ్యె విమలజలంబులు వికలంబులయ్యె నుప్పొంగి
జలములు నొడ్డుకుదరిమి యొప్పుగా ధారలై యురవడికాఁగ నందొక్కటి
పినాకమందునద్దురి కందువతోఁ జారగా నధియుయ్యె పూని పినాకీనీ పుణ్య
తీర్థంబు.”

యాచిదంపతు లచటిపద్మాకరమునఁ

జేరి, జలకేళినలుపంగఁ జెలగిరంత.

41

వారు జలాశయంబున నవారితమోహ విలాస జాల వి

స్నారమునకొ మెలంగఁగ నపార తరంగ విజృంభణంభ కా

సార జలంబు మీఁదెగిసి చయ్యనదూరి పినాకమందు నొ

య్యారముతో న్రవంతివలె నయ్యెఁ బినాకినియంచు భూమిలోక

సెలయేలు లొగివచ్చి సెలవుగై కొనురీతి

సాగిలి మొక్కిడి సరసనుండ

బర్హలిగుఱముల్ పావనతనుబొంద

బటుతర మెత్తితో బరిఘిల్లు

వృక్షంబులెప్పుడు విధికృత్యములసల్పు

భటసమూహమువలె బాటుచీర

పై కితవుంజముల్ సాన్నిధ్యముననెపు

మృదుతల్పములగితి మెఱయుచుండ

సంతత లతావితాన వసంత కుసుమ

గంధబంధుర జనిత సుగంధమిళిత

మందమందానిలాశ్రిష్ట మందగమన

నిమ్నగా సుందరంబెంతో నీటుకొలిపె!

43

కర్ణాటాది మహీస్థలంబుల నిరాఘాటుబుగాఁజొచ్చి, త

త్కర్ణాటకీశులఁ దృప్తి చేయుచు లసద్ధాక్షిణ్యసంప్రీతితో

జీరంబై న తటాకపుంజముల నుజ్జీవంబు కల్పించుచున్
 *తూరంబై చనుదెంచె నాంధ్రజననీద్యోతంబు దీపింపన్ 44

అనవంతిని పిదప ననంతపురము,

కడప, నెల్లూరు నీమలఁ గడిమిఁజొచ్చి
 పాటి చేరెనుసాగర ప్రాంత్యమునకు
 నాంధ్రరాజ్యంబునుంగొంత నంద సిరిని 45

దారి, జయమంగలీ కుముద్వతులఁ, ఇత్ర
 పత్రిని, బాపఘ్ని, సగిలేరు, బాహుదలను
 నుపనదీకాంత లొగిఁజేర నోర్చితోడ
 పరుసలోఁగొని పొంగుచు బలిమినొంది. 46

అది మొదలుకొని గడుఁగొప్పయలలతోడ
 నల్లరేగడపాలములఁ దెల్లనై న
 మెట్టనేలల వడిఁబాటి మించి దనరి
 తూర్పుఁజలసాలులో దూరివెడలె 47

పిదప నాపనాకసి గడుఁబ్రీతి దనర
 గడపపురమునకును గొంతగడప టలరి
 శిద్ధవటమును, చెన్నూరు చెంగటలను
 దోసకాయల కొనఁగెను దోహదంబు 48

తీరములఁ జూనినుకవుఁ దిన్నెలమర

వృక్షపంక్తులు ప్రక్కల వృద్ధిదసర
నిరుకెలంకుల నీటిచేనింపి యున్న
పైరుపంటల నభివృద్ధి పఱచెనచట

49

అటుల నటనుండి పాళుచుఁ బటుతరమున

సరససోమేష్వరీశ్వరు, సరగఁగొలిచి,
కూర్చిఁ బ్రాగ్భాగముననుండు కోటికిపునిఁ
గమల బిల్వార్చితలచేతఁ గడిమిఁదనిసె

50

తదనంతరంబు.

51

సంగమ పర్వతంపుఁతటి సాగిలిమొక్కెడి నిమ్నగాడ్వయం

ఋం మక్కువంగొనియె; బూర్వులు సంగమమంచుబిల్లు; రా
సంగమభూమిఁ బుణ్యజన సంఘముగూడుటచేత నీశ్వరుం
డంగనతోడఁ జేరుటయె నార్యులుపేరిడ సంగమేశుఁగాన్

52

సంగమేశ్వరుఁడెలిమినిఁ జాలనొంది

స్వామిసదనంబుగ్రుమ్మరి సప్రణామ
మాచరించుచు నభిషేక మొదొనర్చి,
సరగఁబూజించి, యద్దేవునమ్మజిఁగొని

53

పూర్వదిశనరగి, ఋషికులపూజ్యమైన

వనమునను బ్రవహించుచు నక్షేగుర్చి

పర్వతంబులచే నేత్రపర్వమగుచు

వేల్చిగుండంబులకు భువివెలిసినట్టి

54

మల్లికార్జుని దర్శించి, మహిమగన్న

నేదగిరినున్న నరసింహు వినుతిసేసి,

సింహపురమును గోరి వేంచేసియుండు

రంగనాథుని పదనేన రక్షి నందె

55

నీ *ఎఱసిదికినేది నెలనయిపడుగుచు

నేలుగడకునెప్పు నింపుగొలిపె

తిక్కతెలుగుచోడదేవున కేభూమి

పరిపాలనకుఁ జాలవనదియయ్యె

మనుమసిదికి నేది మనికె బట్టణమయి

మంజుల తరముగ మదికినొప్పె

గండగోపాలేశు గాడుణ్యమునకునై

యొందలిమానసు లింపుగనిరి

భారతాంధ్రీ కరణకర్త భవ్యగుణుండు

తిక్కనకునెది నెలవయ్యె తిరముగాను

అట్టి విక్రమసింహపురాశ్రయంబు

నొంది వడినేగె బూర్వదిశోన్ముఖముగ

56

* సింహపురి పాలనము - ఎఱసిది కీర్తి. ౪ 1207. తిక్కతెలుగు చోడ భూపతి కీర్తి ౪. 1210. మనుమసిది 1245. గండగోపాల దేవుండు 1288 మొదలుకొని పాలించియుండిరి.

తే సాగరమునేరె బలిసేరు సరభనమున
మేలుమేలుండు దివిజులు మేల్మీలొగడ
భూవిజనములు గ్రుంతుచుఁ బూజిబొసంగ
నిత్యసౌభాగ్యని వినాకీనీ నగ్నివంతి.

57

ఉ స్రాకటమైన ఫేనసుమ పంకముతో బహురత్న రాజితో
సైకతశయ్యతోఁ గమతసారతిమింగల మత్స్యసేనతో
భీకరవీచి నిస్వసన విస్మయభాషలతోడఁ బ్రీతినా
రాణనుమెచ్చిపొంగి, యెదురై చనెసాగరుడాపగఁ

గనఁగననీరి

ఉ మించినవేడ్కతోడ బలిమెప్పువడఁ వడిజేరెనంబుధిఁ
గాంచెనుసర్వజీవుల నకారణమై రములేక భక్తి సే
వించెను భర్తసాగరుని వేల్పులుమెచ్చగ నాతడంతటఁ
బంచశరాసిభగ్నుడయి బాధలనొందక యొందె సౌఖ్యముతోన్ 59.

దుర్వాస మహాముని యాగమనము

సప్తర్షులను బహు సన్నుతికెక్కిన
యతియోగీశ్వరుం డవనిగలఁడు
ఆతని కొనఁగూడె ననసూయ యనుకన్య
పత్ని గాఁబ్రియమున పరమసాధ్వీ

వారికిఁబుత్తులు వావిరి లేనున్కి,

ననపత్యదోషంబు నణస వారు

నేసిరి దవము నుసిరయోగమహిమచే;

నంతట వారిపై సమితకరుణ

నజుఁడు విష్ణు రుద్రులవనికి నేతెంచి

దీర్ఘ తపముచేతఁ జేజరిలెడి

యత్రిదంపతులకు నాసలు దీరంగ

బుట్టిరంత వారు పుత్తులగుచు

60

*వారింబేర్కొనె నొక్కఁడై ఘనుఁడు

దుర్వాసుం డనంగా సదా

చారుం డాశ్రితవత్సలుండు తపసోత్సాహుండుధీరుండుగి

బారావారములన్నునుంగుటకునై పౌరంభ యత్నంబుతో

ధీరత్వంబునఁ బూర్వదిక్కుదధి నుద్దీప్తి వడిఁ జేరెగా 61

గురుతరమైనగడ్డమున గోపసముజ్జ్వలనేత్రకాంతితో

సురుచితమైన వక్షమున శోభనుగూర్చెడి మాళిజూటితో

కరములుజానువుల్ దగులఁగాయము దీర్ఘముకాఁగ, మానియా

పరమశివుండు భూతలిని బాదములుంచిన భాతి దోచెడి 62

దుర్వాసుండఁడు దొల్తదూర్పు కడలిక దురర తక్కుగ్రుంకి దా

నర్వాంభోనిధులక మునుం మహితోత్సాహంబుతోఁ దక్కులక

*ప్రహ్మ=నంద్రుడు, విష్ణువు=దత్తాత్రేయుఁడు, ఈశ్వరుండు=గుర్వాస్యుడు.

నిర్వర్తింపఁ బినాకినీనదిదరికొ నీరంబుచెంతకొ వెనక
బూర్వం బేరును బోనఁజాలని పథికి బోయెకొబ్రతీచీ దిశకొ గిలి

‡ యోజన త్రయంబున నడచి, యొక్కచోట
నేటియొడ్డున నరనవకా యిసుకయందు
లై వపూజనుభక్తితో సల్పుకొనుచు
యాత్రసాగించె నమ్మాని యతిముదమున

64

అటుల శిష్యులతోఁగూడి దాఁ బోవుచుండ నొక్కయెడ
సింగపుఁగొదమలు చెలఁగుచువేడ్కతో

నేనుఁగుగములపైఁ కెగయుచుండ
నేనుఁగులనుగని యిటునటుఁబర్చిడు
శార్దూలపంక్తులు జాడఁదప్ప
శార్దూలములయొక్క సడిఁబట్టి పారెడు
హరిణ నమూహముల్ గరముబెదర
హరిణనమూహంబు లటునిటుఁ బొరఁగను
ఘోరసర్పంబులు ఘోషనల్ప

65

వానిగని మయూరంబులు వసుధఁ దిరుగ
బిలముల విదూర నందుఁ బివీలికములు

‡ కోడూరు దూర్వాసపురము తూర్పు కంఠంపొడు, సోమశిల
మొదలగు స్థానములు.

పైకి నెగబ్రాక నెలుగులు పట్టి నఁగ

గనఁగ భీకరమైయొప్పె గానంబు.

66

*ప్రాంచద్భూత తరోట్టపీచర మహాప్రకాంత గర్వోన్నతో
దంచద్విక్రమ ఘోరవస్యమృగ భీతారావ సంక్షోభదు
స్సంచాఽస్థలి వేగదాఁగడపి యుత్సాహంబునఁగాంచె, రా
యంచల్ గ్రుమ్మరుచున్న దివ్యసరసోద్యానంబు నచ్చేరువ⁶⁷

స॥ వనకరిమదజల వర్షితరువులు

చదలుగప్పిన బహుశౌఖిలాప్పి

మధుమదోపకలిత మంజుల కేరళీ

స్నిగ్ధగండములేర్చు చిగురులొప్పి

మలయపర్వత పరిమళమును నిరసించు

సుందరతరమైన సుమము లొప్పి

కేళికాకందుక లాలిత్యముహాసించు

బహురసపూరిత ఫలములొప్పి

ఛోర! నందనవనమొ! మందారవనమొ!

తెలియరానట్టి మజియొండు దేవవనమొ!

మాడజూడంగఁ జూడొక్కలఁ జూరఁగొనెడి

యొక్కరమ్యంపు వనమట నుండఁగాంచె

67

* ప్రాంచత్ + ఉద్భూత = ప్రకాశమానమును బొందెబడిన

† ఉచితం = అతిక్రమించుబడిన

చూతంబుమీఁదికి జొచ్చిపోవుచునుండె
 మాధవీలత గడు మంజులముగ
 బాజ్జిపైఁకెగసి బల్సనవు నూపుచునుండె
 నవమాలికావతతి నాణెనరిగ
 వకుళవృక్షంబుతో వరుసదెల్పుచునుండె
 హేమపుష్పికచాల దీమసముగ
 కుముదికాతరుశౌఖం గూడిపెనుచునుండె
 కుందంపుదీవెయు గోర్కె-సెలంగ

వృక్షములవృద్ధి గొలఁకులవిరివి, యచటి
 పద్మములరక్తి హంసలవంక్తి మైత్రి,
 లతలసుభగము, పులిన తలముల సొబగు
 సొంపుఁగొలుపుచునుండెఁ బున్నెంపు భూమి

69

శుకములువనములో శోధించి యెల్లెడ
 మధురఫలంబుల మరగుచుండె
 పికములుకామించి ప్రీతినిఁగొల్పించి
 ప్రేయసులను జేరఁబిలుచుచుండె
 గోయిలలిగురులఁ గోర్కెలారఁగడిని
 కొమ్మలపై జేరి కూయుచుండె

హరిణసమూహంబు లందందుఁ దిరుగుచు

మృదువై న తృణముల మేయుచుండె

వనమయూరములాడుచు వరుసనుండె

శ్రేణు లతిప్రీతి దేనెను దెచ్చుచుండె

గ్రోతి గుంపులు మధువును గోలుచుండె

దుర్వాస - మహర్షి ఈశ్వరలింగంబు ప్రతిష్ఠించుట

అట్టివనమున కాముషియరిగి యటకు

నామడలుమూడునడచిన యలసటచట

నాపగాముఖమున సై కతాగ్రమందు

బిల్వవృక్షంబులుండెడి వీడునేరి

71

పాండురమైన సై కతము భానుమరీచికలక గలంగియు

ద్వండశిఖిక వెలింగి రజతాద్రియుఁ బోలగఁ, జేరువక సదా

గండశిలప్రవాహజనకంబగు నిమ్మగ తోయజాలమా

యండనె గంగఁబోలఁ, దరులచ్చట బిల్వవనంబు పోలగఁ72

దండ కమండులువుల నిడె

పెండియుఁబులిదోలుసంచి విధిగాఁబొంతక

గొండ్కతరుకౌఖనునిచి

యుండెను శ్రమబాయ నీడ నొక్క నిముసముక

73

హృదయము వేసెనునదియో

మేనెల్లనుబూచిపూసె మించినబత్తి

సాణువునుకేసి యిసుకను

గాననశల పుష్పతతిని గొన్నన నూచె

74

యోగాభ్యాసముచేత

నాగద్వేషంబులణచి రాజింబులు

నాగరహితుఁడీశుఁడుగని

వేగముగాఁజేర్చు దనదువీటికి బ్రీతి

75

దేనదేవుని మనమున దివిరినిల్పి

యచలబుద్ధిని జింతించె నమితభక్తి

నాగభూషణుఁ డాతని నడవడికిని

బాలమెచ్చెను సంతసస్వాంతుఁ డగుచు

76

అంతఁ గైలాసంబున మహేశుండు పార్వతిఁజూచి

చెలిరో! యాత్రిజహానిపుంగవుఁడునిచ్చింత నను వేడెడి

నళినాక్షీ! యిపుడాతని గననిచో నాయందవీర్వంబుచే

బలివెట్టు భవనంబులెల్లఁ ద్రుటిలో భగ్నంబుగావించెడు

చలముఁ బూనినమాన్వఁగానశమెయబ్బాతొడులంగూడిన

77

పోయివచ్చెద నన్నొనిపుంగవుఁ గనఁ

గాలహరణంబుగూడదు కంజనేత్ర!

యంతకాలంబు నీవిట నధివసింపు

ప్రమథగణములు నిన్నెప్పు భక్తిగొలువ

79

దేవా! పోవుట వచ్చుటల్ గనఁగ నీదివ్యోపపాదత్వమా

భావంచే? మఱియేమి? నిన్విడచియెబ్బంగిన్ తుణంబోర్తు; న

న్నీ వెంటఁగొని పోవుటే యుచితమా; నీతిజ్ఞ ధర్మంబగున్

నీవారంబులమెక్కి గ్రుమ్మరెడి మానిన్ భూమిలోఁగానఁగన్ 80

దేవి వచనములాలించి, తృప్తిసెంది

గిరి జనూరార్చి, యామెను గృహనుగొంచు

ప్రపభవాహనారూఢులై ఋషినిజూడ

నీశదంపతు లేగిరి యిలకువేడన్

81

నృపభాహుఁడు నాగభూషణుఁడు సర్వేశుండు, రుద్రుండు మా

మిషలోలుం డభవుం డనామయుఁడు భస్మీభూతు డాద్యుండు,దు

ర్విషభోజుం డరుదెంచ దేవియుతుండై విజ్ఞాన సంపన్నుఁడా

ఋషినర్మ్యుండు, సమాధిలోనఁ దెలిసెన్ రుద్రుండు వేంచేయుటల్ 82

మానిచెంగట వారలు మహినివెలయ

కన్నులారంగముదమునఁ గనుచు నతఁడు

భక్తిచేసమస్కృతులను బరగనల్చి

గిరిజహరులను బూజించే గీర్తిగనఁగ

83

అటులబోయిచి గౌరీశుల మనంబున నిలులధ్యానించె

84

దుర్బాసుండు గౌరీశుల ధ్యానించుట (దండకము)

శ్రీమన్నహదేవ శంభో! గిరీశా! మహేశా! విరూపాక్ష!
మృత్యుంజయా! కృత్తివాసా! పినాకీ కవచే! భవా! భీమ! శూలీ
హరా! వ్యోమకేశా! కృతుధ్వంసి! భూతేశ! యుగ్రా! మహా
కాల! శ్రీకంఠ! భద్రా! దయాసాంద్ర! కల్పాంతమందున్
ద్రిలోకంబులన్ గుఱిలోనన్ విలీనంబుగావించి యంతన్ బున
స్సుష్టిలో నన్నిరూపంబులు న్నివెయ్యె వెల్లుచున్. లోకకళ్యాణ
ముగోరవే? దానవుల్ దేవతల్ సాగరంబున్మధించంగ హాలా
హలం బందురేగన్ దయాదృష్టిలోవేగమేద్రావి లోకంబులన్
బ్రోవవే? తారకుండేపుచే స్వర్గముం జొచ్చి యందన్నియుంబాచు
గావింప నల్లిక్కులంజేరి యాలోకపాలు ల్దలల్వంచగా బాధలం
బెట్టుచుండంగ నాదేవతానీకముల్ బ్రహ్మలోకంబునుంజేరి పద్మా
సనుగొల్వఁ దానేమి చేయంగలేనంచు నీవద్దకుంబంప నాలోకసం
హారకున్ దారకున్ ద్రుంపుకార్యంబుకై గౌరినిగూడి నీతేజు
నిన్ మఱ్ఱుఖున్ వేగంబుట్టించి యాదేవు నింద్రాదివర్గంబుపై సర్వ
సేనాధిపత్యంబుగావించి దైత్యాదివర్గంబునెల్లన్ సమూలంబుగా
నాజినిగూలగాఁజేసి యుర్రాక్షున్ రూపుమాపించి లోకంబులన్
గాది, దిక్పాలురన్ బ్రోచి రక్షింపవే? భక్తులంబ్రోవవే? యాది

శక్తేశ్వరీ! లోకమాతా భసన్నాభునిగూడి యీలోకముంజే
యేవేళ నేమాత్రము బీడ లేమానవుజెందకుండ దయాపూర్వ
బుద్ధి గడుంగానవే? యో యమాదేవి నీవెంతయు నాధుని
గూడి నన్నుదరింప దయ వచ్చుట మత్పుణ్యలేశంబునంగాదె
యో మహేశా! భవానీ! నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 8

మత్తకోకిల. పార్వతీశ్వర! వేడెద బహు క్షితో నిను. నామది
సర్వశక్తుడవీవె యాత్మపు సర్వతోముఖజీవుల
నిర్వహించెద వీప్రపంచము నిర్మలత్వమునొందుచు
సర్వముంగను చుందువెప్పుడు సాక్షి నౌచుజగంబుల

దేవా! జగంబులకు నెల్ల యోసిబీజంబులై న శక్తి⁰
గారణుడవై నిర్వికారత్వంబున జలించ కుండు నిన్ను విశ్వనా
థునిగాజనులెరుంగజాలరు. తావకాంశంబులై నశక్తి శివరూపంబు
నంగ్రీడనలుపు, పూర్ణనాభిత్వరితగతిగలిగిన చక్రముగతి, విశ్వజనన
వృద్ధి వినాశ హేతుభూతుండవగుచుందువు. మఱియు, శుభము
ర్తివై ననీవు జగములమంగళకర్ములై నవారినిముక్తిని, నమంగళకర్ము
లయినవారిని సరకంబు నొందితువు. నీవు నబ్జనాభుండును
‡బ్రాహ్మణాభానులై నవారలయెడలను దృఢవ్రతచర్ములై నవారి

తూర్ణనాభిత్వరితగతిగలిగిన చక్రము ‡ బ్రాహ్మణాభానులు
బ్రహ్మతేజస్సుచే బ్రకాశించువారు.

యెడలను సాధుమూర్తు లెనవారియెడలనుపేక్షింపవు. నీవు సమస్త
లోకంబులందు సఖిలకాలములందు దుర్లంభునీయమగు పద్మనా
భుమాయామోహము సందకుంటఁజేసి సర్వజ్ఞుండవు. మాయచేత
మోహితాత్ములెనవారికి నీభక్తిమార్గముంజూపి యుద్ధరించెదవు.
నీయనుగ్రహముచే ముక్తికాములగుదురు. అవతీర్ణాఘనాగ
రుండవు; ముక్తిప్రసాదకుండవు; యోగిజనచిత్తకమల మకరందపా
సమత్తమధుకరంబవు. నీచర్యసభాగ్యులనాకుముక్తి హేతువయ్యె
ననిమఱిమఱిస్తుతించెను. అంతమహేశుండు. 86

వత్సా! మెచ్చితి నీదుభక్తికిని సద్భావోపసంనేవకుఁ
సత్సంగత్యముపేర్చి గాంచితివి యీసానందయోగంబునం
చుత్సంగంబునఁజేర్చి, రూతనిగృహం జంచుఁ గడుఁ దువ్వచుఁ
మత్సన్నిధ్యముఁగోరుమిచ్చెదను సమ్యక్ప్రేమచేనియ్యెడఁ 87

నేత్రము లంతనెత్తి నవసీరజనేత్రను శంభుజూచుచుఁ
బ్రాతుండనై తి మీదయకు బావసమూరిరొ! కర్మబంధమే
నీతృటిలోనె పాసితిక నీశ్వర! కోరెదమోక్షమార్గమే
నీత్రయిలోకసంపదల సంతయుఁగోరనుదేవదేవరా! 88

అంత యులిన జూచి యుత్సంతకరుణ ను
మామహేశులలరి మానిడిరి
వరములనొగి రెండు వాంఛితమిడేరిఁ
దమదుమూర్ఖులందుఁ దారుకొనఁగ

బసవండుకళలకొ బసిడిని

వసదొడంగుచు నచటనొప్పె బంధురభ క్తి
వసుధమహేశ్వరుఁ డెలయంగ
వసియింపడె? యీశునొద్ద బసవండుకొ

90

ఇటుల నుచువి జటిలుఁడు సమృద్ధిభ క్తి
సంతసంబుల నందన శతములొసంగె
నదివాహనులగుచు సొనందమొదవఁ
బార్యతీశులు పెడలి రపారగరిమ.

91

యోగివర్జుండు వైరాగి యోగధనుఁడు
శిష్యులాతనివెంటను జేరికొలున
నేగెబడమటిదెన నొక యిరవుచును
బుడమి నాతనినత్కిరి పొంగిపారలె.

92

గీర్మ్యర్థవర్ణనము

భానుఁడు దీపితకరుఁడై

మానవలోకంబుజాలమ్రగ్నింపఁ దృషా
దీపనదనములఁ బ్రాణులు
పాసములుగ్రోల నట్టి బాధలుతోలఁగెక

93

వృక్షిని గొల్ల నుంచగనె పెల్లగువేడిమిమంటలెత్త న
వృక్షిగల చెట్లనీడలను బొంధులు నిల్పిరి వంతవాయుచుకొ
గథలనుజెప్పుకొంచు దమ కాలముపుచ్చిరి పండితుల్ నడక
రథములనెక్కిగ్రుమ్మరుచు రంజిలుచుండిరి రాజశేఖరుల్ 94

పన్నీరు బొంపటల్ పాన్పులఁజెందుచు
 వగఁబాసె రయ్యెడ భాగ్యవతులు
 పచ్చకప్పురంబు వడలెల్లనలముచు
 దాపంబువీడిరి తలిరుబోండ్లు
 మంటిపాత్రలనీరు మఱిమఱిద్రాగుచు
 నతిదాహమునవీడి రబముఖలు

సెమటబొడలెల్లగ్రమ్మంగ సిగ్గునడిచి
 వీడి పవిత్రల వానిచే వీచుకొనుచు
 జూరలి రిటుసటు నలుగులనొరగియొరగి
 బొజ్జకడుపులభోగినిల్ బుసలనిడుచు

95

వేడిగాడ్పుల వాడిన వృక్షలతలు
 పండఁటాకుల వ్రాల్పుచు బసరువీడి
 యెఱిసెల్లుండె నయ్యెడ నేపుదొలఁగి
 చలననంబులఁదికొనిన చామలఱ్ఱు

96

ఉదయ స్థామంసమయముల నొప్పుమిగుల
 బుత్తిగొంచును దాపంబు వొడమినపుడు
 చంచుపులుమీఁదికెత్తుచు శ్వాసలిడుచు
 గోటరంబులఁబుక్షులు గూడియుండె

97

కృషికు లెంతయు బయిరులు కృశతనొంద

గూపములనుండి యెడలను గూర్చబడిన

కపిలులవలన నీరంబు కడిమిగాను

గూర్చి మఱలుచుండిరి యెడకు నలనటను

98

పలుపలుచిన్నెల న్నభము పచ్చని పైరులు నీలమేఘముల్

తొలకరివానలెడలఁ దోటలలోఁ జిగిరించు వృక్షముల్

గొలఁకులఁదామరల్ పనులకోగిరముల్ సెలయే శనీరముల్

గలుగుచు వేడిగాడ్పఱఁగి కన్పడనంతట గ్రీష్మతాపముల్ 99

శ్రీ పార్వతీ విజయము

ద్వితీయాశ్వాసము

శ్రీకరముగ నిలబ్రోవఁగ

ప్రాకటముగ మహిని శేషపర్వతశిఖరం

బాకరముగఁ గైకొంటివి

నీకరుణను గోరినాడ నిజముగ రమణా!

1

గోపాలుడగు రాముడు

గొల్లకొలంబునం దమరె గోత్రజులెల్లరు పున్నె మందఁగా

నెల్లర లందు గాన ఘనుఁ డీతఁడటంచును మెప్పునొందఁగాఁ

బిల్లులు పెద్ద లెల్లపుడు ప్రీతిని దన్నుఁదలంచుచుండఁగా

గొల్లఁ డొకండు రాముడనఁ గొప్పగునామమునం బ్రసిద్ధుఁడై

కారుమీసములను గ్రాలెడిమొగమునఁ

జెంపకుఁ జేరెడు జెలఁగుకండ్ల

జమిటిపోఁగులచేత జారినచెవులను

ముగుపోఁగులొప్పిన ముక్కు-మొనలఁ

బెదవికిమించిన పెనుదంతచయముతోఁ

బెఱిగినకాయంబు పెద్దబొజ్జఁ

గడియంబు లిడికొన్న కరపాదయుగములఁ

గరము వెడల్పైన యురముతోడఁ

గాలదాహమువలె గఱఁ గరమునసిడి

నలిప మొక్కటి మోకాళ్ల నటపంగటి

గొంగిడిని బుజముపై నిడి గొల్లకేమ

సింహగరనమువలె శాసించుజనుల

3

ఆతఁడుగొల్లలకెలయు

ద్రాత యనంబఱిగి సంతతం బితరులకు

ప్రీతినిగలిగించును దమ

జాతిని మత్సరములెప్పుడు సాగక యేలె

4

ఆతని గోపాలనమున

నేతరి గోవులకుఁ బొసంగ వేకపంబుల్

మేతయు నీరును వృద్ధిగ

నేతెరువునై న యుండె నింపుదలిర్ప

5

ఇతని యిల్లాలై న లక్ష్మీయు

6

పట్టెడుకుంకుమ న్నినట బద్ధముపోల్కినిఁబొట్టువెట్టి, పె

దట్టపునేతబటను బదంబులపైఁకెగంగటి కాళ్లకు

మెట్టల నందెలందొడఁగి, మేల్చనుమిటలఁజుట్టిపెట దా

బుట్టిన మెట్టినిండెడఁ బూజ్యయనక బొగఁదొందెనెలెడ 7

సురభి రామునింటఁ బెరుగుట

కామధేనువు పుడమినిఁ గపిలవర్ణ
 గోవుగా జనియించెను గొమరుమిగిలి
 రామునాలను బెఱుగుచు రక్తిగాంచె
 బృద్ధిలోపల నెంతయుఁ బేరునడిసి 8

గొంతకాలంబుగడచునొక గోవునమఁదె
 నిండుచూడగుచిహ్నంబు నిక్కముగను
 ముదముగొల్పెడి గ్రేపాకటి యొదవెదిదప
 దానిఁగని జను లదియొక దైవమనిరి 9

రాముం డగుఁగోదయమున
 ధీమతితో నిద్రలేచి శేకువమీఱకొ
 నీమముతోఁ దనకార్యము
 లేమరకును జేయుచుండు నెనసినశ్రద్ధకొ 10

ఆవులమందకు దూడల
 తావులఁ దప్పించి త్రోలి దల్లులవద్దకొ
 గావలసిన పాలుంగొన
 గోవులనెడఁ దానుగొంత గొంచునుబోవుకొ

కడుపు లెల్లను నల్లులకడనుజేరి
 తమ్ముఁ దల్లులు నాలుకల్ దసరఁజేర్చి
 స్వర్ణసేయుచునుండంగఁ బాలుద్రావి
 గంతలిడుచుండుఁజెంతయు వింతగొలుపు

కపిలధేనువునెడఁ దాను గరుణఁగలిగి
 యనుదినం బౌతఁ డద్దాని నమరఁగడిగి
 యింటికిని జేరినంతనే యిష్టమలర
 గనవు, పిండియుఁబెట్టును గడుపునిండ

క్షీరంబుపితుకడ చిప్పిలుచున్నను
 దూడకు విడుచును ధోరముగను
 కట్టుచోటను జిమ్మి కడిగి శుభ్రముసేయు
 నొడలెల్లఁదోమును దుడుచుమేను
 బాదశృంగంబులఁ బలువన్నెత్రాళ్ళులఁ
 జుట్టి గజలవేర్లు గట్టియుంచు
 నిల్లాలు దానికి నెనసివేశ్యతోఁ
 బనుపు గుంకుమ బొట్టు నొసటఁబెట్టు

దంపతులు దానిఁజుట్టి ప్రదక్షిణముల
 నొనరఁజేయుచు దాక్షిణ్యమొదవ మేత
 లిడుచు దానిపై మురిపెము లెంతొగఱపు
 చంద్రు నిత్యమును బరమోత్సుకముతోడ

అంత,

15

రాముని యిల్లాల్లెప్పుడు

జామన ముంలై నలకే తనపెనిమిటికే

రాముని కావుపెరుగుతో

బ్రేమం బలరంగం జల్లి బిందుచుఁబెట్టుకొ

16

బోసమారగించి బొజ్జను దవుడుచు

గొంగళై త్తి బుజవుఁగొసనుదాల్చి

చేతనొక్కపెద్దసెలకోల నూనుచు

వక్క లాకులందుఁ బడతివలన

17

దొడ్డిలోపలి యావులఁ ద్రోలి వెలికి

బట్టప్రక్కలఁ బోకుండ 'జో చొ' యనుచు

గోపబాలురు వానినిగూడిచనఁగ

మురళిమోగించి రాముండు ముందుఁజనును

18

ఒకనాఁడావు లరణ్యమందుఁ దృణము ల్లోప్పారఁగా మేసి యం

దొకచోటకొ గుమినేరె; గొల్లలొకచో నుత్తంతతోనాడుచుకొ

నకలంబుకొ మరపొంది; రంతట నటకొనద్దోవుగాన్పించ లే

దకటా! గొల్లండు చానికై తిరిగె నాయారణ్యదుర్గంబులకొ

19

ప్రాద్దుక్రంతువేళఁ బొడకట్టె బొదరింటఁ

గిపిలధేనువు దనకదుపువీడి

పాలుకార్పుచుండ భక్తితోఁబుడమిని,
గ్రేపుకయ్యకునికిఁ గినుకనొంది

కపిలధేను వదృశ్యమై రామునికి లింగంబుగాన్పించుట

సెలకోలతోఁ దానిఁ జెదరఁగొట్టంగనే
ధేను వదృశ్యమై దివికినేగె
సచ్చోటఁ బుడమిని నటునిటు పరికింపఁ
బుట్టయొక్కటయుండె భూమియందను
సండున్న బిలమునం దహించనుచుండంగ
సతఁ డదిగాంచె సత్యాగ్రహమున
నురగంబు సనుమార్గ ముర్వినిద్రవ్వఁగా
నుద్యుక్తుడై పొదలూడఁబెరికి

గుడ్డలిసిగొంచుఁ బెకలించెఁగుంభినివడి
నందుఁ గన్పడె శివలింగ మధికదీప్తి
బాలతోఁ దడియుటఁగని భయముసెంచె
సనితగోవున కపకార మయ్యెననుచు

21

చిటమటనొందుచుకొ గనక చేసితి నిందితకార్య మింతలోఁ
దటుకున నావుఁగొట్టితిని దానిప్రభావమెఱుంగనైతి నేఁ
బటుతరభాగ్యధేనువును బాసితి నీశ్వరుసేవసేయఁగా
నెటులనటంచు నార్తుండయి యేగెగృహంబున కంకిలికొ వడిక

లక్ష్మి చూతనిగనుచును బట్టయుగము
 లొత్తి వెడలెడి బాష్పము లుత్తరీచు
 మునఁదుడిచి, యిట్లులేటికి మోదముడిగి
 కుందుచున్నవాడవనఁగఁ గూర్చినుడివె

23

గోవుల్ నేడువసంబులోఁ దిరుగఁ
 గాగొండ్లొక్కవోఁ జిత్రమా
 తావులజేరితి మెల్లవల్లపుల
 మంత్రబ్రీతితో నాటలన్
 తీర్చిగాలముపుచ్చుచుండఁగను
 గంటికొగోవులేకుంట నం
 తావేళన్ దిశలెల్లనేవెతక,
 నల్లా వెందులేదయ్యెడన్

24

గోవులఁ గాచుచుండమని గొల్లలతోఁ దగఁజెప్పి దుర్గమా
 తావులకేగి యొక్కెడను దప్పకకాంచితిఁ బుట్టమీఁద నా
 గోవు విమూఢబుద్ధిఁ గడు కోరికఁ బాలనుగార్చుచుండ నేఁ
 దీవరమైన కోపమునఁ దేకువవీడఁగఁ గొట్టితిన్ వడిన్

25

అంతలో గోవుగాన్పొంప దచటఁ భీతి
 బుట్టద్రవ్వితేఁ గాంచితి భూమియందు
 లింగరూపంబు దేజరిల్లంగఁగళల
 తీరసి క్తంబులై యుంటఁ జింతఁగొనతి

26

అవుకా దది గోరూపదై వమకట!

కామధేనువు మనపుణ్యకర్మవశత

సెలగె మనయింట; భక్తిని శివుసికొఱకుఁ

బాలుగార్పుటఁ దెలియమి భంగమొదవె

27

ఇట్టులఁజెప్పుచుఁ గనులన్

బొట్టులు వ్రాలంగనేడ్చి పుడమినిదెల్లెన్

కటడిదై వము వారల

కెటిడుములఁ దెచ్చిపెట్టె నెంచగ నకటా!

28

రాము నాతనిసతి యూరార్పుట

గొల్లని యిల్లా లాశరి

మెల్లఁగఁ బతియొద్దజేరి మెత్తనిపల్కుల్

ఉల్లమలరంగ నుడువుచు

జల్లని యుదకమునఁ దుడిచెఁ జత్తుఁద్యయమున్

29

పతినూరార్చి యనంతరంబనె నినీ! పాపంబిటుల్ గూర్చెఁ గా

మితిమీఱెన్ గతకార్యచింతనమిఁకన్ మేల్గొదు నీవీశునిన్

నతతంబున్ మదిసమ్మి కొల్వ నటునంస క్తంబులౌ పుణ్యముల్

క్షీతిలో నెన్నియొ ఘోదవచ్చుని శనిశ్చింతకౌహృదింబొందుమి

ఇట్టులఁ దారచే నుపలాలితుండై తృప్తిసనక, విచారసాగర

నిమగ్నమానసుండై, యాతేయి యాహారపానీయంబులుముట్ట

నిద్రసూని యాయసితధేనువు సేరుచుండు నోటులందిరుగుచు,
 నాస్థానంబులఁ దాఁబరుండుచు, సనంతరంబాస్థలంబునం బిష్టధేనువు
 గల్పించి దానికింబూజగావించి వినయవినమితశిరస్సు-ండ్లై దండ
 ప్రాణమంబులొసర్చుచు, దాఁజేసిన యవరాధంబునై చింపంబ్రా
 గించె. అంత జత్తురయూషంబునమీపింప, నువవాసశ్రమంబునం
 బొక్కి, కూర్చుండెడ, నాతనికిన్వన్నంబుననిష్కదంపతులొక శృంగి
 నిందోలుకోనిపోవుచు నావిప్రుం డీకిలారితో నిటుల సంభాషింపం
 దొడంగెను.

31

రామునికి స్వప్నము

ఓపుణ్యా! తోలిసిశునందు భవవీ యోపాసనా, భ్యాన, పూ
 జా, పారాయణ భక్తి సేవలకు నుత్సాహంబునుంబొంది నీ
 పాపంబుల బరిమార్చ దేవుడుకృపక బ్రత్యక్షమయ్యెం ధరక
 నీపైఁగూర్చినింబుట్టె నాసురభియుక నీయింటిలోఁగోవుగాక

కామధేనువు నీయింటఁ గడిమిఁబెడికి

కృత్తివాను దర్శనమును గృహనొసంగి

దేవలోకంబుసేరుచుఁ ద్రిభువనముల

దిరుగుచున్నది; దానికై దిగులువడకు

32

నీవు కన్నట్టిలింగంబు నిక్కముగను

నీశుకశలచేఁ జెన్నొంది యేపుడనరె;

పూర్వమయ్యది దుర్వాసముని మహేశు
భక్తిబ్రాగ్ధించి యిబ్బువి భవునినిలిపె

ఏను శివుడను, నీమెనచ్చేళ, గౌరి,
కామధేను విదియనుచుఁ గథనుఁదెలిసి
వారలంతటఁ గ్రుంకిరి వారినిధిని;
దెలిసె నిద్రను గొల్లండు తెలివినొంది

శ్లో

అంత నాస్వప్నవృత్తాంతంబు దాఁగుం దెలిసి,

శ్లో

కంటిని నేస్వప్నంబును

వింటిని పరమేశుకథను విశదముగాఁగఁ
దుంటరిమూఁకంజేరక,
యింటినిఁ దగవీడిపోద, మీశునికడకుఁ

శ్లో

ఇట్లులా కీలా రీశ్వరునందుఁ దగుల్కొనిన చిత్తంబుతోఁ
దమసర్వస్వం బీశ్వరాయ త్తంబు సేసికొనియుండునెడ,

శ్లో

సూర్యోదయ వర్ణనము

అస్తగిరినుండి చంద్రుఁ డయ్యంబురాశి
నెగిరి దుముకంగ నాతనియేపుఁజూచి
వెలుగువడినవో యనునట్లు వెలవెలనయి
తన్ముమునొందెను వినువీధిఁ దారకలుఘ,

శ్లో

ఉడుచితి యామినీనతిని నుత్సుకతో సమయంబువేచి యా
గళపలపాన్పు పై దివిచి గాఢముగా వడికొంగిలిండుకొ
నవలిన కంతహారమునఁ జారిసచక్కని ముత్తైమొక్కటా
యడుగున వ్రాలెనోయనగ నబ్బెనువేగురుజ్జు క్కూర్పునన్ 40

ప్రత్యుపనరుండు గగనసేవధ్యమందు
సంధికారావనిక వేగ నలరనెత్తి
యర్కగాఢమహారూ పకాది నిడ్డ
హారతోయనజూపట్టె నరుణకాంతి 41

కొక్కొక్కో యటంచుఁ దొలి కోడొగిఁ గూసెను గూటిలోపలన్
మెక్కిరి చల్లియన్నమును మేదినిదున్నఁ గృషీనభుల్ వడిన్
జక్కవపెంటెబిల్చె నతిసమ్మతివీడిన నాథుఁగ్రమ్మఱన్
ఎక్కువప్రీతితోఁ బథినీనేగగనుండిరి పాంథులూళ్ల కున్ 42

నేయసిబాహువుల్ బిగువుగాఁబెన్నిన
మగని నొత్తిలజేసె మగువయొకతె
స్తన్యపానంబున దమిగాంచుబిడ్డని
మొగమును మఱలించె ముగుదయొకతె
తోడితోడలుముందు వీడెఁబాన్పు నటంచు
గాఢనిద్రనువీడె గలికియొకతె

ఇరుగుపొరుగురాండ్రు సరగజేసిగి యింద్

బనులని మేల్కొనె బడతియొకతె

ఇట్లు లాగొల్లపల్లెయుల దిమిడియుండు

నాడునారును గృహకార్య మవసరముల

దీర్చుకొనుటకు మేల్కొని తివురుచుండ

రామునతియునుమేల్కొంచి రమణులేపి

గృహకృత్యంబుల నెల్లదీర్చుకొని దర్శింపంగ శౌరీశునికొ

బహుళామోదముగూర్చుపుష్పతతులకొ బ్రతంబులకొ బండుల

మహిమంబైన రసాన్న పానకములకొ మాధుర్యభోజ్యంబులకొ

విహితంబొప్పగగూర్చె వారడవికికొ వేవేగగొంబోవగకొ

రాముండుతానంబు రయమునజేసెను

ధౌతవస్త్రంబుల దనరగట్టె

భస్మంబు నొడలెల్ల బహువిధంబులఁబూసె

బువ్వలసిగకును బొందుపఱచె

గంధంబునుదుటను గంటికింపుగఁబెట్టె

గుంకుమనందుపై గూర్చినునిచె

రుద్రాక్షహారముల్ రుద్రునివలెఁదాల్చె

బూలపుటికఁగేల బూసి నడువ

గృహిణి తనవెంటభక్తిని గీలుకొనఁగఁ

గోపకులు వస్తుచయమును గొంచురాఁగఁ

గర్మబంధముఁజెంచుకఁ గదలినట్లు

గోపకుఁడువీడె గృహమును గుతుకమొదవ

45

కాంచి రరణ్యమందుగల కామహరుకొ శివ వారికంతఁగా

వించిరి మజ్జనంబుఁ బ్రభవించినభక్తినిఁదృష్టినొంద న

ర్పించిరి సత్రపుష్పముల నింపగుభక్ష్యరసాన్నముల్ సమ

ర్పించిరి వందనంబులొనరించిరి యంతసభీషసిద్ధికై

46

ఇటులాగోపదంపతులు సకలకర్మబంధకంబగు సంసార
బంధకంబు క్రమంబుగావీడి గిరీశులందు బుద్ధినిల్పి, వారలసేవా
కైంకర్యంబులచేఁ గాలంబుగడపుచుండ నొక్కనాఁడు గొల్లండడ
వికింబోయి శంకరార్చనకై పత్ర, పుష్ప, ఫలాదులంగోయుచుండె
అత్తటి నాజేరువనొక కొండచరియయందు నాఁగలిగొని యాతు
రయై తృణంబులమేయుచుఁ బ్రమత్తయైయున్న గోవుపై వ్యాఘ్రం
బొండు పొదచాటునంబొంచి దుముకఁగమకించుటంగని యాధే
నువును రక్షింపంబ్రయత్నించినవాఁడై తన ప్రాణంబులపై నాశ
వదలి, గోర క్తపానాన క్తయైయున్న యాశోద్దూలంబుమీఁదికిఁ
గార్చిచ్చుపై దుముకు ఖద్యోతంబువగిది చేతనున్న గొడ్డలితోనురి
కెను; అంతనాచాటలమొక మతికుపితయై యాధేనువుచువీడి గొల్లని
పైఁబడి తన నిశిత సఖాగ్రంబులచే నాతని యంగంబులజీల్చివై వ

నాతండుధైర్యంబువిడువక చేతికులిశంబునం దానిశిరంబుపై నొక్క
 పెట్టుబెట్టె. కాని లక్ష్యంబుచేయక వ్యాఘ్రం బతిరోషంబున
 నాతనిపై లంఘించి ఘోరోదగ్రదంష్ట్రలచేనాతనికత్తుకనొత్తనోటి
 దెఱచెను. అంతలో నెటనుండియో సూటిగానొక సాయకంబా
 పులినోటం బొరబడియె; మఱొండుశరంబు కంఠంబునం గ్రుచ్చు
 కొనియె. నాగాటంపువేటులకుందాళజాలక, యా పుండరీకంబు
 నేలంగూలెను. ఘోర భీకరోదగ్ర వ్యాఘ్రదంష్ట్రాఘాతోన్ముక్త
 రక్తసిక్తాంగుండును వేపమానశరీరుండు నశ్రుకణాప్రావనిమీలితనే
 త్రుండునగు నాకీలారి భూమిపై నొడలెటుంగక విగతప్రాణుంబోలి
 పడియుండెను. అత్తఱినొకయువకుఁ డశ్వావరోహణముసేసి ప్రాణా
 వశిష్టుండై యున్న యాతనికి శైత్యోపచారములు గావించుచుండె.

చూచెంగొల్లండు సార్వభౌము రవితేజః సాహసోపేతునిఁ
 వాచాల్గు ఘనదీర్ఘ బాహు విలసద్భావుఁ మహోదారునిఁ
 సాచారుఁ శరణాగతావను లసచ్చంద్రోప మానాసనుఁ
 ధీచాతుర్యగృహహస్తునొకనిఁ దేవాంశసంభూతునిఁ 48

అంతట రాముఁ డాతనిపదాంబుజముల్ దగనంటి దేవ న

న్నింతటివానిఁజేసితివి యెవ్వధిఁజూచితి వీవునాదు క

ప్రాంతరముఁ హుటాహుటిగనావునునన్నునుఁజూచిఁబ్రోచితే?

యెంతటిపుణ్యుడ౯ మిములనియ్యడగొంచుట భక్తిగొల్పుటల్

ఎయ్యది మీప్రాపునే పొందివర్ధిలు
 నెందలినరులు మిమ్మెప్పుడుగొల్తు
 రేజన మీఱఁట కేప్రాద్దుఁడంతింతు
 రెవరుమీయెడఁబాపు కేవగింతు
 ఎందుండి మీరిట కేఁగుఁడెంచితి రిప్పు
 డెచ్చటికేగఁగనిచ్చవొడమె;
 ఏనిమి త్రంబున నీకాననంబులఁ
 దిరుగాడుచుంటిరి తెంపుమీర;

దెల్పుమా! దేవ! నాపాలిదివ్యమూర్తి!
 ఇందువశాళి యేనిట కంపెనేమి? లేక
 యతఁడవే నీవు? వచ్చితో యరిదిగావ
 త్రుడి! సద్గుణజలసేధ! ధర్మమూర్తి!

50

నీతిమంత్రఁ డిటునినీతంబులగుపలు
 ఈ లతియుక్తియుక్త మొలయఁబలుక,
 భూమిధవుఁడు సెప్పె బొడమిన దయతోడఁ
 దనదుచరితమెల్లఁ దప్పకుండ

51

నిమిభూవతి దనచరిత్రంబుఁదెల్పుట

పుడమిని బుణ్యము నొందఁగ
 నడతెగకేతెంచుజనుల కెంతయుఁ బ్రీతికొ

జడతను మాన్పుచు వడిగల

నడకను నీరంబులుండు నదిగలదిలలోక

52

అదియ సరయూనదియ; దాని నంటియుండు

పట్టణం బయోధ్య; మనువు పాలితంబు

అతని పాలనమున జను లమితభక్తి

గొలుచుచుండిరి ప్రభువును గొఱతలేక

53

‡ ఒకనాడు మనువుతుమ్మినఁ

బ్రకటిసముగ నతనిఘోష రంధ్రమువెంట

నుకరుం డిత్వొకుండన

నకలంకుడు వుట్టై రవికులాధీశుండై

54

ఇత్వొకునకుఁ బుత్తు లెన్నంగ నూర్వరు

నేనొకం డందుల నిమియనంగ,

భూభారమును వడిబూనంగ, నగ్రజుఁ

డంత నేవెడలితి నవనిజూడ,

మాగురువర్జ్య డీమఱాని నశిష్ఠుండు

మహిని తీర్థములెల్ల మాకుఁజూపఁ

బుణ్యనదులఁ దోగి పొడసూపితిమి యందు

నీశ్వరుఁజూడంగ నిచ్చగలిగి,

[‡ 47 వ పేజీలో చూడుడి]

యింతలోఁ గ్రూరశాస్త్రము మేగునొచ్చి
నిన్నుఁజంపంగఁబూనుట నేనుగాంచి
చానిఁగూల్చితఁ బ్రోచితఁ దక్షణంబ
యతఁడె వహనివర్త్యం డిట కరుగునాఁడు

55

‡ భాగవతము-నకమృత్యుంగ్రము-పద్యములు ఎఱి

క. ఒకనాఁడు మనువుతుమ్మిన వికలఁడుగా కతనిప్రమాణరంగ్రమువేంటం,
బ్రకటముకుం డిత్వోకుం, దకలంకుడు పుట్టెరవికులాధీశుండై

ఇత్వోకునకుఁ బుత్రులెలమిబుట్టిం నూర్వ
రమర వికుక్షీయు నిమియు దండ,
కుండు నాతనిపెద్దకొడుకులు మువ్వ రా
ర్యాన ర్తమందు హిమాంచలంబు,
వింధ్యాద్రిమధ్య ముర్వీమండలముఁగొంత
యేలిరి యిరువదియేగు రొక్క
పొందున నాతూర్పుభూలు బాలించిరి
యందఱు పడమటి కధిపులైరి

యున్న నలువది యేడ్యరు నుత్తరోలు
దక్షిణోర్వయుఁ గాచిరి తండ్రి యంత
నప్తకాశ్రామమొసరింతుననుచు నగ్ర
సుతు వికుక్షీ నిరీక్షించిశుద్ధమైన
హంసఖండంబుదెమ్మనె మహితయశుఁడు

మునినరుఁ డేగుదెంచె నగుమోమున సుందరనల్కలంబులన్
 ఘనమగు నక్షమాలను సుగంధమయంబగులేపనంబులన్
 దనువునఁబూదికేకలను దండకమండువుల్ ధరించి,
 బనివడి బ్రహ్మతేజమున భర్తఁ డిలన్ వడిజొచ్చెనోయన్
 మ్రొక్కెను మానికిన్ మిగులమోదముతోఁ దలనంచిగొల్ల డిం
 పెక్కిన భక్తిచే ఋషిని నేపునఁగొల్పెను జాలనడ్డచేఁ
 జక్కఁగఁబూజచేసె బహుసమ్మతిగొల్పెడు పుష్పరాజితో
 నెక్కువప్రీతితో నతనినెంతయు నిల్పెను నెమ్మనంబులో 57

ఇటు లాభీరుం డాతనియిల్లా లాఋషివర రాజనరుల
 కుపచరించి వారేయేతీర్థంబులఁ గ్రుంకినదియు నేయేపుణ్యస్థలంబులఁ
 జూచినదియు నేయేస్థానంబుల నెట్టిమాహాత్మ్యంబు లుండునదియు
 నవిస్తరంబుగాఁజెప్ప నవినయంబుగాఁ బార్థివం గరుణించి,
 వసిష్ఠఋషి శ్రేష్ఠుం డిటుఁజెప్పందొడంగె. 58

సహగతబసములఁ గొనుచును

మహతర తేజంబువెలయు మహినిఁగనంగన్

బహుదివసములఁ గడిపితిమి

గహ నాది నదీ పురాదిగణముల యందున్

*గంగాంబువులఁదేలి కైలాసమునుజోలు.

హిమవద్దిరికిని గమనమొంది,

బదరికాశ్రమమును బడఁబడి తిలకించి,

కేదారమునకును గేటుమొగిచి,

యమునసంగమమందు యాగంబు నొనరించి

కాశికాపురినీశుఁ గడిమిగొలిచి,

భద్రాద్రిరాముని భక్తితోనేమించి,

గౌతమీనదియందు గరముగ్రుంకి

తుంగభద్రదానదీరత్నతోయమాడి,

కృష్ణవేణ్యాపగా జలాకృష్టిఁ దచ్చి

ఘరపినాకినీ నీరంబు వాంఛనంది,

సోమశైలంబు చెంతకుఁ జొచ్చినాము

60

* పినాకినీ మాహాత్మ్యము షేజి ౧౨,౧౩. పద్మమాత్వాసము నిమిషకృష్టి యలు తీర్థయాత్రకుంబోవుట.

షేజి ౧౩వ “సహగత జనులతో సదసతగదలి, వనపినాకిని చెంత వసేయించు నట్టి సోనసోమేశ్వరు సర్వభోకేశు యగు పార్వతీశ్వరునపుడు వీక్షించి.....

యాత్రేత్రప్రగాఢాగ మందుండు పాప కాఠుఁడౌ

కోటేశు పాదాంబుజములు, కమలబిల్వాక్షతగంధ

సుపుష్ప సమరసఫలముల సమతబూజించి...

అంతటను దరలి యాదివీశు సంగమేశ్వరు జూడసరసతజేరి,

అందులకుఁ బొంతనుండెడి నాదిదేవు

ననని బిల్తురు సోమేశుఁ డనెడివేరి

సచటకేఁగితి మాదేవు సమితభక్తి

బూజసల్పి తిమటనుండి పూర్వదిశను

61

ఒప్పియుండిన కోటిశు నొద్దకేఁగి

కడిమి లింగంబున కభిషేకంబునేసి

తివిరిపూజించితిమి దేవు దివ్యముగను

గమల బిల్వ గంధాక్షత కాంచనముల

62

పదపడితరలి ఫలపుష్పభరితమైన

వృక్షములకందు నభినవవృద్ధిఁ జూపు

వాటికలపజ్జదనరెడి మేటికొండ

సరసఁగల, సదీసంగమా సంగమునకు

63

పు ౧౫౪:— అటఁదర్లి దూర్వాసునాశ్రయాధీశు

కుటిలపన్నగభూషు కుజనాళిశోషు, గంభీర భా

షు యాగమశిఖాభూషు, సంభశ్మిరోయాషు సఘసంఘు

శోషుఁ డైన దూర్వాసేశు నందందఁగొల్చి మానిత

భక్తిచే మార్గంబువెడలి శ్రీజన్నవాటికి స్థిరముగఁ

జేరి, భూజనులుప్పొంగ భూతనాయకుని కన్నుల

పండువుగాఁగవీక్షించి సన్నుతినేయంగ సఫలమటంచు.

చేరితి మతిసౌఖ్యంబుగ

నీరికలె తంగ సంగమేశునిజూడక

గౌరిని శంకరు బ్రీతి న

పారముగా బూజసల్పి పదపడివేడ్కక

64

సంగమమందు నానదిని నమ్మతి మజ్జన మాచరించి ని

స్సంగమబుద్ధితో బిదప సల్పితి మాస్థలిఁ బైత్తుకర్మలక

గంగను గ్రుంకు చుండుతటి గాంచస రత్నములెల్ల నాశలా

రంగను బేదసాదులకు రాజొసఁగెక జనులెల్ల మెచ్చగక 65

అంత సదీతీర మరుగచు వేడ్కతోఁ

బూర్వ దిగ్భాగమా పుడమిఁబూడ

నేతెంచి, పిమ్మట నిరుగడలంగల

తలుల సైకతమయ ధరణి విడచి

చేరువనున్నట్టి చిట్టడపులఁదాకి

సొబగైనపచ్చిక చోట్ల కరిగి

యచోట్లఁ దిరిగెడి నాశ్రమ మృగముల

సంపదలంగని సంభ్రమమున

వృక్షముల వృద్ధి సెలయేర్ల వింతగనుచు

పక్షిరవముల వినుచు విష్ణుష్ణముగను

కొలఁకులందలి పద్మముల్ గొలదిఁగొనుచు

మండ గమనంబు ననురాగ నిందు నెటను

66

సుమధల బంధురంబులగు శోభిత పల్లవ భావితంబులౌ
 శ్రమపరిహార కంబులగు సర్వసమున్నత వృక్షశాఖలన్
 భ్రమణముసేసి పెల్లెగసి పంక్తిగ వ్రాలుచుఁగొన్నివేళలన్
 గుమివడిసేరు పక్షులను గోరికఁ గాంచితి ముత్సుకంబుగన్

పరిమళ పుష్పసంభరిత పాదపజాల విశాలపత్ర మం
 దిరముల డాగురింతలనఁ ద్రిమ్మరి పెంటులఁబిల్చుటోలె సు
 స్వరగత మాధురీవచన సంపదలన్ వెదఁజల్లుఁ గోయిలల్
 అరమరలేక 'కూ' ధ్వనుల నందోనరింపఁగ వింటిమెంతయున్

సురుచిర కోమలంబులయి, సూర్య విదాహమరీచి కాళికిన్
 గురిపడనట్టివై, విమలకోరక కుట్టుల గుచ్చకంబులన్
 గరము మనోహరంబులయి కమ్మని తావినఁగూర్చు పెక్కు
 సరసపు మల్లికాలతల సంపదఁ గంటిమి వింతఁగూర్చుగన్ 69

రవికిరణంబు లూరితపరంపరలై నెగడొంద నుష్ణతా
 ప వదనయకా భుజంగము నపారకృపామతితోడ వేడ్కఁజూ
 చి, వనటఁబాపఁగా శిఖావిజృంభిత పక్షములందఁజేసి దా
 నవిరళమైత్రీ జూపుట ననంతము దంబొనఁగూడె మామదిన్ 70

సుకరముగాను గేసర కిశోరము మాతనుజేరి ప్రీతితో
 నొకచనునంది, పాలుఁగడుపుబ్బగ ద్రావుచునుండ నన్యమున్
 బ్రకటిత నిర్భయంబునను బానముసేసెడు నాకురంగ శా
 బకమును సింహిజాలిఁగనఁబర్చుటజూచితిమొక్కచోటనన్ 71

భక్తిధమున గంటిమి మే

మివ్వసమున నిట్టివిత లెంతయుఁగడిమిన్

నివ్వినంబున బుణ్యం

జెప్పఁదొ? గలడంచు మదికినేర్పడె గడకన్

72

వశిష్టమహర్షి రామునికి దుర్వాసమౌనీంద్రుచేఁ బ్రతిష్ఠింపఁ

బడిన శివలింగ విశేషములం దెట్లుట

పూర్వ మొకప్పుడు మహర్షి శ్రేష్ఠుండగు దుర్వాసుం
డీనదీ తీరంబునఁ బ్రతిష్ఠించిన మహేశ్వరలింగం బీస్థానంబున నుండు
నని మాకుందోచి, యాప్రదేశంబుం గనవచ్చితిమని చెప్ప, నాభీ
రుం డాకథా విశేషం బేమని మిగులవేడ నాతం డిట్లుల వచించె. 73

దుర్వాసుండు మహర్షి వద్యుండు శివున్ దోరంపుభక్తిన్ మదిన్
నిర్వక్రంబుగవేడి దేవుడయ నాన్నిధ్యంబుఁ దాఁబొంది యా
శర్వుం డిచ్చట సర్వకాలము మహాసంశోభతోనుండ నా
సర్వేశున్ మఱిఁగోరె నీజగతి శశ్వత్కీర్తిఁ దాఁబొందుచున్

విని మేమాశివు పాదపద్మయుగమున్ వేగంబపూజింపఁగా

బనీగొంచున్ దగనేఁగుదెంచితిమియాభర్తున్ గృహన్ జూపుమి?

వినవే? తొల్లిటి నీకథన్ బుడమిలో విజుల్ వచింప న్దగన్

గనలేదా? హరదివ్యరూప మిట నీకాంతార దుర్గంబులన్ 75

అంత టాకీలారి దేవా! ఇచటి కనతిదూరంబుననే మహేశ్వ
రలింగంబుగలదు; ఆపరమేశ్వరు దివ్యపాదార విందముల నేనను
దినంబును భక్తిగొల్పుచున్నవాడ నాజన్మ పావనంబుజేసి
రుద్రు నిజరూపంబు ప్రత్యక్షంబుగాఁ గంటిననిచెప్పి, వారిందో
ఁగ్గొని, పినాకినీనది చెంతకుంబోవ వారానదియందుఁగ్రుంకిరి,
అనంతర మాముషివరునకును, భూవరునకును శ్రీ దుర్వాస
ఈశ్వరుని యొక్కయు, బార్వతీదేవి యొక్కయు దర్శనములనందఁ
జేసెను.

గొల్లఁడు కుసుమఫలంబులఁ

గొల్లులుగాఁదెచ్చి ఋషికిఁ గూరిమి నొసఁగె

జల్లని నీరముతో హరు

నల్లమలరఁగ నభిషేక మొసరించె నంతఁ

77

తడియొత్తి పట్టుబట్ట పు

మడుపుల శివునొద్దనునిచె మంజుల ఫణితి

మడిసంచిలోని బూదిని

నినిటలమునం ద్రిపుండ్ర మేర్పడవరుసఁ

78

తేవనములఁదెను; దేహపుఁ

దాపము వీడంగ వీచె దగవీవనతోఁ;

నేపునఁ బూజనొసర్చెను;

ధూపంబుల నొసఁగె బాదతోయజములకుఁ

79

అర్పించె మధుర ఫలములఁ

గర్భారపు హారతిడెను గరదీపికతోఁ

సర్పాలంకారున కటు

నోర్పుమెయింజూపె భక్తి యొనరఁగ మదితోఁ 80

పూజించెను భార్యతి ని

రవ్యజంబగు నమితభక్తి రక్తియుఁ గుదురఁ

భూజనులు మెచ్చిపొగడఁగఁ

దేజం బెనగంగ దేవితృప్తిబొందఁ 81

భూవరుండును దేవతా పూజసల్పి

పుడమిసోఁక నమస్కృతుల్ పొసఁగఁజేసి

పార్వతీశుల మనమున బరగనిల్పి

ధ్యానమును జేసెమించిన తాల్మితోడ 82

అంత సూర్యాస్తమయ మగుటయు 83

—: సూర్యాస్తమయ వర్గము :—

రవియోధుండు త్రిలోక సంపదన సురంభంబు దీపింపఁగా

గవిసెన్ దీక్షిణుడై యనంత రణరంగస్థాన ముచ్చోటఁ దా

నవలీలన్ విజయంబునొంది శ్రమబాయన్ బల్బిమాంభోనిధిన్

అవగాహంబును జేయువానివలె సస్తాద్రిన్ మఱుంగై చనెన్

రోష కమాయనేత్రగత రూక్షణవీక్షణ భాస్కరోర్మికల్
 భీషణమొప్పుగా గగనవీధి నటించగజూచి భీతిచే
 బోషకులెవ్వరంచుఁ దలపోసెడి మానసచింతచేత సం
 తోషము వాసెనోయనగఁ దోచెను రిక్కలుమిన్నులై దివిఁ

ప్రభువువీడిన పృథివినిఁ బరిధవలె

సంధికారంబుపోల్కి నయ్యాకసమునఁ

జీతటులుగ్రమ్మె నటజెలఁగెఁ జుక్క

లోడిపాటిన సైన్యముల్ గూడినట్లు

83

సూర్యుని తీవ్రకోపమున సుక్కియుఁ జంద్రుఁడు మొక్కవోక యా
 క్రౌర్యముచేఁ బ్రతీకమగు కార్యవశంబునఁ గీర్తి నేకొనఁ
 సైర్యమునొంచె గాముకుల సారసబృందముమూసెఁ గల్వల్
 ధైర్యముగొల్పెదూర్పుదెసఁదాఁగొనిమేదినిముంచెవెన్నెలఁ

చీకఱులుమాసె దిక్కులు చిక్కువీఁడె

పృథివినెల్లను వెన్నెల వృద్ధినొండె;

గలువలొగివికసించెను గమలములొగిఁ

బాసెఁజెల్వము చకోరము వాసెఁబెంటి

88

అంత సంధ్యావందనకాలంబు సమీపించుటయు, నిమి
 వశిష్ఠులొపగంజేరి మజంబునలొనర్చి, దర్భాసనాసీనులై, స్తాంధ్య

కాలకృత్యంబులుదీర్చికోని రాముడరణ్యమునుండి గొనివచ్చిన
కండమూలంబులను భుజించి, మధుక్షీరంబులం ద్రావి సుఖానీ
నలై రాముని గూర్చింబేలచి, నిమి యిట్లని ప్రశ్నించె 89

ఇచటి కెంతదూరంబునం దీవుమెలగు

పత్తనంబుండు నందుకుఁ బ్రభువెనండు
బత్తితోడను బ్రజలెప్పుఁ బరిధవిలుచు
మెలఁగుచుందురె వారలు మెప్పువడసి

90

దైవభక్తినిగొందురే ధరణిజనులు

ధర్మమెడబాయకుందురే ధార్మికులును
బీదసాదుల కెగులు భీతివదలి
సేయరుగదా! దురాచార చింతమతులు

91

నిమిసార్వభౌముడు శివునికి నాలయాదులు నిర్మించుట.

ఘోరకానన భూమిని గూడినట్టి

లింగమునకును నలుగడలం గలిగిన

కంటకావృత వృక్షముల్ కలుగఁదీసి

కలుకురాళ్ళను జదునుగాఁ దలుచవలయు

92.

ఈ కార్యమునకుఁ సహాయపరులై యిప్రాంత్యవాసుల్ మహాం

గీతార్థమున నియ్యఁగావలయు లెక్కింపగదా ద్రవ్యమా

యాకార్యంబులొనర్పఁగావలయు నాయావేశలందొప్పుగాఁ
బ్రాకారాదులుముందుఁగావలయు సంపాదించు ద్రవ్యంబుచే

ఇటులఁబ్రశ్నింపగా రాముఁడిట్టులనెను
చుట్టవలెల యందొట్ట పెట్టినట్టు
పెద్దనె నేనుబాలింతుఁ బ్రీతిఁదనర
వారిచేనెంత పనియెన వఱులునిందు

94

నిమిసార్వభౌమున కాగొల్లఁజేసి వచనంబు లమృతతుల్యం
బులై యొప్పు, దాసుబూనిన కార్యం బనివార్యంబుగా నెరవేరం
గలదని సంతసించి, ప్రొద్దుపోవుటంజేసి, యనంతరంబ వారలు
నిదురించి, మఱునాఁడుదయమునఁ బ్రాతఃకాల కృత్యంబులం
దీర్చికొని,

నిమిసార్వభౌముఁ జావిధిఁ

దమిమౌచ్చఁగఁ బూనితోడఁ దక్షణమటకుఁ

గుమికూర్చెను వరశిల్పులఁ

గ్రమమునరావించె విశ్వకర్మను ద్రుటిలోఁ.

96

తీర్చించెఁ గడుమిట్టపల్లము లటన్ దిన్నంగఁజూపట్టఁగా

జేర్చించెన్ బట్టుచోట్లనుండి తగు కాసీతామఁబెక్కింపినిఁ

గూర్చించెఁ బహుపార్శ్వకార్మికుల నాకుడ్యంబులన్ గట్టఁగా

బేర్చించెన్ శిలలెల్లగోపురశిఖల్ పెంపొందఁగా శీఘ్రతన్. 97

ప్రాకారంబులఁ గూర్చిరి

యాకాశమునంటునట్లు నతిశ్రేష్ఠముగాఁ

సాకల్యంబుగ గోపుర

మాకాననమందుఁగూర్చి రతిశయఘట్కిన్

98

గోపురమునకును జుట్టును

దీపింపఁగ మంటపములఁ దీర్చిరివరుసన్

భూపులుపూనినకార్యము

లేవుగఁజరుగంగఁబడవె ? యెచ్చటనై నన్.

99

బంగరుపూతచేదనరు పాలెములొప్పుగఁజేసి శేఖరం

బుందగఁగూర్చి రయ్యదియపూర్వతరంబగు శోభ పెన్గొనన్

జెంగట నాలయంబునను జేర్చిరి నందిని సొంపుమించఁగాన్

రంగుగ బెద్దకంబమును రాజులఁజేసి రటన్ ధ్వజంబుగాన్. 100

కోవిలకు యామృదిశయందుఁ గూపమొకటి

విరివిగనుద్రవ్వె, యందుల వేలకొలది

పద్మములఁదెచ్చి నాటించెబావనముగ

నిర్మలోదక మెప్పుడు నెగడుచుండ.

101

ఇటులాభూరముండు దుర్వాస ఈశ్వరాలయ గోపుర,
ద్వార, కవాట, మంటప, ప్రాకారాదులనిర్మించి, యీశ్వరారా
ధనములు చక్కఁగజరుగునటు లాజ్ఞాపించి, దేవుని సర్వకై యర్చా

దులకై యపరిమిత గోహరణ్యభూమ్యగ్రహారంబు లొసంగి
తక్కుంగలతీరంబులనేవించుటకై వశిష్ఠమానిపుంగవుందోడ్కొని.

ఘనకోదండము వామహస్తమున శృంగారంబుగాఁబట్టి, ద
క్షిణహస్తంబున నంపకోలలను నిక్షిప్తంబుగావించి చెం
తనయోగీశుఁడు సేవకాజనము వింతల్ సూపుచుండంగఁ దా
జనెదూర్పుందెనమల్లికార్జునోగినుత్సాహంబుతోఁగాంచఁగాక

అంత రాముండు ప్రతిదినంబు సీశ్వరసన్నిధానంబువీడక
భగవద్ధ్యానపరతంత్రుండై మెలంగుచుండె.

హేమంతర్తు వర్ణనము

భానుమరీచికాప్రభలు ప్రాభవముకొ విడనాడె; మోటలై
కాననవృక్షశాఖలను గర్కశపత్త్రము లెందుఁగన్నడెక;
దీనముఖంబులం బనులు దిక్కులకుంజనె మేతకై ; లన
ల్లినములై కషాయజల లేశములై కనుపట్టెనాపగల్ 105

హిమకరుఁడంబరావని వహించి వివాదముల్లెల్లఁదీర్చి, దా
శ్రమఁగొని, నిద్రఁగూరఁ జనుసవ్వడి నెచ్చెలికాఁడెఱింగి యా
సమయమునందటకొ మళకజాలికఁ గప్పినరీతి నాకసం
బమర, హిమంబుచేనలమి యద్దమఱేయికి సంతకంతకుకొ

భానునిదివంబు, రాత్రినిజాను యుగము
నాదరువుగొని, కడపిరి పేదవారు;

కంబళుల, శాలువులఁగొని కప్పికొనుచు
ధనికురెల్లరాముతువు బాధనుదొలఁగిరి

107

రాముండాముతుబాధ యీశ్వరునకుఁ
రాత్రిందివంబుల్ సదా
యేమార్గంబునఁ గట్టపెట్టునొగదా!
యిప్పట్లనంచుఁ వ్యధఁ
దామేనంధరియించు గొంగడిఁదగఁ
స్థానస్వడిఁగప్పె నా
సామిఁమించిన మంచుతాకు తొలఁగఁ
సంతోషమొందఁ హృదిఁ

108

తననేవారతి భంగమాయెనని తత్ప్రాత్యంబునందుండు నా
ఘనసర్పంబదిత్రోసి చుట్టుకొనఁ దత్కార్యంబు గొల్లండు చ
య్యన వీక్షించుచు దేవదేవునకు నెయ్యంబై న బుటెవ్వఁడో
కనఁ దావేడెను భర్గు నాతెఱఁగు నిక్కంబెదియో తెల్పఁగఁ

ఎన్నిదినంబు లవ్విధిని నేకమనస్సునఁ జింతనేసినఁ,
బన్నగభూషణం డెదురుపల్కఁ డిదేవుని తాపమంది, 'యా
యున్నికొళాయబట్ట చలినోప దటంచొకొయెల్లఁడయ్యెబో
మిన్నగునాదుచర్మమును మెచ్చఁగనిచ్చెదనంచుబూనఁగాఁ

ఈశుండు పదఁపడి యిదియేమికార్యంబు
వలదటం చసిఘారదొలఁగఁజేసి,
నీదగుభక్తిని నిజముగాఁగనుఁగొనఁ

బరికించి యివ్వధిఁబఱఁగినాడఁ
 బూర్వజన్మంబునఁ బొడమినపుణ్యంబు
 కతన నాసేవ్యంబు కడిమిఁగలిగె
 నీభక్తి సేవకు నేజాలమెచ్చితీ,
 నేమైనవరముల నెలమిగోరు

మనఁగ గోపకుం డీశుపాదాబ్జములకు
 నొరఁగి సాష్టాంగదండము లొగియొనర్చి
 మోక్షసామ్రాజ్యమిమ్మని మురిసియడిగె
 దేవదేవుండు దయనొసఁగి, తివిరిచనియె 111

అంత సూతుండు శౌనకాదిమహాబుషివర్యుల కనంతర
 కథావిశేషంబు సవిశేషంబుగా నిట్లు చెప్పందొడంగె. 112

ఎఱుకల బిడారు

భారతదేశములోని, య
 వారతరంబైన వారి వాహినులందున్
 నీరములినకఁగఁ గొన్నిట
 నీరసముగ ఫలితమబ్బె నిజముగ నరయన్ 113

బేహారులు పలుచోటల
 నాహారపు దినుసు లటకు ననువుగఁ గూర్చన్
 బాహుముగను బేరం
 బాహా! సేయంగఁదొడఁగి రాతటి నెచటన్ 114

ఎఱుకవారలు గొంద టేకై క దేశ

భాస్య, సంబార, వాసన ద్రవ్యకముల
సవరిమితముగ గో, వృష భాశ్వఖరము
లందు నెక్కించి, బేరంబు లాడఁజనిరి.

115

ఓప కలం నెఱుకలవా రొకభిడారు

విడిసి రొకనాటితేయి నవ్వినమందు
నచట దింపిరి వస్తువు లతిరయమునఁ
గూర్చి రాకుటిండ్లంతఁ గుదురుగాను.

116

గోదుమబస్తాలు కుదురుగాఁబేర్చును

నమరచి రొకదెన నవసరముగ
మిరియంపు గోనెల మేదిని వరుసఁగా
బెట్టిరి యొక్కెడ వేగిరముగ
నేలక, వక్కల జాలియల్ గ్రమమున
నుంచిరి యొకమూల నుచితముగను
సంబారు దినుసుల సంధులు సొల్లుగా
దించిరి యొకచోటఁ దీరుగాను

అంతగోవృష భాశ్వముల లరంగట్ట

నూకర్, ఖరబజ్జి దగల్చి స్థూతములక
టాటు. రొకతఁ గుండెన తాలనుంచి
యింతిలోవల ముందుంబు నెలమిఁజేర్చి

117

ఇంద్రసంబుల కొఱకుఁగా నేఁగినట్టి
 మగలులను బేర్కొని వడిగమఱుఁడనుచు
 నాలులఱుచుచుఁ పొయ్యిల నగ్గినుంచి
 ధాన్యమును తోటఁబోసుక దంచుచుండ 118

చంద్రోదయ వర్ణనము

విశ్వంబున్ దనకాంతి పుంజములతో వెల్లించి సూర్యుండు, స
 ప్తాశ్వంబుల్ నడలించి వీడిరథమున్ బాయంగఁ దాపంబులన్
 శశ్వత్సైఖ్య మొసంగు నయ్యపరది కైల్లంబునంజేరి, య
 త్తైశ్వర్యంబులఁ దోగువానివలెఁ గానందొప్ప పేమాకృతిన్

ఆశ్వసత్తకంబు లందందుఁ దిరుగంగ
 వానిచాయ లవనిఁ బాదుకొనెనొ
 యనఁగఁ బుడమియెల్ల సంధికారముగ్రమ్మెఁ
 బాపసంగపుణ్య ఫలము కరణి 120

సందె యిరులటల లనుసంధింప నయ్యెడ
 సంధికారమందు సలరుచుండు
 మిణుగురుపురువులన మినుకుచుఁజుక్కలు
 గగనవీధి నపుడు గానుపించె 121

ఎఱుకలపెద్దకు స్వప్నంబుగలుగుట

బోసములారగించి రతి భోజ్యములం గడువేడ్కతో నురా
 పానములాని మ తిలుచుఁ బండిరి; వారలధూనసంబు ధూ

గానములందు లీనమయి కావరమెక్కి- సతీపతుల్ మహా
హీనములై న భాషల నహేతువుగ న్బగఁబూని రొండురుల్

ఇటులఁ గడిందికోపమున నెక్కి-న కైపులసొక్కి, సోలి సం
పెట లట మ్రోగినట్లు బహు భీతిని దోవఁగఁ గొట్టుకొంచు లం
పటములఁదేలి, పిమ్మట, తపంబుల వకానముదాల్చు వకానుల
ట్లు నిటుఁ బోక గాఢమగు నారతినొందిరి నిమ్మశంబుగఁ

అద్దను తేయియందుఁ దమకంతకుఁ బెద్దడు ను ప్పినుండ బల్
ముద్దులుగుల్లు మోముపయి ముంగురులాడఁగ మేలుజాళువా
ముద్దయఁనొ యనంగ నొకముద్దియ గన్పడి సద్దులేక మీ
యొద్దనె యంటివచ్చితిని యోజనముల్ పద్మ నైదుదాటుచుక

కడపమండలమునఁ గనఁగలుగు నొక్క-

పురము దువ్వార నెడుపేరఁ బొల్పుఁగాంచి

యాపురంబును గాచుచు నందునుంటి

మీర లాత్రోవఁ దరలుట మెచ్చి మదిని

125

వచ్చుచుంటిని మీతోడి వారిఁగూడి

యిటకుఁ బ్రాగ్భాగముననున్న యిరవునందు

నీకుఁ డుండుటఁ దెలిసి నేనిందుమాళి

నేవనేయంగఁ బొడమెను జిత్తమునను

126

దుష్పూరమ్మ యటంచు నేఁబఱఁగితిన్ దోర్దండశక్తిన్ సదా
యెవ్వారల్ ననునమ్మి కొల్చెదరొ నిత్యైకాగ్ర చిత్తంబుతో
నవ్వారిన్ సతతంబు గాచెదను నేనత్యంతమున్ బ్రేమతోన్
నివ్వేళన్ ననునమ్మి యాలయము నాకిచ్చొట నిర్మింపుడీ

ఇట్టులాడ శక్తి యింపగుపల్కుల

నంత నిదురనుండి యతఁడుదెలిసి

తోడివారిబిలచి తోరంపువేడ్కతో

నుడివె వానికలను నుగ్గువోక

128

కొందఱు నమ్మిరి కథనము

కొంద టిదియెంచ మిథ్య కూర్కొనుఁ డనఁగన్

చిందఱవందఱలయి వా

రందఱు గుమిఁగూడియుండ నాతఱి నచటన్

129

గోదుమలన్నియు గుండ్లాలుగామాటె

బియ్యంపుమూటలు పిండియయ్యె

మిరియంబు లన్నియుఁ గురువిందలయ్యెను

బూగీఫలంబులు బూదియయ్యె

నిష్కుఁటీఫలములు నింబబీజములాయె

జొన్నలు, సజ్జలు సున్నమాయె

రాగులసంచులు రజముగమాటెను

సంబారుదినుసుల సత్తువోయె

శిశువులందఱు చిఱచిఱజేఱుగొనిరి
యెద్దులొప్పులుగుఱుంబు లేపుగొనియె
గ్రేపులు పరువసాఁగెను మేపుచూని,
మదగజంబుల సింగంబు మెదలినట్లు

130

ఇట్లామి త్తకపు నిమిత్తంబులు మొత్తంబులుగాఁ గన్పించ
జిత్తరువులచందంబునఁ దమమొత్తంబు ప్రవృత్తిమాని కత్తరిల్లు
గుండ్డియలం దత్తరపడుచుండ, నాయెఱుకలజేఁడాతఱి వారికి
ధైర్యంబుగొల్పి, మాధులారా! నా స్వప్నంబున దర్శనంబయిన
యా బిత్తరింగూర్చి యిత్తఱిఁ బ్రార్థించి మన దుర్నయమునకై
మన్నింప వేడుదము. సామాన్యంబుగ దేవత లపచారంబుల
పై రింపకపోరని యాబాలవృద్ధము తమ మనంబుల నాశక్తిమూ
ర్తిని నిలిపికొని, యేకముఖంబుగఁ బ్రార్థింపఁ దొడంగిరి. 131

ఎఱుకలు తమ యవరాధంబు పైరింపుమని ప్రార్థించుట

దేవీ! హైమవతీశ్వరి!

ఈవీధరఁగావనుండు పెఱుగము మదిలోఁ

వేవిధముల దృశ్యంబగు

నీవిద్యఁ దెలియ మయితమి నిందితబుద్ధి

132

లోకంబులసృష్టింపను

లోకంబులఁగావఁ ద్రుంప లోకేశ్వరివౌ

నీకారుణ్యంబునుగొన
నేకరణియొ! దెల్పుదేవి! యీశ్వరి! జననీ 133

మాభాగ్యము గూలుటకై
నీభాసురరూప మొక్క-నిక్క-ము గనమెక
లోభమదంబులఁ గొంటిమి
నీభక్తియె శరణు మాకు నిజముగ నింకక 134

చేసిన యవతాధంబును
నీసైరణచేతఁగాని నెఱిఁబోదునుమీ!
దోసిలియొగ్గుచువేడెడి.
నీసమితినిగాచి ప్రోవు మీశ్వరి! కరుణక 135

నీదగుశక్తియే మేమును
మాదారలు మాదుస్తుతులు మఱిమాపశువుల్
మాదగుసర్వస్వంబును
నీదనియే దలుతుమింక నిజముగ దేవీ! 136

భవ దాజ్ఞానుసరణిఁగను
నవనిధులనుదెచ్చి, యిచట నాణెంబొప్పక
భవనంబు గూర్చువారము
భవములఁదొలగించిమమ్ము పాలింపఁగదే 137

భూమిని నిడెదము రత్నపు

దామంబన సింహాపీఠి దదనంతరమున్

నీమమెలర్పంగదెత్తుము

చేమంతుల మల్లె, మొల్లచెందోవపూలన్

138

చీనాంబరంబుదెత్తుము

నానారత్నంబులందు నమరిన నగలన్

బోనాడక నీకిత్తుము

దీనాసులము మముఁబ్రోవఁ దిక్కెవరింకన్

139

పామరులము దుర్మదులము

మామడియపు బుద్ధిగొలఁది మతిహీనతతో

నీమాహాత్యంబెఱుంగక

యేమఱితిమి నిన్నుఁగొల్వ నిత్తఱిచటన్

140

ఇటు లాప్రచ్ఛన్న స్వరూపిణింగూర్చి యాకిరాతులనేక
సాష్టాంగ నమస్కారంబులు గావించి, శరణుసాచ్చిన యనంతరంబు

దేవి యొకలవారియొక్క యపచారంబు నైరించుట

దేవి ప్రహర చిత్తమున బ్రత్యక్షంబుగానిల్చి నా
గంతుంగంటరా నాదు దూషకు లిటుల్ వేధల్ గఱుంబొందరే?

వంతంబుకొ వహియుంచి, బాధలను నాభక్తాగులకొబెట్ట, నా
వంతై నకొ న్యధనొందఁబోకుడు సునాయాసంబ నేఁబ్రోచెడకొ

నీదువస్తువు లెప్పటిమాదిరగను

ఏరువడఁగల వలమటల్ దీరిపోవు

నాదు దర్శనమునఁ జేసి, మీదుపాప

మెల్ల నడఁగును మనుఁడు మీయల్లమలర

143

సంతసమొందుఁ డింక ధర సద్దతిగల్గెడు మీకుఁగాన గో

రంతయువంతనొందకుఁ డయాచితభాగ్యములబ్బునెప్పు మీ

రెంతయుఁగూర్పుఁడీస్థలిని నింపగునాలయ ముందుఁజేరి నే

నింతలుగొల్పుచుకొ గనులవిందొనఁగూర్చెద భక్తకోటికికొ

ఇచటి కనతిదూరంబునం దీశ్వరుండు

విడిసియున్నాడు దుర్వాసు వినుతినొంది

దర్శనంబును బొందుడు తాల్మితోడ

సంతఁబయనంబు సాగింపు డతిముదమున

145

ఇటులవచ్చి, యజ్ఞనని, యేగె నదృశ్యత వారలంత ము

స్పటివలెఁజింతవాసియును బాన్పులఁగూరుకునొందరై రి యా

పటుతరకార్యభారవహబద్ధమనస్కులుగాన మెటనే

యటకును శిల్పులకొ బిలువనంపిరి గొందఱుగొన్ని యుళ్లుకుకొ

అటులఁ జింతిలు. వారల యాత్మలోని
చిక్కు-చీకట్లులు హరియించినటుల నపు
డరుణరేఖలు గన్పట్టె గరముమెఱసి
జయరవమ్ములవలెఁ బ్రసీదయముగూసె 147

నిర్మించిరి యాలయమును
నిర్మాతలచేత శాస్త్రనిలయమమరీతిన్
కార్మికులు గూర్చి రందుల
భర్తంబగు వేదిక నటఁ బాటవమొప్పన్ 148

అలయమందుం జేరెను
అలలితమనోహరాంగి యమరినదీప్తిన్
బాలవలెను గనుపించెను
లీలలచే జనులకెల్ల తేమయనంగన్ 149

దేవిఁ బూజించి రవ్వారు దివ్యగంధ
పుష్పమాల్యాంబరాదులఁ బూర్ణభక్తి
వందనశతంబు లంతట వరుసనొసఁగి
యీశుసందర్శనంబుకై యేగిరపుడు 150

మూఢత్వంబునుబాసి వారు బహుళామోదంబునన్ భక్తితో
గాఢంబౌ యవివేకమున్ విడచి విజ్ఞానంబుగై కొన్న సు
మూఢప్రోబ్ధులమోగసిద్ధులక్రియన్ రుద్రున్ మదింగొల్చి రా
మూఢప్రోబ్ధులనంతరంబరిగి రక్రూరంపుభావంబులన్ 151

శ్రీ పార్వతీ విజయము

తృ తీ యా శ్వా స ము

శ్రీలలనామః తోడను

గేళిక సలుపంగ దేవగిరులక గనుచున్

నీలాలక తడవొటకు

జాలినిగొనుచుండు శేషశైల నివాసా !

1

అనంతరము శౌనకాదిమహర్షులకు సూతుం డిట్లువచించె
అంతః గొంతకాలంబుసన.

2

రాజగండ గోపాలదేవ పరిపాలనము

హైందవ సామ్రాజ్యంబులు

గందరగోళంబుగాను | గడబిడనొందక

మందప్రజుల నణఁప, న

మందాటోపంబుతోడ మాన్యుండొప్పెన్.

3

సెల్లూరు తెలుఁగు చోళులు వంశావళి

ఆంధ్రుల చరిత్ర మధ్యయుగముఁ (విక్రమసింహ పురపాలకులు)

(1) పే 55-సిద్దిరాజు సెల్లూరనెడు విక్రమసింహపురమునొలెను.

క్రి. శ. 1189 - క్రి. శ. 1207

చోళసామ్రాజ్యభూపాలసోముఁ డతఁడు
రాజరాజ, మహారాజ, రాజసింహ,
రంగనాథ, పొత్తపి చోలరాజ, రాజ
గండగోపాలదేవ ప్రకాండుఁ డనఁగ.

4

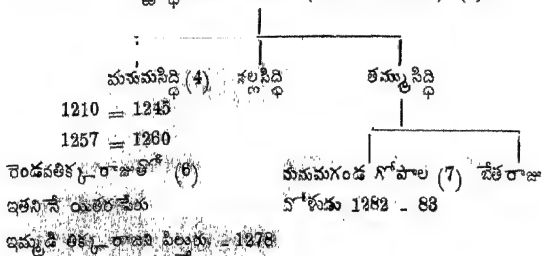
శత్రుభీకరుండు త్రిజగచక్రవర్తి
గండగోపాలదేవుండు గడుసుమీరి
యాంధ్ర కర్ణాట, కేరళాద్యాధిపతులఁ
బీచమార్పుచుఁ దాఁగొనెఁ బృథ్వి నెల్ల.

5

(2) ఎఱసిది (గండగోపాలుఁడు)

(3) నెల్లూరు తిక్కభూపతి (తిక్కతెలుఁగుచోళభూపతి) తిరుకాళుఁడు,
చాళుక్యసామంతుఁడు, వీరరాజేంద్రచోడచక్రవర్తికి సామంతుఁడును పెద్దయ
యాస్థానకవిగా, తిక్కనచూడకవి పెదతండ్రి సిద్ధనామాతుఁడు మంత్రిగాఁ
గలవాఁడు. క్రీ. శ. 1216

ఎఱసిది 1207 - 1208 (గండగోపాలుఁడు) (2)

(4) మనుమసిద్ధి (సిద్ధనామాత్యుని మతుండు ఖడ్గతిక్కన వేనానాయకండు) కీర్తి. శ. 1210 - 1245

కోవూరు బ్రాహ్మణులకు దానము 1257

మనుమసిద్ధిరాజు జీవద్దశాంతము 1280

(5) పే 87 శ్రీ మహామండలేశ్వర నాగదేవమహారాజు కీర్తి శ. 1275

(6) మనుమసిద్ధిరాజునకు బిదన సిద్ధిరాజుకొడుకగు రెండవ తిక్కరాజు ఇతనికి యిమ్మడి తిక్కరాజు 1278

(7) ఇతని వెనుక మనుమగండగోపాలుండు 1282 - 83

(8) పే 108 మనుమగండగోపాలునికి వెనుక విక్రమసింహ పురాధిపత్యమును వహించినవాండు మఘరాంతక పొత్తపి, చోళ శ్రీ రంగనాథుండు. ఇతనినే రాజగండ గోపాలదేవుండు డంబురు. 1289 - 90 - 1314

పే 50 (ఈ చోడభూమికుండు మఘరాష్ట్రమును జయించుట, ఆంధ్రదేశమున బొత్తపియును పట్టణమును నిర్మించుటచే నీతని కీమఘరాంతక పొత్తపి చోడ నామమొవవినది)

పే 108 ఇతనికాలమున గాంధీపురచోడులయొక్క యధికారియు సంపూర్ణముగ సంతరించిపోయినందున నీతండు త్రిభువనచక్రవర్తియును బిరుదుమును వహించెను. ఇతనిశాసనములు గూడూరు నెల్లూరు సీమలలో గానుపించుచున్నవి. ఇతండు క్రీస్తుశకము 1289 - 90 సంవత్సరమున నెల్లూరుసింహాసనమెక్కినట్లు శాసనములలో నుదహరింపబడిన పరిపాలన సంవత్సరములబట్టి యూహింపబడగలయున్నది.

పే 108 - 109 కాంధీపురపుచోళులు యధికారమంతరించినవెనుక నీతండు స్వతంత్రుడై కాకతీయ రుద్రమదేవికిని గొంతకాలము కాకతీయ ప్రతాపరుద్రదేవచక్రవర్తికిని బ్రత్యర్థిగనుండి క్రీ శ. 1314 సంవత్సరమువఱకు బరిపాలనము చేసి, తుపకు బ్రతాపరుద్రునిచే జయింపబడి, రాజ్యము గోలుపోయినట్లుండు

గనబడుచున్నది. ఇతనికిఁ బిమ్మటఁ గాంచీపురముపఱుకు యావదేశమును బ్రతాపరుద్రుని నైన్యాధిపతీయగు ముప్పడినాయకుఁడిచే జయింపఁబడి కాక తీయసామ్రాజ్యమున జేర్పఁబడినది. ఇతనితో విక్రమసింహపుర చోడులచరిత్ర మంతరించినది.

(9) ముప్పడినాయకుఁడు కేశవదేశాధిపతి రవివర్మగులను జయించి 1319 సం॥ జూన్ తే 11 ది మాఁపీరుని తెలుఁగుచోడుని సింహాసనమెక్కించెను. తే 16 ది కాంచీపురములో అరుణలపెరుమాళ్ల దేవాలయములో శాసనము వ్రాయించెను.

శ్రీ రాజఁడగోపాలదేవునిచే విజయవత్సమున వ్రాయఁబడిన దుర్వాస ఈశ్వరాలయగోపుర ద్వారాపాశ్చ్య శిలాశాసన బహిర్గతమునకై గ్రంథ కర్తచే గావింపఁబడిన చోట:

—:(0):—

Correspondence Reference I

To, The Director of Archaeological Department, Madras.
Sir,

Two Monumental stones were found in Sri Koteeswaraswami temple at Duvvur; one at the entrance wall laid on the left side of the front door and other in the temple compound wall of the temple. The ancient language written on them which could not be read over and the gist of it understood. the Temple is an ancient one in which the God was installed by the great rishi Durvasa

I am trying to write a history about the temple and its subsequent improvements in poems in Telugu language. I have so far writtem nearly three aswasams confaining nearly 300 poems, quoting some anthorites,

If you are kind enough take a copy of the inscriptions on these stones and enlighten me, it will be helpful to complete the book with full authority

Duvvur
12-12-40

I beg to remain
Sir
Yours most obediently
D. Basvi Naidu.

Reply for refernce I

No. 106/1846-10

Mylapore, Madras.
4th January 1941.

From, Rao Bahadur C. R. Krishnama Charlu Avl
B. A.,
Superintendent for Ephigraphy

To, Sri Vidvan, Duvvur Basvi Naidu,
Duvvur Post, Nellore District

Sir, Ref your letter dated 12-12-1940, the temple will be visited and examined by the Department presently and the information asked for by you supplied some time in April 1941.

(Sd) G. V. Sreenivasa Rao
for superintendent
for Ephigraphy

Reference II

Duvvur - Nellore Dt.,
9—9—43

To M. R. Ry

Sri Rao Bahadur C. R. Krishnama Charlugaru B. A.
Government ephigraphist for India.

Sir, Your honour visited Sri Duvvur Koteeswara swami temple on 5 th March 1943, and kindly taken the copies of the monuments, I was told in person that I would receive one of the fair copies and its translation into Telugu within two or three months.

Yet I have not received the copies of them. I am very anxious receive them in a short period.

Please kindly despatch them soon so as to finish my aim.

I beg to remain
Sir

Yours most obediently
D. Basvi Naidu.

Returned

One inscription of Duvvur recorded in Betterworth and Venugopala Chettis, Nellore inscriptions. Part II Page 772 is a fragment. The beginning is in Sanskrit and mentions Rajagonda Gopal. It says in the following tamil portion that some gift was made to last as long as the sun and moon last

It is dated in the year Vikrama and mentions Vikrama Sihmapura (ie) Nellore. The other inscription is completely damaged. It is also in Tamil.

(Sd) C. R. K. Charlu 19-9-43

Govt Ephigraphist (on leave)
Stone inscriptions. Nellore 12

(Duvvur Sanskrit in Grantha charecters and Tamli from gopuram of Duvvur Koteeswara Temple)

This is a fragment. The begining is in Sanskrit and mentions Raja Ganda Gopala. In the Tamil portion the cycle year Vijaya and Village of Pakkama on the Northern bank are mentioned; it says that some gifts were made with lideal of water to last as long as the moon and sun endure.

—0—

ద్రావిడభాషా శాసనాంధ్రీ కరణము

- 1
- 2 మహారాజగండగోపాలహ, వికృమసింహ పురేంద్రహ, వికృమ
వికృవేనను.....
- 3 మైచిత్రం పుష్కలవివత్తు.....క ర్మననన కమలంసమ్మి
- 4 పెన్నానదికి సుత్తరములో.....
- 5 దీయిన విజయసంవత్సరతో ...
- 6 సమాహుపదకంబలాణి - మూర్త్య చంద్రాద్భుతండునాథుడు

పదమూడవశతాబ్ద పాదచతుర్థిలో

* విజయవత్సరమున వినుతికెక్క-

నాంధ్రదేశమునందు సతులక్తి ర్తినిగన్న

సింహపురమును జేరియతఁడు

కపురపాలుని సనిలోనఁ దగఁగూల్చి

దాఁగొనఁ బురమును దక్షిణంబు

దేశపాలకు లోడి తేఁకువనొందుచు

వినతశిరస్కులై వేడిగొలువ

భండసమున విలయకాలభై రవుడన

సరిబలంబుల వక్షము లనిసిపోవ

ధీ యశశ్చంద్రకల్ దశదిశలు పరవ

సింహపురమును బాలించె సింహబలుఁడు.

6

అరిరాజుల్ మకుటాబు లాతని పదాజ్ఞాక్రాంతిలో మ్రొక్కుచున్

బరివేష్టింప, నఖండ భారతధరాభారంబుచుండాల్చి, దాఁ

గరి యూధంబుల సైనికావళుల దుగ్ధసాగ్రస సంపూర్ణ స

ద్వర గోనంఘము, లశ్వజాలముల సువర్ధిలఁ జేసె గడున్ 7

రాజాటోవఁజుటిగి సర్వసచివుల్ రక్తిం బ్రభోదెంప నా

యాజాతీయులు వారిధర్మములు నాయంబొప్పవర్తింప నా

నాజాతీయ సమన్వయంబు గడువిన్నాణంబుతోఁ గూర్చి యా
భ్రాజిష్టుండు వెలింగె నచ్చటను భాస్వతీర్తిని బొందుచున్

ద్రావిడభాషయందు సముదంచితవిద్య గడించి, యన్యభా
షావిషయంబులందు నతిసాదరభావమునూపి, విద్యులక్
గోవిదులై నవారిఁగని గోర్కెలదీరిచి యొద్దఁజేర్చి న
ద్యావముతోడ గ్రంథములఁదక్షిణమే రచియింప వేడెడిన్ 9

ధీ చాతుర్యుండు, భూవిభుండు విధిగా దేవార్చనల్ నల్పు, ని
త్యాచారవ్రతనిష్ఠశిష్టజన వేదాఖ్యానమాలించు, న
ద్వాచాలగిప్రతిభాతీరేకమున విద్యతౌప్రిధిమిఁజూపు, ను
ర్వీచారిత్రములఁగ్రహించి ఖలులక్ వీక్షించి శిక్షించెడున్

భూసురవరులకు భూరిదానములిచ్చి
పోషించు వారలఁ బూజచేసి
యజ్ఞ యాగాదుల ననవరతమును నల్పి
యష్టదిక్పాలుర నరిదిగొల్పుఁ
బుణ్యస్థలమ్ములఁ బూనికతోఁజొచ్చి
పూర్ణమై రాగ్యంబుఁ బొనఁగఁబూను
దేవాలయములకు దీక్షతోనరుదెంచి
దేవతార్చనములఁ దివిరినల్పు
గోపురాదుల నిర్మించు గొమరుమిగులఁ
జుట్టుప్రాకారములఁగూర్చు సొంపుదనరఁ

బుష్పవనముల నిర్మించు బూజకొఱకు
గూఢములనుద్రోవ్వించును గొన్నిచోట్ల.

11

ధార్మికుండై న యానృపతి దానశతంబుల యాచకాళికిఁ
నిర్మలచిత్తుండై యెపుడు నేర్పుమెయిన్ గడునిచ్చుచుండఁగాఁ
గర్మనిబద్ధమానసులు కాఱియపెట్టెడి చిత్తవృత్తితో
నర్మిలిజేరిమూఁగుదురు నమ్మినబంటులరీతిఁ గొల్పుచున్ 12

వడఁపడి యావిభుండు నిజపాలనభూముల కేఁగుడెంచి, యం
దొదవిన కాతుకంబున మహోజ్వలతేజ విరాజ దేవతా
సదనములెల్లఁ గాంచుచునసంఖ్యముగా నిడ భూరిదానముల్
మదికి నిరంకుశావహము మాన్యులుపూనినకార్యవర్గముల్

గండగోపాలదేవుడు సింహాపురిదేవాలయోద్ధరణము

గావించుట

శ్రీరంగనాథునిసేవించి యొసఁగె భూ

మృగ్రహారముల సమగ్రముగను

గోపుర ప్రాకారకోటి నమర్చెను

ముఖమండపములను మ్రోలఁ దనిపె

గర్భాలయమునకుఁ గనకంబు తొడిపించె

రత్నాలు కూర్చెను రాజిలంగ

వాహనంబులు గొన్ని వరుసగా నిర్మించె
రథముల జేయించె రక్తితోడ

స్వామికైంకర్యములునెప్పు జలుపుచుండు
భక్తితోడను దేవుని బ్రస్తుతించు
సన్నదానంబునేయుఁ బ్రసన్నుడగుచు
సాధుజనములఁ బోషించు సంతతంబు. 14

సింహపురంబు చెంతలను జెంతల నుండెడి సర్వదేవతా
సంహతి నెల్లజేరి బహుసన్నతులన్ మదిసల్పి, భక్తిచే
♦ సంహతలంబు ఫాలమున సంధిలజాగిలి మొక్కి వేడ్కనా
సింహపరాక్రముండొనఁగె నీమల పల్లెల నేల లెంతయున్ 15

ఇట్లు లీతఁడొర్చి నెల్లచోటులకేఁగి
పుణ్యతీర్థములను బొసఁగఁ గనుచు
సర్వదేవతలను సరగఁబూజించుచు
ధరను గాంచె గీర్తి ధార్మికుడన. 16

గండగోపాలభూపతి దుర్వాస ఈశ్వరుని దర్శింపబోవుట
ఒకనాఁడానృపుఁ డేగుదేరెఁ దన జాయోవేతుఁడై యిభునిన్
సకలంబున్ గననిచ్చుతోడ నటకున్ సామీప్యమందున్న, యా

యకలంకేశ్వరు, నీశ్వరుఁ, శివుని, నారాయణసహస్రనామకం
మకమున్, యోగిజనాశ్రయన్, వరదునిన్, దుర్వాసకాశున్ గనన్

దుర్వాసపురికిని దోతెంచెఁ బురినుండి

చేరె నందలి నదీసికతమునకు

సీతామయంబైన శివలింగమునుగాంచె

శివునిబూజించెడు శేషుఁగనియె

శేషునినెల్లవైన చిఱుకోనఁ బరికించె

గోనలో ఋషులను గూర్చిఁజూచె

ఋష్యపదేశంబు కృత్తివాసునిఁడెల్పె

గృత్తివాసునిపూజ బత్తిసలిపె

పూజచేఁగనియెను బుడమినివేడ్కతో

బార్వతీశుకరుణ భాగ్యగరిమ

కరుణ భాగ్యఫలము గన్పించెఁ దనకును

విమలకీర్తి, ముక్తి విశ్వమందు

18

కలయ, గోపురాశ్రితజనాలయ మండప, యజ్ఞశాల, గో

శాల, విభాసమందరి, పశాల సముజ్వలశేఖరాదులఁ

వీలవచ్చుటతో నచట నిర్మితిఁజేయ, ధనంబూసంగె నా

కాలమునందుఁ బేర్వడిన కార్మికురెల్ల గడిగిని గావనుల్ 19

స్వామిసదనంబునకుఁ బూర్వపార్వమందు
 డిగ్గియనొకటిఁ ద్రవ్వించె నిగ్గుదీసి
 తొలవరుసలబేర్పించె సాలుగొప్ప
 నందుఁ బెంపొందఁగాఁజేసె నంబుజముల

2

నిరసభూమి యడొటను
 దురనులగు తన్నరాది దుర్మార్గు లెటన్
 దరనములు నేయుటఁగని
 వరింపఁగ వారిపనుల వడిశాసించెన్

21

సుగుణులగువారు గృహములఁ
 దగినటులంగట్టికొనిరి; ధర్మమున విభుల్
 మగటిమిఁ బరిపాలింపఁగ
 పగపేటికి నొదవు పురనివాసుల కెందున్

22

నుందరమైన యాపురము నొంపలఁ బురు జిత్రమొప్పె శ్రీ
 చందన, నారికేళ, వట, చంపక, కాంచన వృక్షరాజ మా
 నందముగొల్పుచుండె నదనంబులు జృంభణమొంద, మేనునూన్
 నందుల గొందులంబడుచు సాగుచునుండెను బట్టణంబునన్

సర్వదినంబులన్ వెలయు సంతత కార్యములెల్లఁజేయఁగా
 పర్వదినంబులన్ శివుని బార్వతీఁ బూజలఁ జక్రినట్లుఁగా

నుద్విసిగొంత దానమిడె నూర్జితధర్మపరై క బుద్ధితో
నిర్వహణాధికారి నొకనేర్పరి నచ్చటఁ గూర్చె వెండియున్ 24

* దానశాసనమొకటిఁ ప్రథానమైన
ద్వార పార్శ్వస్థగిత శిలాతలమునందు
ద్రవిడలిపిలోన వ్రాయించె దానచయము
చంద్రసూర్యులకాలంబు జరిగునటల. 25

అంతఃబృథీశుఁడరిగె గ్రామాంతరంబు
నాత్మసుత, సతీ, బంధుజనాళిఁగూడి
మంత్రి, పరివార, పరిచరమండలిఁగొని
జయరవోపేత మంగళ స్తనము లొలుక. 26

అనంతరము సూతుండు శౌనకాది ఋషిశ్రేష్ఠులకుఁ దన
రచనాంతర కథావిశేషంబుల నిట్లుచెప్పందొడంగెః. అంతః గొంత
కాలంబు సనంగ దుర్వాసపురమునఁ గర్షకుండొకండు క్షత్రియ
సంజాతుండుండె. 27

క్షత్రియవంశజాతులును సాత్వికధర్మమునొంది యెంతయున్
జిత్రముఁగా వసుంధరనుజేసిరి కరకన్యత్తి నట్టులే
క్షత్రియవంశజాతుండగు కర్షకుండొకండు రామలింగుఁడీ
క్షత్రిని తోడటంచు కులధర్మముచొప్పుననొప్పెఁ బాత్రతక్

శై వభక్తుడై యాతండు శై శవమునె
 శివునిభక్తిని నెప్పుడు నేవచేసె
 సాధులను గడుబోపించె సత్త్వబుద్ధి
 యోగులనుజేరిసాధించె యోగమహిమ.

29

ఆతనికి గోవులభివృద్ధినంది యవియు
 వేన వేలుగనుండెను విరివియగుచు
 వానిసంతతిఁ గోడెలు వర్తిలంగఁ
 గృష్టికి నాయెడ్లు తోడ్పడెఁ గినుకలేక.

30

పండించుక బహుధాన్యముల్ వసుధ నేపారంగఁ గట్టించుక
 నిండారంగనుబోసియుంచును సదానిర్ణీతమా తావులక
 పండించుక బలుభంగులక మఱియుఁదా వడ్డించుఁగూలీలకుక
 జెండాడుక గతినాత్ములక, దయనిడుక జేసాచిభిక్షాభిక్షిక

నెయ్యురకొఱుకునై నిర్మించెసాధంబు
 దర్బారుకై గూర్చెదగిన గృహము
 సందంబుగాగట్టె నవరోధభవనంబు
 మొగసాలనిల్చెను ముంగిటమర
 సాధోపరినిజేర్చె సాజన్యమగునిల్లు
 విశ్రాంతికై కట్టె వేదికలను
 స్నానంబునకుఁగూర్చె జక్కని హర్మ్యంబు
 పడఁపడిరచియించె బాకతాల.

నాన్వములుపోయుటకుఁగట్టె ధాన్వశాల
 నశ్వములకందునొనఁగూర్చె నశ్వశాల
 నెడ్లకావులకొనరించె దొడ్లకొన్ని
 శకటము లమర్చుటకుఁగట్టె సాలనొకటి.

32

ఊరికిఁబెద్దయయ్యెను నయోన్నతిఁగాంచుటచే ధృతిఁ నదా
 చారముచే, విదగ్ధత విచారణ సేయుటచేత నేరముల్,
 సారతరంబుగాఁ బ్రతిభ సాఁగెను దిక్కులఁబిక్కిటిల్లఁగ
 బేరువహించరే? భువిని బేదల సాదలఁ బ్రోచువారెటన్. 33

రామభూపరుకూతురు రాధయనెడి
 కన్యకామణి యొకయూరఁ గలదుగనఁగ
 నామె యశావనమందంగ నతివతండ్రి
 వరునికొఱకును బలుచోట్ల నరయుచుండె.

34

అన్నెరివేణి కేశముల యందము తేంటులశీవినొంచు మై
 వన్నెపసిడిచాయ నతినక్రతఁగొల్పును, సోగకండ్లాగిన్.
 మిన్నయమీలకన్న, చనుమిట్టలు బంగరుగిండ్ల మించెడిన్
 నెన్నుదురొప్ప నద్దముల నెన్నడూమెంతయు మిథ్యయేఁగనన్.

అనారీమణి భర్తగాఁ బడయిన నాచామలింగున్, ధరన్
 దానాకన్యకు నీడుగాన దలచున్ దధ్యరబులై పోచెన్, న

ద్దానింగాంచి వివాహముంజలుపఁగా దాంపత్యమొప్పారె, స
ట్లా నాళీకభవుండు దొల్లఁటిని వ్రాయంద్రోయఁగా నెట్లగున్

పెద్దకాల మన్యోన్యమా ప్రేమగడుప
నొదవె సంతాప మాతృజులొదవకునికి
దేవతాభక్తిని బడయ దీక్షగొనుచు
నీశఁగూర్చి, వ్రతంబులు నెఱపిరెపుడు.

37

వారిభక్తికిఁ దగఁమెచ్చి, వాంఛదీర్ప
స్వప్నమున దేవి రాధకొసంగె ఫలము
నంతమేల్కని సంతస స్వాంతయగుచు
రాధ గర్భంబుదాల్చెను రయముగాను.

38

సతీ పార్వతీ జననము

ఒక్కదినంబునఁ గాంచెను
దిక్కులఁ బ్రభవిల్లు దేహదిప్తులతోడన్.
జక్కని పుత్రిక, నద్దియు
నిక్కముగా గిరిజఁబోలి నెగడుచునుండెన్

39

సూతికాగృహమును సుందరమా శిశు
వదనచంద్రకాంతి వన్నెఁదెచ్చెన్

దైలరహిత దీప జాలంబు వోలుచు

బాలకిడిరి పేరు పార్వతీయన

40

పంచపత్నరప్రాయయై బాలదనర

నొక్కదివసంబునం దామె యోగ్యుడైన

సకలశాస్త్ర పురాణ విశారదాధ్య

చేత నక్షరాభ్యాసంబు సేయఁబడియె.

41

ద్వాదశవర్ష ముల్ముగియఁ దాగడియించెను సర్వవిద్య ల

త్యాదరమొప్పుఁ దల్లికిని దండ్రుకి, నంతటనామె యెంటిగాఁ

బోదగదంచు నింట నొకబోధకుచే సకలార్థ తత్వముల్

సాదర మొందఁదెల్పుబడ శాస్త్రములెల్ల బఠించెశ్రద్ధతో

పదియునాలుగువర్ష ముల్ వడయగానె

పడుచుకును మేనిచాయలు పసిడిఁద్రోసి,

మించిపనుపును, దొలకరి మెఱపుఁదీగఁ

దీటుగొల్పుచు, నమరెను దేజమెసఁగ

42

కన్యవేష్యశులఁ, గడుజేకటులఁ, గారు

మబ్బులను నర్థసామ్యంబు నబ్బుగాని,

కాంతియందలి పోలికఁగనవు, కనితె

నెమలియూడల తళతళల్ నెగడుచుంట.

44

అప్పటికాలమందుఁ గురు లందెల నంటుచునున్నఁ గంటి కిం
 పొప్పుచునుండె గొప్పిడుట నొప్పకయుండెను గన్నెకట్టుఁ, దా
 నొప్ప జడన్విడంగ నదియొప్పెను శోభను సాజమాటచే
 నిప్పటివారిరీతిఁ దుదనేమియుఁగట్టక, యూరకుండినన్. 45

మొకమున వ్రాలుచున్ మడగు ముంగురులొక్కేడవీడి యంతెకా
 యెకిగఁ దమంతనేముడుచు టింపుచుగానఁగ భృంగపంక్తితో
 నొకతటి మైత్రినొంది యవి యొప్పుగనేర్పినవిద్యచేత నా
 చికురము లిట్టికేళిఁ దగజెల్లుచునున్నవా? యంచుదోచెడిన్

హరునికోసాగ్నిఁ బొగసూరి మరునిచాప
 మసితకేసర పరివేష మైననాఁడు
 కన్నె కనుబొమసాటినిఁ గనునుగాని
 త్రిజగముల నెయ్యదియును దీటుగొనదు. 47

దళదండివరముల్ చకోరముల సంతానంబునుం దల్చి, యు
 జ్వలరక్తింగల మీలసంచలము సంసక్తంబుగావించి, యీ
 జలజాతీనయనంబులన్ నలువయాశ్చర్యంబుగఁజేసెనే
 చలమున్ బూనియొ నిరరన్ భువిని నిచ్చాయన్ సృజించెన్ గదా!

బింబికాఫలము నధరబింబ మొనరు;
 దాడిమఫలబీజములను దంతచయము

వోలు; పూర్ణ చంద్రకళలబోలు మొగము;
తమ్మిపూఁదేనియలఁబోలు కొమ్మమోవి

49

చెక్కిళ్లు లతియున్నతమ్మలై చిగురువోలు
చంద్రకళలబోలు చిఱునవ్వుచక్కదనము
కంబుసౌందర్యమునుబోలు గళముసూడ
నంబుజంబునుబోలు ముఖాంబుజంబు.

50

బిసరుహోసన బాహువుల్ బిసరుతూండ్లు
బిసరుహస్తాంగుళంబులు కిసలయములు
కిసలయాంగుళీనఖములు కీటమణులు
కీటమణినేత్రవచనముల్ కీర్తితములు.

51

కరికుంభంబుల గౌరవాధికము బంగారంపుగిడ్లందొరక్
ధర మాలూరఫలంబువట్టువలొగిక్ దాడింబలంబొందినక్
వర జంబీరఫలంబు కోమలరుచుల్ వర్ధిల్లగాజక్కవక్
గరమొప్పక్ గనసాటియకా నవియు శృంగారంబుతాచనవక్

నాతికి మధ్యముగమగొనఁ
జేతిని విడుడటనుబట్టి, చేతినగమిది యం
చాతియు నెనును గుఱుతిడ,
నాతటి నంగుళుల రేఖ లమరెను వల్లులై

53

కన్య సతనాభి డిగ్గియకరణిబోలి

వలుదచనుదోయి గిరిసానువులుగఁదోచి

మారమదవారణమునకుఁ గోరికలరఁ

గ్రీడలనుబొంద నయ్యవి వీడులయ్యె

54

కటితటిసమృద్ధి చక్రంబుకంటెమించె

నూరుకాండంబులకుసాటియొప్పు హస్తి

హస్తములును రంభలునుదోడ్చె నయపుడు

జంఘలానుపూర్వంబులై సమతనొందె

55

పల్లవంబులవలెనున్న పాదయుగము

పవడముల సబములభాతి భ్రాంతిఁగొల్పి

కడియముల, గజగొలుసులఁ గలిగినట్టి

కరినిఁబోల్పు నీకలకంత గమనమెన్న

56

కాంతధరియించె నవరత్నఖచితములగు

నాభరణములు పెక్కుగ నధికిమేమి

సహజసౌందర్య లావణ్య సంపదలకు

సోకిగాదుగ? భూషణసముదయంబు

57

సంతతముకొ ధరించు బహుసారతరంబగు హేమదీప్తియం

తంతదొరంగుజేర, లవియంచులు పాదములంటునట్లు మే

సంతయుఁ గప్పుచున్, ఘన కుచ్చాగ్ర సమున్నతమందుమాత్రమా
వంతయె యావరించు నట సంతకునంతకు వింతఁగొందుటన్

కంచుకంబును ధరియించుఁ గమలనేత్ర

బాహుమూలల వక్షంబుపటిమ గొంత

గనఁగఁ గనరాక తోచెడు కరణియొప్ప

వితయేమిటి? యిప్పటివిధముగాదె!

59

చందనగంధి ఫాలమునఁ జక్కనిక్తిస్తురిబొట్టుదిద్దఁగాఁ

జందన, పుష్పపంక, ఘనసార విలేపనమందుచుండఁగా

సందులగాదుగా వనితకందు సువాసన లామెమోము ద

మ్మిం దొలకించుతావి యటమేకొని చిక్కులనిండియుండఁగ

కాంతసౌందర్యనుహిమను గాంచ మనుజ

కాంతకాదామె, పన్నగకాంతరకాను,

కాదు, సురకాంతయే? దేహకాంతివలనఁ

గన్నియ, యనిమిషాన్వేద గాత్రయగుచొ.

61

ఇట్లులాగిరిజా ప్రసాదలబ్ధయగు, నాయవనతాంగి తారు
న్యాతిశయమున రతీదేవినిఘటించునదియుంబోలి, సకలశాస్త్ర
పరివ్యందనసౌరంబైన భగవద్భక్తిసారంబు రుచిగనినదై యజ
శ్రంబు గౌరీవ్రతాసక్తయై, తద్విధి సకలకర్మంబుల నాచరించుచు,

నిత్యంబు నయ్యారనున్న శ్రీమర్వాస ఈశ్వరసందర్శనంబు
గావించుకొనుచు, బూజలుసేయుచు, బేదసాదలనాదరించి వారల
కన్నవస్త్రాదులు ప్రియంబుననొసంగుచు సద్గోష్ఠినుండ నొక్క
నాడు.

62

యవననాయక చారిత్రము

* హైందవజాతిశీలములఁ నగ్నినిద్రోయుచు నిదనేయుచుకొ
సందడిఁగొల్పి, పణ్య, పుర, సంత, ధనాలయ, దుర్గ, పట్టణా
ళింద, నికేతనాదుల † నిలింపులగూడి ధనంబుదోచుచుకొ
గొంద టీటుల్ మహాయవనకుంజరు లుండిరి ధాత్రీగ్రమ్ముచున్

♦ అళిందము=తలవాకిలి పక్కనున్న చిన్నగది † నిలింపులు=బోయవాండు.

* అంధదేశము పరిపాలించిన విజయనగరసామ్రాజ్యము క్రీ. శ. 1620
సంవత్సరముతో నశించినది 1600 వఱకు నొక గోలకొండ రాజ్యముకప్పు
దక్కిన రాజ్యము హిందువుల పరిపాలనలో నుండినది క్రీ. శ. 1600 తరువాత
150 ఏండ్లవఱకు దురకలదాడులెక్కువై కర్నూలు, కడప, గుంటూరు మండ
లములకు నవాబులేగ్గడి యంతర సర్కారువారి పశ్చిమనది వారి భుష్పరి
పాలన మొకదిక్కు సాగుమండఁగా మఱియొకదిక్కునఁ బింఠారీలు, దోపుడు
గాండ్లు, తురకలదండులు ఎక్కువై జనుల హింసించి, చంపి, దోచి, చౌఱచి,
గొల్లనుగూలదోచి, నానా ఘోరములుచేయుఁగా సాంధ్రులు హాహాకారములు
నేసి, చాలబాధపడిరి. (అంధుల సాంఘిక చరిత్ర పేజీ 387)

కలడు, యవనపతి భవనకంటకుండు

ధైర్య, సాహస, భీకర, దారుణుండు

కలహకారుండు, పరధనకాంక్షితుండు,

విషయలోలుండు, జారుండు, విక్రముండు.

64

కూరకార్యంబుల గోరిచేయుచునుండు,

బేదసాదలగని ప్రీతిగొనడు

భోగంబుకోరుచుఁ ద్యాగంబుగనలేడు

కోర్కులనెప్పుడు కోరుచుండు

నడ్డంబువల్కి న నలిగివల్కుడుమరి

మఱుమాటలేనిచో మంచిదన్న

కాలయవనాఘ్నిఁడై భువిగ్రాలుచుండి

పాలకుండయ్యె దుర్వాసపట్టణమున

కాతనికినున్న, సమతరజాతికరుణ

యోర్పుగొల్పె నొకించుక నూరిజనుల

65

పుడమిపై మంటిని పొలుపుగాఁబరిపించి

గోడకాలులను మిగులుగఁద్రవ్వె

యతివిశాలంబగు నవనినిజుట్టంగఁ

గుడ్డంబులనుగట్టెఁ గోటియనగఁ

నాకసంబంటుచు నరులకభేద్యమై
 బురుజులనిర్మించె బొందికలర
 గోటలోపలఁ గొన్నిగొప్పగృహంబులఁ
 గట్టించె సుందరకళలనొప్ప

నుపవనంబులనిర్మించె నూర్జితముగ
 గొలఁకులనుగూర్చె నందులగొమరుమిగుల
 రథ, గజ, తురగ, నేనల రస్మిగూర్చె
 దాస దాసీజవంబుల దనరజేర్చె

66

‡ క్రీ. శ. 1298 సంవత్సరమున దుర్వాస ఈశ్వరాలయము పెన్నానదికి
 సుత్తరమున నుండినది. ఆలయమునంటియే దుర్వాసపురముండినది. ప్రవాహ
 బాధలు లేకుండుటకై యేటికి సుత్తరమున నెత్తైన ప్రదేశముననే యీ పుర
 నిర్మాణము జరిగినది. క్రీ. శ. 1600 తరువాతఁ దురకలదాడి బయలు దేసినపుడు
 అనగా విజయనగరరాజుల పరిపాలన మంతరించిన తరువాత సైతము దుర్వాస
 పురము (ప్రస్తుతపు దుర్వూగు) శ్రీ దుర్వాస ఈశ్వరాలయము (ప్రస్తుతపు
 కోటిశ్వరాలయమనవది) చేరువనై యుండినది. ఇచట నుండెడి గొప్ప మిట్ట
 ప్రదేశము (కోటమిట్టప్రదేశమనవది) యన నాయకునికి నిలయమైనది.
 ఇందులకు నిదర్శనము - పూర్వమిటనున్న కట్టడములు చాల కాలమున నశిం
 చినను బ్రస్తుతము పాటినుండికై త్రవ్వ నపుడాకాలపునాటి యిటుకలు,
 పెంకులు, శిథిలపుగోడలు, శిలావిగ్రహములు, గృహోపకరణములగు సన్నెకలలు,
 పాత్రములు, ఫింగులకుపయోగించు పెద్ద కాసీరాతిగుండ్లు శంఖములు మొద
 లగునవి బయల్పడుచున్నవి. అందుచే కోటయుండిన భాగమవుటచేతనే, యిచ్చ
 దేశము కోటమిట్టయని నేటికిని బిలువబడుచున్నది. ఈ భాగము చుట్టులనున్న

సుందరమైన నారుల వసుంధరలో దనుగన్న వెంటనే

ఊదమునందు మోహమొగి డీల్చొన సాహసకృత్యముల్ గడున్

జెందఁగఁబట్టెఁచ్చి, తనచెల్మికినందఁగఁజేయుచున్ దగన్

గొందఁజఁగాంచె దారలుగ గూఢలసాయముతోడనిట్టిలోన్

తనవారికసయితం బతండుగని, నిర్దాక్షిణ్యముం జూపుటన్

మనవాఁడీతఁడటంచు నెంచరు మదిన్ మర్యాదతో నాతనిన్

బనిలోనుండెడిభృత్యులెల్లపుడు నిర్బంధంబునంజిక్కుటన్

గొనలేకుండిరి, యేరునాతనియెడన్ గొంతైన సత్ప్రీతినిన్

భూభాగమునకంటె దాదాపు 10 యశుగుయెత్తుగోనున్నది యవన పాలకుఁడకాలమున “పాలిగాడు” అను జమిందారు లేక జాగీరుదారుగా నుండి యుండును. అందుచే నితనిపేరు ప్రతిష్ఠలు చరిత్రలయందు మృగ్యములైనవి. ఈతని పాలనము ప్రజాకంటకముగ నుండినందున నెక్కువకాలము జరుగలేదు. ఈతని పొంతనుండఁజూరక ప్రజలొసలమువీడి స్థానాంతరమునకుఁ బుంగము మార్చుకొని యుండవచ్చును. యవనుని పరిపాలన మంతరించుటతో శ్రీ. శ. 1700 పొంతమున మండలేశ్వరుల హస్తగతమై యుండును. ప్రస్తుతపు దువ్వూరు పినాకినీనదీప్రవాహము వలదలచేఁబూడి దక్షిణభాగము 2 మైళ్లగో ప్రవహించుటచే నిందు గ్రామమేర్పడినది 1943 సం॥ మార్చి నెలలో శ్రీ రావుబహదూరు సీ ఆర్. కృష్ణమాచార్యులు దువ్వూరు విజయము చేసినపుడు వారలు శ్రీ దేవాలయగోపుర పార్శ్వగత శిలాశాసనము బహిర్గత మొనరించుటయే గాక, యీ కోటమిట్టకు దిక్కించి, యందుల బయల్పడిన విశేషములను, వస్తువులనుజూచి యవి యన్నియుఁ బ్రాచీన కాలమునందలివని దృఢపఱచి యుండి నారు.

చేర్చెనుమంత్రివర్గమున జెయ్యలఁగొండట నన్నిజాతులం

దోర్బక వారిలోనియొకయు త్తగుసంఘము మంచిసెప్పినన్
గూర్చుడు వారియిష్టమును, గోల్పడుగార్యము లోటుసెందుచున్
దీర్చుడు వాదభేదములఁ దెంపుగ నాయముగొల్పు దృష్టితోన్

అతని సచివగ్రగణ్యుండు హంసుఁ డనెడు

సద్గుణుం డతినిసీతుఁడు సాధువరుఁడు

రాజనీతి దురంధరుఁ డాజిబలుఁడు

కరమతనిఁ గారవించని కతముఁజేసి

70

వీడె సమాత్యవుఁబదవిని,

గూడెను సజ్జనులగోష్ఠిఁ గొంకకమదిలోక

వేడెను రామయతేఁడును

నాఁడొకసభసేయఁ బ్రజలు నయతరభంగిక

71

ఇట్లులా యవనరాజ దుష్కృత్యంబులు ప్రజాసురం
జనము లొందకయుండ.

72

పార్వతీ గౌరీదేవి పూజార్థమై యాలయంబునకుం బోవుట

ఒకనాఁడాపురిఁ పార్వతీసుదతి, దాఁ

నుగ్రుక్ శివంగొల్వఁ గాఁ,

బ్రకటామోదములై న పుష్పసమితిక,

బ్రతాదులంగొంఁచు, జే

టిక, మెటన్బయనంబుగాఁగఁ, దనయింటిన్వీడి, యత్యంతతీ
వ్రకరంబై న యుపాయమెంచకయే, యవ్వామాక్షీపోసుండగన్

కాలయవనుండు మేడపైఁ గాటునిల్పి
పార్వతీసతిఁగాంచి, దా వలచి, మీఁదు
నన్నిహితమగు గష్టముల్ సరకుఁగొనక,
బలిమిఁబట్టగ వేచెనాపడఁతినపుడు.

74

పార్వతి నాతఁడు బాలింపవడిలేచి,
యద్దంబులో రూపునట్లెచూచె;
జూచి మెచ్చుచుఁ దలనూచెనుబ్రీతితో
నూచి, కురుల లెస్సనుండఁజేసెఁ;
జేసి, మీసంబును జేలరేగమెలివెట్టె
మెలివెట్టి, గంధంబుమేలికలఁదె;
నలఁది, కుచ్చులకుళ్లాయి సగ్రభాగమునేర్చె;
నేర్చి, చల్లాడంబు గూర్చెనొడలి;

కూర్చి, సాధంబునందుండి కోరిచూచెఁ;
జూచి, యందలిగృహముల సోలినడచె;
నడచి, వీధికిఁదరలెను నయమువీడి;
కానుమోహితపరవశకార్యుఁ డగుచు

75

పురమువెలువడి పార్వతి భూతనాథు

సతికి మ్రొక్కంగఁజనుదెంచు సమయమెఱింగి

సౌధమునువీడి, యాతండుసరభసమునఁ

ద్రోవకడ్డంబుగాఁబోయి, త్రుళ్లిపడుచు.

76

పార్వతిని దుర్వాసపురనాయకుఁడు వలచి యామెతో

నొంటి సంభాషించుట

ఒంటరియైన యాపడతి నోర్వనిచిత్తముతోడఁబల్కె నా

కంటికి నీవుగప్పడఁగ గామునిచేతకునొంగినాడె, నా

యింటికిఁజేరి, నన్నుఁగృహనేలుము, గెంటకునాదుపల్కులన్

దుంటరినంచు ద్రోయకుము తోయజలోచన నన్నుఁదేల్పుమీ

కులమును బాటించకు మా

నలభూవిభుఁడు దమయంతి నయగుఁనెట్టుల్

వలఁగొని, తన్నెనొ, యట్టులె

పలువిధములఁ దేల్తునిన్ను బహుతరిసిరులన్.

78

నాపడతులలోపల నిను

నేపగదినిగాని, కొమ్మరుట్టింటిగ నెంతయున్

నాపగతుం డెవ్వండును

నాపయిఁ జనలేదు నన్ను నభినవదళాక్షి!

79

నాణెపుంగత్తై వీవా

వాణింసరిపోలునట్టివాచస్వివి, నీ

పాణిగ్రహణముగోరితి

రాణివిగానన్న నేలు రాకేందుముఖ

80

నీపాదంబులకెరంగెద

నీపావనకథలు నాకు నెమ్మింగూర్చెన్

వీపారెను నాకోర్కెలు

నీపై మోహంబు చాల నిశ్చలమయ్యెన్.

81

నీకొఱకుఁ దెచ్చినాఁడను

బ్రాకటమగుభూషణములఁ బసఁగలచీరల్

చేకొని ధరియింపుము, నీ

రాకకు నేవేచియుంటి రాజీవముఖ !

82

పున్నమచంద్రుఁడు, బద్ధిని

కన్నన్, నీమోముసాటి గనలేకు న్నమి !

విన్నదిమొదలుగ విన్న నే

గొన్నంగను గోరుచుంటి, గోరికతీరన్

83

నీరూపుకు నీపాటగుకు

నీరేజముఖ ! తగుదును నిజముగ నేనే

వేరేమానిసియెవ్వఁడు

వీరుండనబఱగఁగలఁడు విశ్వములోనఁ

85

ఇటులా దుర్వాసపురయవనరాజకుంతిత మోహవేశజనిత
దుష్ప్రలాపంబులువల్కు నాయువతి భయకంపితాంగియై యా
కామాంధుండేమిసేయునో యనెడి భయ, శంకాకులితచిత్తంబు
నెట్టకేలకుం దిట్టపఱచికొని, ధైర్యంబవలంభించి, స్వాంతవచనంబుల
నాతనిమఱలింపఁ బ్రయత్నించె.

నాయకుడ వీనె యివ్వధినయముడింగి

పల్కుఁటెంతయు న్యాయంబె ? భక్తిశివను

గొల్చుటకునొంటి నై వనిఁగొనితిఁగాని

గృహమువీడనికన్యను గృవనువిడుము.

86

ఎంచఁగ నీవు సోయగపు పింతులనొందియు, వారితోడి, భో

గించుటమాని, మమ్ముఁటిలకించుట నీతివిహీన బుద్ధితో,

మంచితనంబుగాదు; భువిమాన్యులుసేయ రభీతచిత్తునై

కించితభావమున్విడచి, కీర్తినిఁబొందుము పొమ్ము వీటికిన్ 87.

పుట్టితి నేనుగౌరిదయఁ, బోషణనందితి, శైవభక్తుడై

నట్టి మదీయతండ్రికడ, శ్రేయతనొందితి సర్వవిద్యులఁ

గట్టడిగొంటిదేవికృప గౌరవనంశజూహునొండ, నీ
విట్టులఁబల్కు-నన్నుఁ దగదొచుము యందనిమానిపండగాన్.

రాజుల్ పూర్వము పెక్కు-రెండుగణనక రాజులరేభూమిలో ?
సాజంబై నమనోజ్ఞ భావముల విస్ఫారంబుతోమెల్లరే ?
భోజాదుల్ విభవప్రమోదములచే భోగించిరేయివ్విధిన్ ?
నీజన్మంబువినీతి తోఁ జెలఁగెగా నీచాఱినీచంబుగన్. 89

అని యిట్లాపడతి ధర్మప్రబోధంబుల, మృదు, మధురా
మృతనచనంబులనుడివిన 'జేటుకాలంబు దాపరించినవాఁడు దీప
నిర్వాణగంధంబు, సరుంధతిని, మిత్రవాక్యంబును, మూర్ఖ
నఁడు, కనఁడు, వినఁడనెడియారోక్తిచొప్పున నాలకింపక,
కామాంధత్వంబున మిన్ను, మన్నుఁగానక, విషయలోలత్వంబు
వీడజాలక, కామవికారచేష్టలంగన్పఱచుచు నామెతో వెండియు
నిట్లనియె. 90

పాటలగంధి నిన్విధుఁడు పంతముపూని సృజించె ననౌనన్
దాఁటంగ శక్యమే ? యదియతప్పదు నీవిటకుష్మ-నీతులన్
మాటికి మాటికిన్ బలికి మైమఱిపింపఁగ నెంచితేని యే
మేటిమగండునడవదు మేదిని నన్నెదిరించి బోరఁగన్. 91

మాయలాడి నీవ్రమానవతివనుచు
మాయఁబన్ని యిటులమాటలాటుకు

చున్నదాన వీవు చూడుము! త్రుటిలోనఁ

బట్టికొనుచుఁబోదుఁ బలిమిఁజూపి.

92

అంతనాకన్నియ చింతాక్రోధదోదూయ మాననూననయై
యిట్లనియె.

93

ఏటికి దుర్విలాపము? లిశేకికి మోహమదప్రలాపముల్?

మాటలత్రోవ లెంతయునుమాతెను; భీతియొకింతలేదు? నీ

ధాటికి నెవ్వరడ్డమని, తద్దయుఁబల్కెదవోరినీచుఁడా!

సూటిగ నిన్నుబట్టికొని స్రుక్కడగింపరె! నాదురక్షకల్. 94

ధనగర్వంబున మెక్కి, త్రాగి గడిమిన్ దౌష్ట్యంబులొచ్చేష లి

ట్లనయంబున్ సుదతీలలాహును నీవాయాసముంగొల్పుటల్

పెనఁగొంచుక గడుఁగవ్వపెట్టు నొకపై భీతిల్లనీప్రాణముల్

వీని యీనీతుల నింకనైన జనుమా! నేనాగు చింతింపుచున్

అనుచుఁ బార్వతి శౌర్యాలయంబుఁజూఁగఁ

బోవ, నాతఁడడ్డంబుగఁబూని నిలిచి

యామెచేతించెబట్టఁగా నాతఁడుండ

రోషపాటలనేత్రయై భీషణముగ.

96

కులహీనుండవు, నీతిశూన్యుండవు దుష్టాధారతత్తుండవు

శ్చలవిజృంభమదాంధచక్షుండవు నదానూననూరుండవు

జ్వలగర్వోపహతుండ వోఖలుండ! దుశ్చరిత్ర! నీకావరం
బిలలోఁగ్రుంగెడికాలమొచ్చె నికవెయ్యెలన్ వడింగొంచవే? 97

మదిలోఁదల్పకు మీనమైన కులసంబంధంబు నాజాతిఁగా
నెదలోపీనుము మోహసంకలితమత్తేభక్రియల్ దెల్పి, నా
హృది నుప్పుంగెడు శోపసంజనితవహ్నిజ్వాలభస్మించునిక
తుదినై నక మనిఁదెల్పితేని జనుమా! తుచ్చుండ! నీవీటికిన్

అని యా యవనునిచేఁజిక్కక, యాలయద్వారంబుసేర
నతిత్వరితగతిఁ జనుచుండ, నాతండామెచీగచెఱుగునొడసిబట్టి,
వెనుకకునీడ్చుచుండ నాదీనానన యెలుంగెత్తియేడ్చుచుఁ జేటిని
గాఁగిలించుకొని, నిలచి, యారాజరాజేశ్వరివంకందిరిగి హస్తంబుల
మోడ్చి, రోషభీషణముగనిట్లుడివె. 99

గౌరి నెప్పుడు నేభక్తిఁగనుచుఁ బూజ
నల్పి, యామెనుమదిలోన నిల్పితేని
బలిమి ననుగొని శీలంబుభంగపఱు
నెంచు నీతఁడు ననువీడియేగుగాక. 100

ఉమాదేవి ప్రత్యక్షంబై యవనేశ్వరుంబంపి పార్వతీ
కన్యను పలాలించి వరంబులొనంగుట

దేవి యాతనిమనమును ద్రిప్పిపనిచె
భక్తురాలిని నివ్వరును బలికెనిట్లు

కొలదికాలంబులో నెన్నుకొంద్రుజనులు

నీమతండ్రిని బ్రభువుగా నిష్ఠరికిని.

101

సీపుకులజని, శూరుని, సీతిమంతుఁ

బొడ్డియాడెద వటుమీఁదఁ బేరుగనుచుఁ

గామసౌఖ్యంబులందుచుఁ గాంక్షదీర

నాయురారోగ్యభాగ్యంబు లుదిమనుము.

102

పుత్రులనుబడసి మధ్యక్తిపుంజమునను

యోగశక్తిసాధించి యుర్వియందు

గలుషములఁబాయుచు విగతకర్మవగుమ

నై కృమయ్యెద వీపు నాయందుఁబడవ.

103

పార్వతీదేవి కరుణకుఁబాట్రఁజేసి

దివ్యనేత్రములొసంగఁగ దేనిగనుచు

బొడములకెఱిగి వినతయైప్రస్తుతించె

మోక్షసామ్రాజ్యమందిన ముదితవేడ్క.

104

అంబ! శివ! మహేశ్వరి! యాదిశక్తి!

అన్నపూర్ణ! విశ్వజనని! యార్ద్ర! భీమ!

పార్వతీ! యమ! గౌరి! యపర్ణ! మేన

కాత్మజ! గిరిజ! పరమాత్మ! యాదిభూత!

105

నాదుపూర్వపుణ్యంబున నయముమెఱయ

సుస్వరూపంబుజూపితి సుభగవపుచు

విపదదొలగించికాచితి విశ్వజనని

నీదుపదములెశరణుగ నెమ్మిదలఁతు.

106

అనఁగ శాంతి నంతర్హితయయ్యె గౌరి

పార్వతీకన్య గుడిలోనిపరమశివుని

శివనుబూజించి వారలఁజేరికొలచి

శివునిఁధ్యానించె నిర్మలచిత్తమందు.

107

కోటిరవికాంతివెల్లుచు

కోటికిఁగడుమించి యెచటఁ గుదురుటచేతఁ

కోటిగభక్తులుచేరుటఁ

గోటిశుండవనుచుదలఁతుఁ గొనకొనిమదిలోఁ.

108

శివుఁడు నిజరూపధారయై చెంతనిలచి

నీదుప్రార్థనచొప్పున నేనుబిలువ

బడెదననఁగ, దేవునాజనుబడసి మఱలెఁ

జేటితోగృహమునకు నిశ్చింతతోడ.

109

అంత

110

తనమాతాపితలాకథఁవినుచు నత్యానందముం బొంది రం

త నెదన్ గౌరిని రుద్రుఁడల్పి, రటవాద్యంబుల్ మనోజ్ఞంబుగా

నొనరెన్, బిమ్మటరాత్రిభోజనములందొప్పారె సంతృప్తి, సు
గనలంతన్ గడున్మత్తముల్ సలిపి, రాకాలంబునందింపుగాఁ,

ప్రభాత వర్ణనము

శ్రీలలరారుచున్ నభము చెల్వుగనొప్పుచునుండెఁ దారకల్
వేలకొలందిదివ్వె లటవెల్లినరీతిని జూపుచుండె, ము
త్యాలసరంబుదాల్చినవిధంబున రాజలరారుచుండె, దృ
గ్గాలమునందుచుండె దిని చంద్రునియుత్సవరంగమైనటుల్.

లంతటఁ గొంతనేపటికి నాకనమందలరారె నాణెమా
కాంతినినొప్పి, రాజనకుఁగప్పురహారతినిచ్చెఁ బ్రాగ్నిశా
కాంతయనన్ గడున్రకరకాలుగ వేగురుచుక్కపొల్చె నా
పొంతనె తూర్పురేక లొగిబొందుచుఁదీరెను సుందరంబుగన్.

ఆయెడఁ జంద్రరాజు తన యాలయమున్ వడిఁజేరఁగా
గాయకులెల్లరయ్యెదను గమ్మనిపాటుపాడినట్లుగాఁ
గోయిలకూఁతలున్ వరుసకుక్కటశబ్దము లెల్లనిండె నే
మాయెనొ రిక్త లంత మటుమాయమునొందెనునులె దగన్

ప్రత్యూషంబునుదెల్పుచాడ్పునను శోభాకారసంపత్తిమై
సత్యంతాభ సువర్ణకాంతియుతమై యాహ్లాదపరిజాతమై

భృత్యానీకములిచ్చు నెఱునినుశోభాజ్యోతులోయంచు నా
ప్రశ్నామఃకిరణంబు లొప్పెఁ గడుసంభావ్యంబుగాఁదూర్పునన్

కిచకిచమంచురావములఁ గీర్తి నిజాపెను బక్షిరాజముల్
శుచిఁగొని బ్రహ్మచారు లెటసొంపుగఁబల్కిరి వేదపాఠముల్
రచితలు గ్రంథరాజముల వ్రాయఁదొడంగిరి చంద్రశోభలఁ
ఉచితములై నకార్యముల నోపికఁగూర్పగడంగిరెల్లరున్. 116

అంతఃపార్వతీయు, రయంబున మేల్కొని
కాలకృత్యములను గడిమిఁదీర్చె
నీశ్వరార్చనంబు నెడతెగకెప్పుడు
నేయఁదొడఁగెఁ బూనికఁ జిరతరముగ. 117

సకలసచరాచరాదియా సంతతికిని
బుట్టుకకుఁ బోషణకు లయంబునకుఁ గర్త
యగుచు దివ్యదృష్టి నెఱుంగు నాదిదేవు
దలఁచువానికి మోక్షంబుదరికిరాదె? 118

పార్వతీశ్వరచరితంబు పఱగఁదెలిసి
సంతపఱకును వ్రాసితి నక్కజముగ
వేంకటేశ్వరుపదముల వేడికొలచి
యంకిల మొనర్చి యొసఁగితి నర్పణముగ. 119

ఈకథజదివిన వ్రాసిన

ప్రాకటముగవిన్న జనులు పరమేశ్వరగారున్

గై కొనిమెలఁగుచునుఖముగ

శ్రీకై వల్కంటు నంతఁ జెందుదురు దుదిన్.

120

—: స మా ప్ర ం :—

తప్పాప్పుల పట్టిక

పద్య సంఖ్యలు	తప్పు.	ఒప్పు.
ప. 1	గామతుక్	గామతక్
4	గెల్పు	గొల్పు
4	తదర ది	తిదగ ధి
7	బతిక్	పతిక్
9	నమ్మొగము	నమ్మొగము
10	నిన్ను-	(తొలగించవలెను)
పేజీ-5	కందురాడ	కందరాడ
ప. 16	భారత్వానయ	భాగత్వానయ
* 22	రథిక్	రథిక్
	బరగిరి	వరగిరి
25	చనంగ	చనం
26	యాంగమున	యాంగమున
28	వాయమంచు	వాయమంచు
29	దలంచినాడ	దలచినాడ
	వేంజేళ	వెంకజేళ
36	నిమజ్జ	నిమజ్జ
పేజీ-12	నొదుంటు	నొందుటు
ప. 42	డంభ	దంభ
43	నెపు	నెప్పు
48	చెన్నూరు	జెన్నూరు

పద్య సంఖ్యలు	తప్పు.	ఒప్పు.
52	బుంమమ్మవం	బుంగడుమమ్మవం
57	లొగడ	బొగడ
	బూజి	బూజ
58	నిస్వపన	నిస్వనస
	గగన	(తొలగించవలెను)
59	మునియాగమన	మున్యాగమన
60	దీర్ఘ	దీర్ఘ
	నొక్కండై	నొక్కండై
	మునుం	మునుంగ
63	బోగ	బోవ
64	త్రయంబున	త్రయంబు
	నమ్మానియతి	నానోగియతి
66	పట్టినగ	పట్టి తినగ
67	తరోట్టవీ	తరోట్టవీ
70	తేట్రులతిప్రీతి	తేంట్రులాగిప్రీతి
80	భావంచే	భావంచే
82	యుతుండై	యుతుండై
	యచాంచల్య	సచాంచల్య
14	చంద్రు	చుంద్రు
ప. 42	పెంటిపిల్చె	పెంటిపిల్చె
47	అజేరువ	అచేరువ
ద్వి 48	ధరించి	ధరించి తా
49	యగు	యగు
పేజీ-47	బుట్టిరి	బుట్టిరి
	హిమాంచలంబు	హిమాంచలంబు

(iii)

పద్య సంఖ్యలు	తప్పు.	ఒప్పు.
	ముర్వీ	సుర్వీ
	భూలు	భూమి
	నుత్త గోల్లు	నుత్త గోర్వీ
పద్య-59	బనముల	జనముల
పేజీ-49	యాదివీశు	యాదిదేశు
50	శ్చిగోయాపు	శ్చిగోభూషు
పద్య-69	పెక్కు	పెక్కులై
70	నుష్టతాప	నుష్టతాప
71	చోటనక	చోటునక
78	నినిటలము	నిడెనిటలము
86	పరిధవిలెక	పరిధవిలెడి
89	మజ్జినంబున	మజ్జనంబు
106	బమర	బమరె
144	మందుఁజేరి	మందుఁజేరి
	గొల్పుచుక	గొల్పుచుక
148	నిలయమము	నియమము
తృ 26	బృహ్మశ్చ	బృహ్మశ్చ
27	దనఁచనాంతర	దననంతర
47	ను	దాని
73	యూపాయ	యూపాయ
	జేరఁగా	జేరఁగానటక
	య్యోదను	య్యోడను

1306

గీ. నలుక హిమరశ్మి నిజకిరణాలి నించి
యామహతాప మణింగింప నప్పు డుష్ణ
శీతసంయోగమున వ్యతీపాతసంజ్ఞ
పొడమె నొక్కెడ ముజ్జగంబులు వడంక.

75

క. ఈగతి గవిసిన నాతని
వేగమె యోగముల కెల్ల విభుడవు గవ్వా
బాగుగ నంచు విరించి ని
యోగించె జగత్త్రయీహితోచితమతి యై.

76

శా. ఈలీలక హిమధాముఁ డర్కుడును దా రెంతే వడిం బోరఁగా
నాలోనం గురుఁ డాత్మ నారసి జగత్ప్రభు న్నిరీక్షించి వే
కైలాసంబున కేఁగి సీవు శశిమార్థ్యం బంతయుం దెల్పి యా
సీలగ్రీవుని దోడితె మ్మతఁడు వీనిం గెల్పుఁ గయ్యంబునన్.

77

క. నా విని పవనుం డట్లన
గావించెద ననుచు మ్రొక్కి ఘనతరరంహెఱా
ధావిత సకలకులాద్రి
త్యైవనికాభాగుఁ డగుచు చనిచని యెదుటన్.

78

సీ. గర్వధూర్వహపజ్జీకంధరబాహుకే,
యూరముద్రాంక మై మీలుదాని
కలధౌతమయశృంగకాంతుల నేవేళ,
వెన్నెలల్ గాయుచు నున్నదాని
దంతావళాననదంతఘట్టనలచే,
వంతసంతన గాంచి వెలయుదాని
తతమహెఱాన్న తలీల త్రైలోక్యలక్ష్మీకి,
నిలువుటద్దమురీతిఁ జెలఁగుదాని

గీ. దుద్రకన్యామణీగీతవిద్రుతాశ్చ
సంతతామ్రేడితాంబునిర్వరసమూహ
రమ్యముక్తాకలాపవిరాజితోప
కంఠ మగుదాని రౌప్యనగంబుఁ గనియె.

79

మహాస్రగధర.

కని యీశుక వామనామాంగకరుచివిలసత్కంధరాకాంతిమూర్ధ్వా

ఘనతర్హోత్కర్ష రింఖత్కరసదనమృగగ్రాసవిత్రాసలోల
త్తనుభూషాభోగిభోగాతతమణికరణోదారవైభాతికశ్రీ
జనితోల్లాసానురంజత్సకలమునిదృగబ్రహ్మకాశుక గిరిశున్.

80

గీ. కాంచి భృంగి నివేదితాగమనుఁ డగుచు
ననిలుఁడు తదాజ్ఞ నేగి సాష్టాంగ మెఱిగి
చేరి యందంద వినుతించి నీరజారి
యనుచితాచార మెఱిగించి యభవుతోడ.

81

క. అమరుల కతనికిఁ గలిగిన
సమయము వివరించి దేవ! చనుదెంచి సురో
త్తములంబ్రోవుము దయ లో
కములకుఁ గర్త వగు నీవు గావఁగ వలదే.

82

చ. ఆన విని యింత దుర్బనుఁడె హా హరిణాంకుఁడు వీని దక్షునిం
దునిమెడునాఁడు పాదమునఁ ద్రోచితిఁ గాని వధింప నైతి నేఁ
డనిమొనలోన వానిఁ దెగటార్చెదఁ దీర్చెద మీకు బన్నముల్
నను శరణంబుఁ జొచ్చినజనంబు మనంబున నొవ్వఁ జూతునే.

83

మ. అని రోషాగ్ని కణంబు లుప్పతిలఁగా నాదేవదేవుండు వి
గ్గనఁ దా లేచి మృదూక్తి సంతిపురికిం గాత్యాయనీకాంతఁ బం
చి నగోదగ్రకకుత్స్థముజ్జ్వలరుచిం జెన్నొంది మి న్నందునం
దిని వేగంబున నెక్కి తూర్వరవము ద్విచ్ఛక్రము వ్విండఁగాన్.

84

క. ఆనిటలాక్షుఁడు శూలము
ఖానేకమహాయుధంబు లరిభయదము లై
కానఁబడ నపుడు ప్రమథగ
ణానీకినితోడ నడిచె నబ్బునిమీఁదన్.

85

ఉ. అంబరవీధి భూతనివహంబులతోఁ జనుదెంచి మించి యా
శంబరవైరివైరి రభసంబున నంబుజబాంధవుండు న
య్యంబుజవైరియుం బెనఁగ నడ్డము పొచ్చి యదల్చి వజ్రతీ
క్ష్ణాంబుకకోటి నాటె హరిణాంకునిపై గురుఁ డుబ్బి యాహ్వఁగన్.

86

మ. ప్రమథుల్ ఘోరతరాట్టహాసములచే బ్రహ్మాండ మూటాడ శూ
లముసుంతీశరిశ క్తికుంతకరవాలప్రాసచక్రాదిశ

స్త్రమయాసారము నింపఁ జంద్రుఁడు వడిక సర్వాస్త్రసంహారకా
స్త్రము చేత నివివిధాయుధోత్కరము చూర్ణం బై చనం జేయుచున్.

క. వారలఁ దఱుమఁగ గజముఖ

భైరవశక్తిధరవీరభద్రులు చంద్రుఁ

బారావారచతుష్కము

మేరువు చుట్టుకొనురీతి మెఱయం బొదువన్.

88

గీ. నాతికై పోరునానలినారి నారి

వింట సారించి యుద్ధతి మీఱ వారి

కందఱకు నన్నిరూపులై యని యొనర్చె

చాపవిద్యావిలాసంబు జగము పొగడ.

89

ఉ. లావున నార్పుచుక గలుఁగులాయపు లేజివజీరుఁ డంకుశం

బావనజారిపైఁ బఱప నాతఁడు దాననె యయ్యిభాసనుక

జేవడిఁ గుంభమధ్యమున జీరిన మాక్తికపాలి రాలెఁ దా

రావనితామణీకుచభరంబున కౌ నని చంద్రుఁ డెన్నఁగన్.

90

లయగ్రాహి.

దారుణజగత్ప్రళయవారిదచయస్తనిత,

భైరవధమంధమఘనారవమహాధ

క్కారవుఁడు భైరవుఁడు మీఱి బహుభూతపరి,

వారములు నద్దెసల పేరములు వారక

ఘోర మగుశూల మొగి నారజనివల్లభుని,

పై రవళి వైవ నతఁ డౌర యనుచుం దు

ర్వారగురుదివ్యశరవాలములఁ జూర్ణముగ,

ధారుణిఁ బడం గెడవెఁ జేరువన దానిన్.

91

ఉ. ఆసమయంబునం గుహుఁ డహంకృతితోఁ దనచేతికత్తిచే

నేసి నభంబు ఘూర్ణిలఁగ నిత్తిగమోముల నార్వ నజ్జుఁ డ

బ్జాసనదత్తశక్తిని రయంబున వైవ మహాలక్ష్మిలో యనం

గా సరిఁ బోరి యయ్యుభయశక్తు లశక్తులరీతిఁ గ్రమ్మఱన్.

92

స్తంభర. రౌద్రావేశంబు మీఱం బ్రబలభుజబలప్రాధిమ్య వీరభద్రుం

డద్రుల్లంపింప లోకం బవియఁగఁ బ్రళయాభ్రార్భటం బట్టనం బ

త్యుద్రేకస్ఫూర్తిచే నయ్యుడుపతిపయి బెట్టూన్చి వే వైచె వైవఁ
గద్రాపుత్రాభకాండోత్కరమున శశి శీఘ్రస్థితిం ద్రుంచె దానిన్. 98

క. తనయులు ప్రమథులు సీగతి

యనిఁ జంద్రునిచేత నొచ్చు టభవుం డచ్చోఁ
గనుఁగొని ఘనసారద్యుతి

ఘనసారవృషంబు నతనిఁ గదియం దోలెన్.

94

క. వచ్చునిటలాతుఁ గనుఁగొని

చిచ్చుఱపిడుగులను బోనిశితవిశిఖంబు

ల్విచ్చులవిడిఁ గురియించుచు

నచ్చెందోవనిందు నిలువ నభవుఁడు నగుచున్.

95

గీ. అత్రినందన! నీదె గార్హస్థ్య మెన్న

గురువునకు బొమ్మవెట్టి చేకొంటి కీర్తి

యిట్టిసుతుఁ డొక్కరుఁడె చాలు నింటి కెల్ల

రాజ వీ వైనఁ గొద వేమి రాష్ట్రమునకు.

96

క. నినుఁ జేపట్టి వరం బిటు

లనువుగ నిచ్చినవిధాత ననవలెఁ గాక

న్నిను దూఱం బని గలదే

వినరా సీగర్వ మెల్ల విడిపింతు ననిన్.

97

క. సీమేనల్లుఁడు గావున

కాముఁడు సీకరణి దుండగము చేసి కదా

మామకఫాలాగ్ని శిఖా

స్తోమాహుతి యయ్యె వానిత్రోవయె సీకున్.

98

ఉ నా విని చంద్రుఁ డిట్లనియె నవ్వచు మీ రిటు లాడ ను త్తరం

బీవలె మీవలెం దిరుగ నేరికి నాను జితేంద్రియస్థితిఁ

భావజు గెల్చినాఁడ నని పల్కితి వంతటివాఁడ నయ్యుమా

దేవికిఁ దక్కి మోహమున దేహములో సగ మియ్యఁ జూతురే. 99

గీ. అవని మర్యాద దప్పనియతనిపత్ని

యనక మఱి మోహ మెసఁగంగ నభ్రగంగ

వెడలసీక మహాజటావిపినమునను

మాట లేదొ ధరిత్రి సీమాట లేదొ.

100

- క. దారువనమానికాంతా
జారుడ వగునీకు నొరులచక్కటు లేలా
మారాడక యని బోరుము
పొరుష మొకకొంత యైన బనుపడి యున్నన్. 101
- క. అని పలికి గాండివము చే
కొని భువనత్రయము నతలకుతలముగా శిం
జిని మ్రోయఁజేసి స్థాణుకొ
నిను శరపరశువుల నోర్తు నిలునిలు మనుచున్. 102
- నీ. ఆగ్నేయశర మేయ నది యగ్నిలోచను,
ఫాలాగ్నిలో నైక్యభావ మొందె
యహిసాయకం బేయ నది నాగభూషణు,
భూషణంబులతోడఁ బొందొనరౌ
నంబుదాంబక మేయ నది జాహ్నువీధరు,
తలయేటి కభివృద్ధి గలుగఁ జేసె
నద్రిబాణం బేయ నది గిరిజేశుఁ డా,
వంకకు పుట్టినిల్వరుసఁ జేసె
- గీ. విధుఁడు గ్రక్కున పైశాచవిశిఖ మేయ
నదియు భూతేశుభూతాలి ననుసరించె
మఱియు శశి వైచునిఖలాస్త్రమండలంబు
నఖిలమయుఁ డైనశంకరునందు డిందె. 103
- చ. అజగవకార్తుకంబుఁ గొని యంతఁ బురాంతకుఁ డుగ్రమార్గణ
వ్రజము లపారసంఖ్యలుగ వారిరుహారిశరీరయష్టి న
క్త్రజముగ నేయ నాతఁ డధికవృధఁ జెంది సుధాంశుఁ డౌటచే
నజనివరంబుచే నిలిచె నాజని బ్రాణముతోడ ధీరుఁ డై. 104
- ఉ. కంజవిరోధి యంత నలుకం జలియింపక చాపశింజినీ
సంజనితారవంబున వెన న్నగము ల్పైగడం బురత్రయీ
భంజనుగాత్ర మంతయుఁ బ్రభంజనతీవ్రశరాలి నించె గి
న్నం జలజారిఁ ద్రుంచెద నికం జయ మందెద నంచు నుగ్రుడై. 105
- క. పశుపతి పాశుపతాస్త్రము
శశి లక్ష్మ్యముఁ జేసి వింట సంధించిన బ్ర

హృదిరోనామక మగుది

వ్యశరము ధాతకును మ్రొక్కి యాశశి దొడిగెన్.

106

శా. ఆదివ్యాస్త్రమహాస్మి కీలములచే నంభోనిధుల్ గ్రాగె బ

ల్బుదై హేమమహీధరంబు గఱగెన్ భూతౌఘముల్ మోసెది

గ్వేదండంబులతో ధరిత్రి యొరిగెన్ వేధోండ మూటాడె మ

ర్యాద ట్టప్పెను తారకాగ్రహగణం బవ్వేళ భీతాత్తులై.

107

క. సప్తర్షిముఖ్యు లతిసం

తప్తాత్తత నోర్వలేక ధాతం గని యీ

దీప్తాస్త్రవహ్నిప్రళయము

ప్రాప్తం బై నట్లు దోచె భయ ముడుపంగదే.

108

గీ. ఎంత లే దని క్షణ ముపేక్షింతు వేని

మగుడ సృజియింపవలయు నీజగము నెల్ల

మాకుఁ గా వీరికయ్యంబు మాన్చి తార

నమరగురునకు నిప్పింప వయ్య ! నీవు.

109

చ. అన విని పల్కుకల్కిమగఁ డంత నయారసపూర మూరఁ బం

తున నునువైడితప్తివిరితూడులఖాణవుఁడేజి నెక్కి స

న్తునిగణము ల్భజింప నలుమోముల నవ్వు జనింప వచ్చె న

వ్వనరుహవైరియున్ ద్రిపురవై రియుఁబోరుచు నుండుచోటికిన్.

110

గీ. వచ్చి నిజవాహనము డిగ్గి వనజభవుఁడు

భవుఁడు దను జూడ వలగొని భక్తిమీఱ

మీర లీరితిఁ జలమునఁ బోరఁ దగవె

తగవె మము కావ నని చాలఁ బొగడఁ దొడఁగె.

111

సీ. జయజయ శతకోటిశతకోటిసమశూల !,

జయ భానుభానులసజ్జటాల !

జయజయ సుగుణోపచయచయనారాధ్య !,

జయ నీలనీలభాస్వరశిరోధి !

జయజయ భవభవసాగరతారక !,

జయ తారతారకాసదృశవర్ణ !

జయజయ శివ! శివాస్పదవామతనుభాగ !,

జయ సర్గదక్షదక్షమఖవైరి !

- గీ. జయ మహాదేవ ! దేవతాజయదభావ !
జయ దయాకర ! కరరాజజయతురంగ !
జయ జితాసుర ! విరచితసాధుసౌఖ్య !
జయ గిరీశ గిరీశ వేశ్మప్రశస్త !.
- 112
- క. ఉపనిషదుక్తిశతంబులు
ప్రపంచభర్త వగునిన్నె ప్రతిపాదించుకొ
జపహోమాధ్యయనవ్రత
తపములకు న్మలము నీవ ధార్మికభావా !.
- 113
- చ. అని చతురాసనుండు చతురాస్యముల న్నుతియించి యిట్లునుకొ
కనకగిరింద్రచాప ! విను కయ్యములో నెదిరించి వీరకచే
ననిమిషకోటి గెల్పుట మహాతిశయం బని యీశ ! యీశశాం
కునిఁ గరుణించి నీశరము శోపము నీ వ్రపసంహరింపవే.
- 114
- గీ. అనువిరించిమృదూక్తుల నాదరించి
శంకరుండు పాశుపత ముపసంహరించి
నిలుచునంత విధుండు వాణీనియంత
పంచినశరమ్ము డించె జాలించె దురము.
- 115
- క. అజునకు నటుమును జితకా
యజునకు శశి మ్రొక్కి నిలువ నత్తటి యనురా
గజముదమున రా రమ్మని
గజముఖజనకుండు విధుని గౌఁగిటఁ జేర్చెన్.
- 116
- గీ. శంకరుండును పంకజాసనుండు కరుణ
జంభరిపుముఖ్యసురభుజాస్తంభనముల
మాన్వ వారలు నాజగన్మాన్యులకును
మ్రొక్కి నుతియించి నిలిచిరి మ్రోల నేవుడు.
- 117
- మ. అరవిందాసనుఁ డప్పు డిట్లునియె చంద్రా ! యీచలం బేటికికొ
మరలం దార నొసంగుమీ గురునకుకొ మాయాజ్ఞచే నీ వనకొ
పరమేష్ఠిం గని పల్కు దేవ ! విను నాపంతంబు దిక్పాలకు
ల్కరము ల్లట్టిక క్రవ్వుటకొ విడువ నీకాంతం గురుం జేరఁగన్.
- 118
- గీ. రాజ ! నీచేతఁ జేయింతు రాజసూయ
మప్పు డమరులు నీ కిత్తు రప్పనములు

నిప్పు డిత్తన్వి గురునకు నొప్పగింపు
మేను పంచినపని చేయు టెగ్గు గాదు.

119

చ. అని పరమేష్ఠి పల్కుటయు నట్లన కా కని చంద్రు డయ్యెడన్
ఘనతరగర్భభార నఖకాంతివినిర్జితతారతారం దా
ననునయనూక్తులం దెలిపి యంపినతోడనె దివ్యతూర్యని
స్వనములు మ్రోసె మింట విరివానలు పర్వెను జంటజంటగన్. 120

సీ. ఉడుపతిసంగతి నెడపి తాఁ జనలేనీ,
వడువున నడలందు జడను దోచ

గుటుతుగా రేరాజు విరహార్తిచేబలె,

పాండిమ చెక్కుల మెండుకొనఁగ

మది నున్నవనజారి యెదకప్పు పైకి చె,

ల్పడె నాఁగఁ జన్తోన ల్పల్పు మీఱ

రిక్కరాయనిబాయ దొక్కట గల్గిన,

ట్లొక్కట మైకార్మ్య ముప్పతిల్ల

గీ. మనసు చంద్రునికడ నుంచి మ్రానుపడిన

తనువుతో గర్భగౌరవతాంత యగుచు

చిన్నవోయిన మోమున సిగ్గు దోచ

నాంగిరసుచెంతకును జేరె నవుడు తార.

121

చ. అమరులతోడ నప్పు డని రబ్జభవుండు భవుండు నగ్గురుం

బ్రమదము మీఱఁగాఁ బిలిచి మావచనంబునఁ దారఁ జెందు మీ

రమణి కళుద్ధి లే దమృతరశ్మిని బొందుటచేత దాన నీ

కొమ పరిశుద్ధిఁ గాంచె గయికొమ్మనఁ గొమ్మ గురుండు చేకొనెన్.

అ. రాజరాజసఖుండు రాజీవభవుండును

పంద్రు నింద్రు సురలసదనములకుఁ

పంచి గిబ్బితేజినంచకంఠాణంబు

నెక్కి చనిరి విభవ మెసఁగ నవుడు.

122

క. మృతసంజీవని సంజీ

తు లగునసురులును దాను విధుశివసమరో

ద్ధతి చెప్పికొనుచు శుక్రుండు

నతిహర్షము మీఱ నరిగె నంత యథేచ్ఛన్.

124

గీ. నవమమాసంబునం దొక్కనాడు శుభము

హవార్తమునఁ గాంచె తారామహేంద్రాక్షి

బుధుని సుజ్ఞాని మోదితబుధుని రూప

విధుని సద్భక్తిపూజితవిధుని నంత.

125

ఉ. తత్సమయంబునన్ శశి ముదంబున నచ్చటి కేగుదెంచి పు

త్రోత్సవ మాచరింప విని యుద్ధతితో గురుఁ డిందుఁ జూచి య

స్తత్సతుఁ డీబుధుం డిట నిశాకర రాఁ గత మేమి నీ కనన్

మత్సరబుద్ధి వారికిఁ బునఃకలహంబు జనించె నయ్యెడన్.

126

క. అజుఁ డరుగుదెంచి గురునిన్

రజనీకరుఁ గాంచి యిట్టిరచ్చలు గలవే

గజిబిజి వల దని తారా

గజయానం జేరఁబోయి గ్రక్కునఁ బలికెన్.

127

క. గురునకొ గర్భంబు నిశా

కరునకొ వివరింపు రిత్త కలహము వల ది

త్తటి మరల నాపు డాబి

త్తరి తామరచూలి కనియెఁ దద్దయు లజ్జన్.

128

గీ. స్రష్ట వగునీవెటుంగవె సకలభూత

సంభవము మేలె నన్ను రచ్చలకు నీడ్వ

హరిహరీ! దాచ నేల తారాధిపతికి

సుతుఁడు వీఁ డని వివరించె సూక్ష్మఫణితి

129

క. నా విని యజుఁ డోహేహాహేహ

మీవాదము చాలు కుముదమిత్రునిపుత్రుం

డీవత్స మితనిఁ జంద్రుని

కీ విమ్తా వలదు విరస మింక నాంగిరసా!.

130

చ. అని గురుచేత నబ్బుధుని నత్రితనూజుని కియ్యఁ జేసి నీ

తనయుఁడు వీఁడు సద్గ్రహపదప్రభుతన్ విలసిల్లు మీఁద నీ

వనువున రాజసూయము రయంబునఁ జేయుము నీకు దిక్పతుల్

ఘనయశ మొప్పు గట్టుములు గట్టెద రంచు విరించి యేగినన్. 131

ఉ. ఆనలినారియున్ సుతసమన్వితుఁ డై గజవాజిముఖ్య సే

నానివహంబు గొల్వంగ జనంబులు సన్నతి సేయఁగాఁ బ్రతి

ప్రానపురంబుఁ జేరి యచటఁ బలభిన్నిభవైభవంబుతో
నానతవైరి యై సుకృతియై ఊతి రాజ్యము సేయుచుండఁగన్. 132

ఉ. దక్షుఁడు చంద్రరూపబలదక్షత లారసి సంతసంబునఁ
లక్షణభాగ్యయావనవిలాసకళావిభవంబులఁ సహ
ప్రాక్షవధూసమాన లగు నాత్మతనూజుల నిర్వదేద్వారఁ
బక్షము మీఱి నీతనికి భార్యలఁ జేసెద నంచు వచ్చినన్. 133

గీ. తారకాభ్యక్షుఁ డప్పు డాదక్షు భక్తిఁ
బూజ గావించి నేడు మత్స్యస్థలము
కరణి వచ్చితి నేఁ జేయు కర్ణ మెద్ది
నాపు డిట్లను బరమేష్ఠినందనుండు. 134

క. అశ్వినీ మొదలగుకన్యల
నశ్వమనోభవస్వయాపుఁ డగు నీ కిత్తుఁ
శాశ్వతముగ వర్ధిలు మమి
తైశ్వర్యము గలిగి చంద్ర! యరిజయసాంద్రా!. 135

చ. అని శుభలగ్నమందుఁ గమలాసనుఁ డత్రియు సమ్మతింపఁగాఁ
దనయల నిర్వదేద్వారను దక్షుఁడు వేడుక దారవోసెన
త్యనుపమవైఖరిఁ గువలయాప్తునకుఁ దివి దేవదుందుభి
స్వనము లెసంగ దివ్యసుమవర్షము లెడ్లెడలఁ జెలంగఁగన్. 136

గీ. ఎలమి సుముహూర్తమునఁ దెర యెత్తునంత
ప్రేమ మది మీఱఁగాఁ జందమామచెలుల
కెంపుమోపుల సుధకు గ్రుక్కిళ్లు మ్రింగ
ఊతిఁ గలిగెఁ జందమామ గ్రుక్కిళ్లు నాఁడు. 137

క. కళలఁ దగునిర్వదేద్వార
గళముల శశి మంత్రపూర్వకముగా మణిమం
గళసూత్రంబులుగట్టె
కలకంఠులు చేరి గౌరికళ్యాణ మనన్. 138

గీ. చెలఁగి యిక రాజనూయంబు సేయువేళ
తదభిషేకంబునను వారిధార లిట్లు
దొరఁగు నన్నట్లు ముత్తైముల్ దోయిలించి
సతులు దలఁబ్రాలు బోసి రాచంద్రమీఁద. 139

క. సత్పద్మానన లపుడు ల
సత్పాణుల లాజ లియ్య నవధూమము నీ
లోత్పలమాలిక లన మై
నుత్పలమిత్రుండు లాజపాహు మొనర్చెన్.

140

క. పొలయల్కవేళ నే నిటు
వలె మీపాదంబు లంటవలె నన్నటు కాం
తలయడుగు లెత్తి చేతుల
మెలకువ శశి సన్నె కల్లు మెట్టించె నటన్.

141

గీ. సూక్ష్మముగ నభ్రమున నున్నఁ జూడవలయు
నయ్యరుంధతి తనపెండ్లి కరుగుదెంచి
యునికి సులభంబుగాఁ జూచె నుత్పలాత్మఁ
డంగనలు దాను జనులు భాగ్యం బనంగ.

142

క. వేరులు చెప్పు మటన్నం
దారాహ్వయ లనెడుశశిని దత్సఖు లెల్లక
జేరి యితం డింకక మది
దారను మరువఁ డని నగిరి తద్దయు నచటన్.

143

ఆ. నాగవల్లిదాఁక నాలుగుదినము లీ
రీతిఁ బెండ్లివై భవతిశయముఁ
గాంచి చంద్రు దత్తు కడు వేడ్క వీడ్కొని
చనిరి కమలజాదినకలసురలు.

144

సీ. ఆరదముల్ ద్వీరదముల్ హరులు గ్రామంబులు,
భద్రవీరంబులు పల్లకీలు
నాందోళికలును చిత్రాంబరంబులు మణి,
పాదుక ల్పురటులు పట్టుదిండ్లు
సకేనెలపాన్పులు జవ్వాజిపిల్లులు,
కస్తూరిమెకములు కప్పురంపుఁ
బన్నీటిచెంబులు బంగరుతెంబుర,
ల్పకలభూషణములు సర్వములును

గీ. దాసదాసీజనంబులు తక్కు గల్లు
వస్తువు ల్పుత్రికలకును వరుసతోడ

నరణముగ నిచ్చి సుఖ ముండుఁ డనుచు దక్షుఁ
డబ్బు వీడ్కొని భార్యతో నరిగె నపుడు.

145

గీ. అసమవైఖరి నిట్లు పెండ్లాడి చంద్రుఁ
డసమశరకేళి దక్షకన్యకలఁ గూడి
భూరితరసౌఖ్యజలరాశి పొంగఁ జేసి
శ్రీలు మెఱయంగ వసుమతి నేలుచుండి.

146

మ. ఒకనాఁ డాయుడువల్ల భుండు మదిలో నుత్సాహ మిం పొందఁగా
సకలద్వీపకలాపభూమితతులఁ శక్రాదిదిక్పాలురఁ
బ్రకటప్రాధిని గెల్చి కీర్తిరుచు లొప్పఁ గప్పము ల్లాంచి య
త్యకలంకస్థితి రాజనూయ మనువొందఁ జేయఁగా నెంచుచున్. 147

చ. అతిరయ మొప్ప నబ్బుఁడు శతాంగము నెక్కి సమస్తసైన్యసం
తతి తనవెంట నంటి జలదధ్వని భీషణభేరికార్పటుల్
క్షీతియు దివంబు బూరటిల గెల్చె మదోద్ధతమేదిసీకులఁ
ధృతి మెఱయం బ్రతీచ్యుల నుదీచ్యలఁ బ్రాచ్యుల దాక్షిణాత్యులన్.

క. జంబూష్లక్షకుశక్రౌ
చంబులు శాల్మలియు మఱియు శాకద్వీపం
బుం బుష్కరాహ్వయద్వీ
పంబును నొకనాఁడె శీతభానుఁడు గెల్చెన్.

149

చ. పదపడి చంద్రుఁ డయ్యమరపాలుపురంబున కేఁగ నింద్రుఁ డిం
పొదవఁగ నబ్బుఁ గాంచి కమలోద్భవుమాట దలంచి యిచ్చె స
న్నదగజవాజిరత్నలలనామణిభూషణకోటు లాగతిం
ద్రుదశులు తక్కుదిక్పతు లనేకధనంబు లొసంగి రొక్కటన్. 150

మ. రజనీపల్లభుఁ డిట్లనర్గళమహారంహశ్చమూఢాటి ది
గ్విజయం బొప్పంగఁ జేసి నాల్గుదెసలఁ వేలాదిశృంగంబులం
దు జయస్తంభము లూది చారణగణస్తోత్రంబు లాలించుచున్
ద్రిజగంబు ల్వినుతింప వచ్చెఁ బురికిఁ దేవేంద్రచందంబునన్. 151

ఉ. వేలుపుఁబెద్దయానతిని విష్ణునదీతటమందుఁ జాల సు
శ్రీలవిశాలలీల మణిచిత్రిత మై తగుయాగశాల నా
వేళ రచింపఁ బంపె నతివిశ్రుతనీలవిరాజిరాజివా
చాలము నింద్రజాల మతిసంతస మై విలసిల్ల శిల్పకున్.

152

క. కువలయమిత్రుం డంతట

సువిహితనయసరణి రాజసూయము సేయన్
నవనీతదీక్షఁ గైకొని

ప్రవిశన మొనరించె శౌలఁ బత్నులుఁ దానున్.

158

సీ. జనమోదనంబులు శౌలోద్దనంబులు,

సురుచిరరూపము ల్సౌఖ్యములును

పటుసౌరభాన్వితపాకము ల్మౌళికము,

లతులితరసములు నతిరసములు

హితవాసనాసమన్వితములు ఘృతములు,

జితమనుసారము స్త్రీరములును

సమధికరుచివిలాసములు పాయసములు,

నధరీకృతామృతోదధులు దధులు

గీ. చక్రలు పొగడుచు పజ్జులు సాగి వేడ్క

వెలయ భుజించి కపురంపునిడియములను

జేకొని యహర్నిశంబు నాశీర్వసెందు

రవనిసురు లబ్బు రాజసూయాధ్వరమున.

154

ఉ. అత్రివశిష్టదక్షపులహంగిరు లాదిమహామునీంద్రు లా

ధాత్రము హత్ర మాధ్వరము దక్కును గల్గినయాగకర్తము

లూస్యత్రవిధానవైఖరిని జూపడఁ జేయఁగ నక్కుముద్యతీ

మిత్రుఁడు రాజసూయమును మేలుగఁ జేసె విరించి మెచ్చఁగన్. 155

చ. అనలుఁడు నమృహాధ్వరమునందుఁ జెలంగి ప్రదక్షిణార్చి యై

యనుపమమంత్రపూతములునాహుతు లంది యథాక్రమంబుగా

ననిమిషకోటి కియ్య నతిహర్షమునం గొని తృప్తి నొంది దీ

వెన లొనరించి రివ్విధుని వేయువిధంబుల సన్నుతించుచున్. 156

క. స్తుత్యాహంబున మునిసం

స్తుత్యముగా నిచ్చె ఋత్విజులకు శశాంకుం

డత్యనుపమదానకళా

నిత్యుం డై సకలభారుణీమండలమున్.

157

ఉ. ఘోటకము ల్రధంబులును గుంజరము ల్మిబికాసమూహము

ల్లాటకము ల్ధనౌఘములు నంబరము స్తజిభూషణంబులున్

సాటి యొకింత లేకయె ప్రసర్పకదక్షిణ నిచ్చె దేవతా
కోటులు సన్నుతింప శశి కోటులసంఖ్యలుగా ముఖంబునన్.

158

ఆ. సుప్రయోగమునను విప్రగణంబుతో
నాప్రయోగమునను యాగ మట్లు
చేసి యవభృథంబు జేసి పత్తులు దాను
నమృతకరుడు నిష్ఠ నమరనదిసి.

159

క. ఆరాజు రాజసూయం
భీరితి నొనర్చి యెంత నెంతయు నిష్ఠ
వారిజభవ నారాయణ
గౌరీశులఁ గూర్చి తపముఁ గావించి తగన్.

160

క. ఆతపమునకుఁ జలంపక
నాతప మిట్లాచరింప నతని కజమురా
రాతి మహేశాను లతి
ప్రీతిం బొడఁగట్టి రమరబృందము గొల్వన్.

161

ఉ. రాజమనోజ్ఞ తేజ ద్విజరాజపు గమ్మని బ్రహ్మఁ బూన్చె స
త్పూజితలీల సద్గ్రహవిభుత్వమునన్ విలసిల్లు మంచు నం
భోజవిలోచనం డునిచె మోదముతో ధరియించె నొదలన్
రాజకిరీటసంజ్ఞ తగ నాగవిభూషణుఁ డానిశాకరున్.

162

క. హరిణాంకుం డీకరణి
న్వరములు నైకొని మగ్నవైభవ మెసంగన్
బుర్రమునకు వచ్చి నీతి
స్ఫురణతే జను లెన్న నిఖిల భువనము లేలెన్.

261

సీ. సమయంబు దప్పక జలదము ల్వర్షించె,
హర్షించె మిగుల బ్రహ్మణకులంబు
రణి ముక్కాటును దరగనిగతిఁ బండె,
నిండె యాగక్రియ త్నిఖిలదిశల
ధర్తంబు నాల్గుపాదంబులఁ గన నయ్యె,
విన నయ్యె సూరూర వేదరవము
క్రేపులు తమయంత కీరము ల్గురిసెను,
విరిసెను చోరాగ్ని వృజిరథయము

గీ. సోముఁ డసమానసద్గుణప్రోముఁ డమృత
ధాముఁ డతులితవిజయాభిరాముఁ డఖిల
తారకాసార్వభౌముఁ డుదారసీతి
నంచితంబుగ ధరణిఁ బాలించునపుడు.

164

క. ఆచందంబున నెల్లపు
డాచందురుఁ డేలుచుండు నవసీరాజ్యం
బీచంద్రు చరిత్రము విను
ధీచతురులకుఁ శుభంబు లేజము గల్గున్.

165

గీ. ఆయురారోగ్యకరము జయాస్పదంబు
పుత్రపౌత్రవృదం బతిపుణ్యదాయ
కం బఖండమహిలాభకారణంబు
విను జనంబులకు శశాంకవిజయ మనిన.

166

వ. అనుటయు.

167

ఆశ్వాసాంతము.

ఉ. మంత్రయుగంధరాశృతివిమానితమంధర ! దానకంధరా!
తంత్రవిదగ్రణీ ! విమతదంతిభిదాస్మణి నూక్తిధోరణి !
మంత్రవిభేదనా ! కుముదమంజుయశోధన ! బోధబోధనా !
సంతసుపోషణా ! జనమనఃప్రియభాషణ ! వంశభూషణా !

168

క. శూరవరవారసన్నుత
తారకభూభృజ్జిగీషుతతకీర్తిధనా !
నారదతతవిహితసుధీ
ధూరిరణార్దితవిపక్ష ! పుషితకవిజనా !

169

తోటకము.

రాజమానమానరాజరాజరాజసన్తుఖాం
భోజభోజరాజనై జబోధబోధనముతి
త్వోజనాభిరామరామచంద్రకల్పకల్పవి
భ్రాజకీర్తిభూషితాంగవంగవంగలాన్వయా.

172

గద్య. ఇది శ్రీజానకిరామచంద్రచరణారవిందవందనకందళితానందకందాళ
రామానుజగురుచరణసేవాసమాసాదితసాపీఠీవై భవశేషముకృష్ణ
యార్యతనూభవసుకవిజనవిధేయవేంకటపతినామధేయప్రణీతంబైన
శశాంకవిజయం బనుమహాప్రబంధమునందు సర్వంబును బంచమా
శ్వాసము.

శశాంకవిజయము సంపూర్ణము.

ఆంధ్ర గ్రంథములు.

ప్రతి 1-కి ర్వు. అ.

ఆంధ్ర భారతవిమర్శనము, మల్లాదిసూర్యనారాయణకాశ్రి గారిది	...	0	8
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణకవికృతము	...	0	12
తెనుంగుసమస్యలు, చక్కనికూర్పు	...	0	2
భాస్కరరామాయణము, చక్కనికూర్పు, అత్యుత్తమప్రతి	...	4	0
కృష్ణరాయవిజయము, కుమార భూర్జటికృతము	...	0	8
లంకావిజయము (రావణదమ్మియము), సటీక	...	1	4
నిర్వచనోత్తర రామాయణము, సాధారణప్రతి	...	0	12
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాపరాజప్రణీతము	...	2	0
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద, చక్కనికూర్పు	...	3	8
గోపీనాథరామాయణము, 2 సంపుటములు శ్రీమద్రామాయణమునకు సరియైన పద్యము, కవనము మిక్కిలిసొంపు, పీఠిక అతివిపులము	...	7	8
మొల్లరామాయణము, చిన్ననైజాన పెద్దక్షరములతో చక్కగముద్రితము	...	0	10
అచ్చతెనుంగురామాయణము, శుద్ధప్రతి	...	1	4
ఆంధ్ర భాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇదివఱకు ముద్రితమైనప్రతు లకన్న అన్నివిధముల బాగుగ నున్నది	...	6	0
డిటో అత్యుత్తమప్రతి 2 వాల్యములు	...	8	0
మార్కండేయపురాణము, మారనకృతము	...	1	12
మనుచరిత్ర, సటీక, వావిళ్ల. రామస్వామికాశ్రి గారి వ్యాఖ్యానముతో చిన్ననైజాన మేలుకాగితముల మీఁద స్ఫుటమైన అక్షరములతో చక్కగ ముద్రించియున్నాము.	...	2	0
పనుచరిత్ర విమర్శనము, శ్రీ చినసీతారామస్వామికాశ్రి కృతము, అత్యుద్భుతములగు శ్రోతవిషయము లనేకములిందుగలవు	...	1	0
పనుచరిత్ర, సవ్యాఖ్యానము, చక్కనికూర్పు, నూతనముద్రితము	...	4	8
అముక్తమాల్యద, వావిళ్ల. రామస్వామికాశ్రి గారివ్యాఖ్యానముతో మేలు కాగితములమీఁద చక్కగ మరల ముద్రించియున్నారము	...	3	8
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, శ్రోతకూర్పు	...	0	10
హరిశ్చంద్ర నలోపాఖ్యానము, సటీక, పీఠిక విపులము	...	2	8
కళాశ్రాద్ధోదయము, దళసరికాగితములు	...	2	4
రాఘవపాండవీయము, సటీక, చక్కనికూర్పు	...	2	4
శృంగారనైషధము, శ్రీ నాథకవిది, శ్రోతకూర్పు	...	1	0
హరవిలాసము	...	0	12

కాశీఖండము, చక్కనిక్రొత్తకూర్పు	...	1	8
సారంగధరచరిత్రము, చేమకూర. వేంకటకవికృతము	...	0	10
కవికర్ణరసాయనము, మాంధాతచరిత్ర	...	1	8
నరసఖూపాలీయము, అట్టబెండు	...	0	10
విజయవిలాసము, చేమకూర వేంకటకవి	...	0	8
రంగారాయచరిత్ర, దిట్టకవి. నారాయణకవిప్రణీతము	...	0	8
నిరంకుశోపాఖ్యానము, రుద్రకవికృతము	...	0	6
నీలాసుందరీపరిణయము, కూచిమంచి తిమ్మకవికృతము	...	0	4
పారిజాతాపహరణము, మేలుప్రతి	...	0	8
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంకరకవిప్రణీతము	...	0	12
అనిరుద్ధచరిత్ర, కనుపర్తి. అబ్బయమాత్యప్రణీతము	...	0	8
విక్రమార్కచరిత్ర, జక్కనకవిప్రణీతము	...	1	4
బసవపురాణము, పిడుపర్తి సోమనాథప్రణీతము	...	2	4
హంసవింశతి, నారాయణమాత్యప్రణీతము	...	0	14
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, తరిగొండవెంకమ్మది, చక్కనికూర్పు	...	1	0
రాజయోగసారము, ద్విపద	...	0	4
చెన్నబసవపురాణము, పాపకవికృతము	...	1	2
పంచతంత్రము, నారాయణకవికృతము	...	0	12
డిటో వేంకటనాథకవి	...	1	4
సీతారామాంజనేయసంవాదము, సటిక, అనేక నూతనాంశములు చేర్చి చిన్ననైజున ముద్రించినారము. టీక, వివరణము మిక్కిలివిపులము. ఈవఱకు ప్రకటితమైనప్రతులకన్న బాగుగనున్నది	...	3	8
కైమినిభారతము, అశ్వమేధవర్షము, చక్కనికూర్పు	...	1	0
నృసింహపురాణము, ఎఱ్ఱాపైగడ, క్రొత్తకూర్పు	...	0	12
వైశ్యపురాణము	...	1	4
ఉత్తరహరివంశము, నాచన సోమనాథకృతము	...	1	8
రుక్మాంగదచరిత్ర, ఏకాదశీమాహాత్మ్యము	...	0	10
బిల్వణీయము, చక్కనికూర్పు	...	0	8
వైజయంతీవిలాసము,,	...	0	8
రుక్మిణీపరిణయము, శుద్ధప్రతి	...	0	8
రసికజనమనోభిరామము	...	0	12
రాజశేఖరవిలాసము	...	0	8
నీలిపద్మసంగ్రహము, సటిష్ఠుణము	...	0	4
రుక్మిణీకల్యాణము, సటిక, చక్కనిప్రతి	...	0	8

అంబరీషోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము)	...	0	4
సలోపాఖ్యానము, సటీక, చిన్ననైజు	...	0	6
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము)	...	0	4
మాతృశతకము	...	0	1
*సుమతిశతకము, సటీక	...	0	3
*కుమారీశతకము,,	...	0	3
దాశరథీశతకము,,	...	0	4
మానసబోధశతకము,,	...	0	3
*భాస్కరశతకము,,	...	0	4
కలువాయిశతకము,,	...	0	4
కవితౌడప్పశతకము	...	0	2
నృసింహశతకము	...	0	3
చంద్రశేఖరశతకము	...	0	2
దేవకీనందనశతకము	...	0	2
సర్వేశ్వరశతకము	...	0	2
సంపగిమన్నశతకము	...	0	2
కృష్ణశతకము	...	0	2
నారాయణశతకము	...	0	2
సింహాద్రినారసింహశతకము	...	0	3
జగన్నాయకశతకము	...	0	2
ప్రసన్నరాఘవశతకము	...	0	3
రామరాఘవశతకము	...	0	2
రామరామశతకము	...	0	2
రామతారకశతకము	...	0	4
రామప్రభుశతకము	...	0	2
భద్రాద్రిరామశతకము, పావులూరి మల్లనకృతము	...	0	2
రామలింగేశ్వరశతకము, అడిదము సూరకవిది	...	0	3
కాళహస్తీశ్వరశతకము, ధూర్జటికవిది	...	0	2
కుక్కుటేశ్వరశతకము, కూచిమంచి తిమ్మకవిది	...	0	3
కాళహస్తీశతకము, 'సాంబశివామహాప్రభో'	...	0	2
చిత్రబోధశతకము, తాత్పర్యసహితము	...	0	3
వేణుగోపాలశతకము	...	0	4
భోగినీదండకము, బమ్మెర పోతరాజప్రణీతము	...	0	1
గజేంద్రమోక్షము, సటీక, చక్కవికూర్పు	...	0	8
భాగవతస్తవమస్కంధము, మూలముమాత్రం	...	0	6

సప్తమస్కంధము, సటీక, చిన్న నైజు	...	1	4
వేమనపద్యములు, చక్కనికూర్పు	...	0	6
డిటో 3000 పద్యములు	...	1	12
డిటో తాత్పర్యము	...	3	8
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఖంటువు,			
టీకానుక్రమణికాసహితము	...	0	12
అనంతని చందస్సు, చందోదర్శణము	...	0	14
శ్రీ నాథునివీధినాటకము	...	0	2
సులక్షణసారము, సటీక	...	0	10
ఆంధ్రభాషాభూషణము	...	0	2
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటీక	...	0	8
ఆంధ్రభాషార్థము	...	0	12
దసరాపద్యములు	...	0	2
రూపలి, రాజపుత్రస్త్రీసాహసపుకథ,			
శ్రీ ఎనమండ్ర నారాయణమూర్తి గారిది	...	0	8
విదురసితి, సటీక, ఆంధ్రభారతములోనిది	...	0	5
చాటుపద్యమణిమంజరి, క్రొత్తకూర్పు 1-వ భాగము	...	1	4
డిటో 2-వ భాగము	...	1	10
నలచరిత్ర, ద్విపద	...	0	14
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, గౌరనమంత్రీకృతము	...	1	4
వాళివరామాయణము, ద్విపద	...	1	0
ఆంధ్రద్రవిడబాలశిక్ష, అజువ మభ్యసంపదలను ఆంధ్రులకు మిక్కిలి			
యుపయోగము	...	0	3
ఆంధ్రకన్నడబాలశిక్ష	...	0	3
హిందీ ఇంగ్లీషుబాలశిక్ష	...	0	4
హిందీ తెలుగుబాలబోధ	...	0	3
అభ్యాత్మ రామాయణకీర్తనలు, చక్కనిప్రతి, చిన్న నైజు	...	0	10
రామదాసుచరిత్ర, చక్కనికూర్పు, మంచికాగితములు,			
ఇందు శ్రీ రామదాసుగారి ప్రతిమకూడకలదు	...	0	12
బ్రహ్మసూత్రములు తెనుఁగువచనము. —			
శ్రీ శంకరులవారి భాష్యము అందఱికిఁ దెలియుట దుర్లభమని తలఁచి			
చక్కనికై లిలో అనేకవృత్తుల ననుసరించి తెనుఁగు వ్యాఖ్యానమును			
ప్రకటించినారము.	...	12	0

వానిల్లే. రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్,

292, ఎస్. ప్ల నేడ్, చెన్నపురి. ఈ

